

कैलाश गाउँपालिका
मकवानपुर

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)
योजना 2023-2033
(सेप्टेम्बर, २०२३)

०७/०९/२०२३

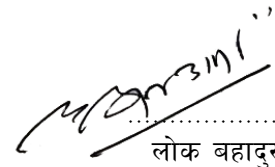
प्राक्कथन

नेपालको संविधान २०७२ को भाग ३ को मौलिक हक र कर्तव्यको धारा ३५ को स्वास्थ्य सम्बन्धी हकको उपधारा ४ मा प्रत्येक नागरिकलाई खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुनेछ भन्ने व्यवस्था गरेको छ। खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता पहुँच सबै नेपालीलाई पुऱ्याउनको लागि नेपालका तीन तहका सरकारहरु मध्ये जनतासँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध जोडिएको नजिकको सरकारका रुपमा स्थानीय सरकार रहेको छ। स्थानीय सरकारले जनताको आकांक्षाको सम्बोधन गर्न समन्वयात्मक तथा सहकार्यात्मक भूमिकालाई बढी जिम्मेवार तवरबाट निर्वाह गर्नु आजको आवश्यकता हो। दिगो विकास लक्ष्य र सोद्वौ पञ्च वर्षिय योजना, संघ तथा प्रदेश सरकारले लिएको क्षेत्रगत लक्ष्य, गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम हाँसिल गर्ने तर्फ आर्थिक तथा सामाजिक रुपान्तरणलाई यथोचित गति प्रदान गनुपर्ने हुन्छ।

नेपालको संविधानले आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाइलाई मौलिकहकको रुपमा स्वीकार गरेको छ। यसको व्यवस्थापनमा स्थानीय सरकारको एकल अधिकारको सूचीमा सूचीकृत गरिएको छ। वि.स. २०७० साउन ४ गते मकवानपुर जिल्ला र वि.स. २०७६ असोज १३ गते देश नै खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र घोषणा भई दिगो खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको सुविधा व्यवस्थापन तर्फ जिल्लानै अग्रसर रहेको कुरा सबैमा विदितै छ। यसलाई व्यवस्थित गर्न नेपाल सरकार खानेपानी मन्त्रालय, खानेपानी तथा ढल निकास विभागले N-WASH प्रणाली मार्फत स्थानीय तहको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना (सन् २०२३-२०३३) निर्माण गर्ने व्यवस्था गरे बमोजिम यस कैलाश गाउँपालिका, मकवानपुरले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खा.स.स्व) गुरुयोजना तर्जुमा गरिसकेको छ। खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा रहेको सम्भावना, अवसर, समस्या तथा चुनौतीहरुलाई बस्तुनिष्ठ रुपमा पहिचानगरी आगामी दश वर्षे योजना तथा रणनीति तय गरिएको छ। यस योजनाले यस गाउँपालिकाले आगामी दिनमा यस क्षेत्रमा अल्पकालिन, मध्यकालिन र दीर्घकालिन रुपमा गर्नुपर्ने कार्यलाई मार्गदर्शन प्रदान गरेको छ। स्थानीय समुदाय, विकास साभेदार संस्था र संघीय तथा प्रदेश सरकार संगको समन्वय तथा सहकार्यमा खा.स.स्व. योजना सफल कार्यान्वयनमा स्थानीय सरकारले प्राथमिकताकासाथ यथोचित ध्यान दिनेछ भन्ने विश्वास व्यक्त गर्दछु। साथै, स्थानीय विकास साभेदारहरुले समेत यस योजनालाई प्राथमिकतामा राखेर कार्यक्रम कार्यान्वयनमा थप सहकार्य गर्ने अपेक्षा गर्दछु। योजना निर्माण कार्यमा प्राविधिक तथा वित्तीय सहयोग गर्ने विकास साभेदार वेल्ट हंगर हिल्फे

(Welt Hunger Hilfe) तथा नेपाल ग्रामीण पुनर्निर्माण संस्था (आर.आर.एन) लाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु साथै यस प्रकृत्यामा सहयोग पुऱ्याउनु हुने यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वडाध्यक्षज्यूहरु, प्रतिनिधिज्यूहरु लगायत यस कार्यमा प्रत्यक्ष वा परोक्षरुपमा सहयोग गर्नुहुने सबैलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्दै यस गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खा.स.स्व) योजनाको सफल कार्यान्वयनको हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु।
धन्यवाद !

लोक बहादुर मुक्तान
अध्यक्ष

धन्यवाद ज्ञापन

नेपालको संविधान, २०७२ ले आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाइलाई मौलिक हकको रूपमा स्वीकार गरेको छ। सफा र सुरक्षित खानेपानीको सुविधा सुनिश्चित गर्न तथा खुल्ला दिसामुक्त क्षेत्र कायम गरी पुर्ण सरसफाइ उन्मुख पालिका तयार गर्न हामी निरन्तर कार्यरत छौं। दीगो विकास लक्ष्य एक प्रतिवद्धता हो, जसले अरुक्षेत्रको विकास सँगै सन् २०३० सम्ममा सम्पूर्ण मानव जातिलाई सुरक्षित खानेपानी र सरसफाइको सुनिश्चितता गर्ने प्रतिवद्धता जाहेर गरेको छ।

यस गाउँपालिकामा खानेपानीको गुणस्तर र वितरण प्रणाली भने कमजोर रहेको छ। खानेपानीको श्रोतहरूको लामो समयदेखि जाँच गरिएको छैन। विद्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सुधारिएको खानेपानी तथा सरसफाइको प्रयाप्त सुविधा उपलब्ध छैन। साथै पुरुष र महिलाका लागि छुट्टाछुट्टै शौचालय तथा महिनावारी सम्बन्धी सरसफाइको सुविधा कम रहेको तथ्याङ्क देखिएको छ।

यसै सन्दर्भमा यस कैलाश गाउँपालिका, मकवानपुरले खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता(खा.स.स्व)को दश वर्षे गुरु योजना समेत तर्जुमा गरिसकेको छ। यो महत्वपूर्ण योजना तयार गर्नको लागि वित्तीय सहयोग गर्ने विकास साभेदार वेल्ट हंगर हिल्फे (Welt Hunger Hilfe) तथा नेपाल ग्रामीण पुनर्निर्माण संस्था (आर.आर.एन) लाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु।

अन्त्यमा, यस महत्वपूर्ण कार्यको लागि सहयोग पुऱ्याउनु हुने यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वडाध्यक्षज्यूहरू, कार्यपालिका सदस्यहरू, विषयगत शाखा प्रमुख ज्यूहरू, अन्य सबै सरोकारवालाहरूमा आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु साथै यस गाउँपालिका स्तरको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खा.स.स्व) योजना कार्यान्वयन गर्न नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र विकास साभेदारहरूको सहभागिता रहने कुरामा समेत विश्वस्त हुँदै हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

धन्यवाद !

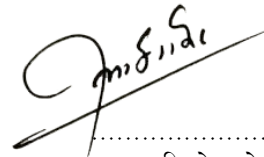
बालकुमार मल्ल ठकुरी
उपाध्यक्ष

दुई शब्द

नेपालको वर्तमान संविधान २०७२ को धारा ३५ (४) मा प्रत्येक नागरिकलाई खानेपानी तथा सरसफाइमा पहुँचको हक हुनेछ, भनी उल्लेख गरिएको छ। नेपाल संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको अभ्यासमा प्रवेश गरेको अवस्थामा राज्यशक्तिको वाँडफाँडको अध्ययन गर्दा स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइको कार्य जिम्मेवारी प्रदेश सरकार, स्थानीय तहको एकल अधिकार सूची एवम् प्रदेश र संघको साझा अधिकार सूची र संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको साझा अधिकार सूचीमा परेको देखिन्छ। यसबाट स्थानीय तह स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइको मौलिकहकको सन्दर्भमा सबैभन्दा बढी जिम्मेवार बन्नु पर्ने देखिन्छ। स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइको पहुँच विस्तार गर्न स्थानीय सरकारको यो गहनतम जिम्मेवारी पुरागर्न यस कैलाश गाउँपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजना (सन् २०२३-२०३३) निर्माणको कार्य सम्पन्न गरेको अवस्था छ। दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तिको सन्दर्भमा अत्यन्त महत्वपूर्ण लक्ष्यको रूपमा रहेको स्वच्छ खानेपानीको उपलब्धताको लक्ष्य प्राप्तमा यो योजनाको सफल कार्यान्वयनको माध्यमबाट हाम्रो गाउँपालिकाका नागरिकहरूलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइको पहुँच विस्तार गर्ने कार्यमा सहयोग मिल्ने छ। स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइको कमीबाट हुने एवम् फैलिन सक्ने रोग नियन्त्रणमा महत्वपूर्ण टेवा पुग्ने छ। यसबाट स्वस्थ जीवन जीउन पाउने नागरिकको अधिकारको संरक्षण र सम्बर्द्धनमा समेत उल्लेख्य योगदान पुग्ने विश्वास लिएको छु।

जनताको सबै भन्दा नजिकको सरकार हुनुको नाताले जनताको आधारभूत अपेक्षा एवम् सो सम्बन्धी विश्वव्यापी लक्ष्य पुरागर्ने सम्बन्धमा महत्वपूर्ण मानिएको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खा.स.स्व) योजना निर्माणमा सहयोग गर्नुहुने नेपाल ग्रामीण पुनर्निर्माण संस्था (आर.आर.एन) का सम्पूर्ण महानुभावहरू, यस कार्यलाई निरन्तर मार्गदर्शन गर्नुहुने गाउँपालिका अध्यक्ष तथा उपाध्यक्ष लगायत जनप्रतिनिधिज्यूहरू, विषयगत शाखाका कर्मचारीहरू र वडा कार्यालयमा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारी मित्रहरू एवम् यस कार्यमा सहयोग गर्नुहुने अन्य सम्पूर्ण महानुभावहरू प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दै आगामी वार्षिक विकास कार्यक्रम माफत यो योजनाको कार्यान्वयनमा सफलता मिलोस् भन्ने शुभकामना सहित म आफ्नो तर्फबाट यो योजनाको सफल कार्यान्वयनका लागि प्रतिवद्धता समेत व्यक्त गर्दछु।

धन्यवाद !

विनोद रोका
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषय सूची

१. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना योजनाको परिचय.....	1
१.१. परिचय	1
१.२. उद्देश्यहरू.....	2
१.३. औचित्य	3
१.४. विषयगत क्षेत्र (Scope)	4
१.५. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता) खासस्व(योजना तर्जुमा विधि र प्रक्रिया	5
१.५.१.खासस्व योजनाको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन.....	6
१.५.२.मौजुदा वास सेवा तथा संरचनाहरूको तथ्यांक संकलन,लेखाजोखा र मस्यौदा.....	6
१.५.३ .योजना प्रमाणीकरण कार्यशाला	8
१.६ .योजना तर्जुमाको लागि वास सूचकहरू.....	9
१.६.१.खानेपानी	9
१.६.२ .सरसफाइ	10
१.६.३ .स्वच्छता	10
१.६.४ .विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)सुविधाहरू	10
१.६.५ .स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)सुविधाहरू	11
१.७ . खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना तर्जुमा औजार को रूपमा एनवास (N-WASH Mobile Apps)	13
२. कैलाश गाउँपालिका	14
२.१ .भौगोलिक अवस्थिति र बनौट	14
२.२ .भू-उपयोग तथा वातावरण	16
२.३ .प्रशासनिक एकाइ.....	16
२.४ .जनसंख्या र जनसाङ्ख्यिक विशेषताहरू	16
२.४.१ .जातजाति र अन्य जनसाङ्ख्यिक विवरण	16
२.५ .जनसङ्ख्याको गतिशिलता र बसाइ सराइको स्थिति.....	18
२.६ .भौतिक पूर्वाधारको अवस्था.....	18
२.७ .आर्थिक अवस्था, गतिविधि र पेशा.....	18
३. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) अवस्थाको विश्लेषण	14
३.१ .खानेपानीका प्राथमिक स्रोतहरू	20
३.२ .मौजुदा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता) खासस्व (प्रणालीको अवस्था	21
३.२.१ .गाउँपालिकाको मौजुदा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) प्रणालीको अवस्था अध्ययन	

गर्दा गाउँपालिका भित्र निम्न खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रणालीहरू रहेको देखिन्छ ।.....	21
३.२.२ स्तरमा घरायसी .पहुँच र सेवा स्तर	22
३.२.३:व्यवस्थापन फोहोर जन्य-मलमुत्र मानव	22
३.२.४:केन्द्र प्रशोधन फोहोरपानी सहितको ढल	22
३.२.५:व्यवस्थापन फोहोर ठोस	22
३.३. सरसफाइ र स्वच्छता:.....	23
३.४. संस्थाहरूमा कभरेज र समुच्च सेवा स्तर.....	24
३.५. विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता) खासस्व(सुविधाहरू.....	24
३.८ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता) खासस्व (सुविधाहरू.....	26
३.६ .स्वास्थ्य संस्थामा सरसफाइ	26
३.६ .१.स्वास्थ्य संस्थामा ठोस फोहोर व्यवस्थापन.....	27
३.७. सार्वजनिक स्थलमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता) खासस्व(सुविधाहरू.....	27
३.८. पूर्ण सरसफाइ उन्मुख गरिएका क्रियाकलाप र मौजुदा अवस्था	28
३.९ .खानेपानी तथा सरसफाइको मौजुदा प्रणाली तथा प्रविधि:.....	31
३.१० .मौजुदा प्रणालीको सुचारूपना र दिगोपनाको अवस्था	34
३ .१०.१.खानेपानीको मर्मत अवस्था	34
३ .१०.३.सरसफाइको मर्मत अवस्था.....	35
३ .१०.३.धाराको अवस्था.....	36
३ .१०.४.सुचारूपना र दिगोपना लेखाजोखा	37
३.११ .उपभोक्ता समितिको संस्थागत व्यवस्थापन र दीगोपनाको अवस्था	39
३.१२ .सम्पत्तिको स्वामित्व	41
३.१३ .खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता)खासस्व (मा लगानी (Financing).....	41
३.१४ .खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता)खासस्व (क्षेत्रका चुनौतीहरू र अन्तर (Gap).....	42
३ .१४.१.खानेपानी	42
३ .१४.२.सरसफाइ	42
३.१४.३. संस्थागत खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)	43
३.१५. जलवायु परिवर्तनका असरहरू, विपद जोखिम व्यवस्थापन र चुनौतीहरू	43
३.१६. हालका सुविधाहरूको सूची	44
४. योजना, प्रक्षेपण र लागत	45
४.१ .योजनाहरूको पहिचान	45
४.१ नयाँ .१.खानेपानी आयोजनाहरूको पहिचान र प्राथमिकता निर्धारण	46
४.१.२. नयाँ सरसफाइ आयोजनाहरूको पहिचान र प्राथमिकता निर्धारण	48

४.१.३	प्राथमिकता अनुरूप आयोजना र क्रियाकलापहरूको वितरण योजना	49
४	.१.४.उपलब्ध स्रोतहरूको लेखाजोखा	52
४.१.५.	ग्यापको पूर्ति) Bridging the Gap)	52
४.२	.अनुमान सारांश) कभरेज(.....	53
४.३	.लागत	58
	४पद्धति अनुमानको लागत .३.१.....	58
४	.३.२.खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता)खासस्व (योजना लागतको सारांश.....	61
४.३.३	.लगानी र ग्याप.....	72
४	.३.४.लगानी पूर्ति (Bridging) को सारांश.....	78
	४मूल्य सम्पत्तिको .३.५.....	84
४	.३.६.सम्पत्तिको मूल्य	86
५.	खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना कार्यान्वयन तथा अनुगमनको लागि सञ्जाल र साझा बुझाई	88
५.१	.योजना कार्यान्वयन अवधारणा	88
५.२	.क्षेत्रगत निकायहरूको भूमिका र जिम्मेवारीहरू	88
५.३	.संस्थागत संरचना र क्षमता अभिवृद्धिका योजनाहरू	93
	५ .३.१.गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता संरचना (खासस्व)	93
	५ .३.२.गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कोष (खासस्व)	93
	५ संस्थागत .३.३.क्षमता अभिवृद्धि.....	93
५.४	.अनुगमन संयन्त्रको स्थापना र नियमित अनुगमन योजना	95
५.५	.खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको नियमित र समयबद्ध परिमार्जन व्यवस्था	96
५.६	.पूरक विषय तथा सवालहरू र त्यसको संवोधनका लागि व्यवस्था	97
	५.६.१. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	97
	५ ६.२.प्रयोगकर्ता मैत्री संरचनाको निर्माण योजना.....	97
	५.६.३ विपद जोखिम व्यवस्थापन.....	98
	५ ६.४.जलवायु परिवर्तन अनुकूलन	99
	५प्रविधि बैकल्पिक .६.५.....	99
६.	विस्तृत खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) कृयाकलापहरू र लागत	101
६.१	.समावेश गरिएका प्रतिवेदनहरू.....	101
	.....	329

चित्रहरूको सूची

चित्र 2-1: गाउँपालिकाको स्थान मानचित्र	15
चित्र 3-1: खानेपानी सेवा	21
चित्र 3-2: ट्युबवेल	21
चित्र 3-3: सरसफाइ घरधुरी	22
चित्र 3-4: शैक्षिक संस्थाका चर्पीको सेवा स्तर.....	26
चित्र 3-5: खानेपानीको प्रणाली तथा प्रविधि	32
चित्र 3-6: मानव मल-मुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन विकल्पहरू	34
चित्र 3-7: धाराको प्रकार आधारमा सेवा प्राप्त जनसङ्ख्या	36
चित्र 3-8: सुचारूपनाको आधारमा सेवा प्राप्त जनसङ्ख्या.....	38
चित्र 3-9: दिगोपनाको आधारमा सेवा प्राप्त जनसङ्ख्या	38
चित्र 3-10: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) अवयवहरू	42
चित्र 4-1: खानेपानी सेवाको कभरेज र सेवा स्तर सुधार.....	53
चित्र 4-2: घरायसी सरसफाइको कभरेज र सेवा स्तर सुधार	54
चित्र 4-3: खर्चको प्रकारको अनुसार खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)को लागत	61
चित्र 4-4: क्षेत्रगत (खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता) वासको लागत	62
चित्र 4-5: १० वर्षे खर्चको प्रकारको अनुसार खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)को लागत	63
चित्र 4-6: १० वर्षे क्षेत्रगत (खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता) लागत.....	64
चित्र 4-7: अनुमानित लगानी भिन्नता (ग्याप).....	73
चित्र 4-8: लगानीमा भिन्नता (ग्याप) - लागत कम्पोनेन्ट स्तरमा	74
चित्र 4-9: लगानीमा भिन्नता (ग्याप) - क्षेत्रगत स्तरमा.....	74
चित्र 4-10: १० वर्षे लगानी पूर्ति (Bridging)	78
चित्र 4-11: लगानी पूर्ति (Bridging) - वर्ष अनुसार	79
चित्र 4-12: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सम्पत्ति	85

तालिकाहरूको सूची

तालिका 2-1: वडागत रूपमा घरधुरी र जनसङ्ख्या	14
तालिका 2-2: गाउँपालिकाको वडा विभाजन.....	16
तालिका 2-3: वडागत रूपमा घरधुरी र जनसङ्ख्या	17
तालिका 3-1: मौजूदा वास प्रणालीको अवस्था	20
तालिका 3-2: घरायसी स्तरमा पहुँच र सेवा स्तर	22
तालिका 3-3: सरसफाइ र स्वच्छताको सेवा स्तर	23
तालिका 3-4: संस्थाहरूमा कभरेज र समुच्च सेवा स्तर	24
तालिका 3-5: शैक्षिक संस्थामा सुधारिएको खानेपानी प्रणाली	24
तालिका 3-6: शैक्षिक संस्थाको सेवा स्तर	25
तालिका 3-7: शैक्षिक संस्थाको चर्पीको सेवा स्तर	25
तालिका 3-8: स्वास्थ्य संस्थाको सेवा स्तर.....	26
तालिका 3-9: स्वास्थ्य संस्थाको अवस्था	27
तालिका 3-10: सार्वजनिक स्थलमा वासको अवस्था	28
तालिका 3-11: गाउँपालिकामा वितरित खानेपानीको अवस्था	32
तालिका 3-12: गाउँपालिका स्थित सरसफाईको अवस्था	33
तालिका 3-13: मानव मल-मुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन विकल्पहरू	33
तालिका 3-14: खानेपानी आयोजनाको मर्मतको अवस्था	35
तालिका 3-15: सरसफाइको मर्मतको अवस्था	35
तालिका 3-16: धाराको अवस्था.....	36
तालिका 3-17: सुचारूपना र दिगोपना लेखाजोखा.....	38
तालिका 3-18: गाउँपालिकामा उपभोक्ता संस्थाको संस्थागत विशेषता	40
तालिका 3-19: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) अवयवहरूको कूल मूल्य	41
तालिका 3-20: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)मा लगानीको आवश्यकता.....	41
तालिका 4-1: आयोजनाहरूको प्राथमिकता	46
तालिका 4-2: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना औजार NWASH-MIS को प्रक्षेपण	49
तालिका 4-3: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सेवाद्वारा जनसंख्या कभरेजको सारांश	55
तालिका 4-4: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सेवाद्वारा जनसंख्या कभरेजको सारांश	65
तालिका 4-5: लगानीमा भिन्नता (ग्याप) – क्षेत्रगत स्तरमा.....	75
तालिका 4-6: तुलनात्मक रूपमा लगानी भिन्नता (ग्याप) उच्च रहेका लगानीका मुख्य १० क्षेत्र	79
तालिका 4-7: ग्याप पूर्ति (Bridging) को सारांश	81
तालिका 4-8: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सम्पत्ति मूल्य	86

१. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना योजनाको परिचय

१.१. परिचय

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) आम मानिसहरुको आधारभूत आवश्यकता हो। यसलाई नेपालको संविधान २०७२ को धारा ३५ (४) ले मौलिक अधिकारको रूपमा व्याख्या गरेको छ। संविधानको यस प्रावधानद्वारा नै सबै देशवासीलाई सुरक्षित खानेपानी तथा सरसफाइको पहुँच हुनुपर्ने निश्चितता प्रदान गरेको छ। सोही अनुरूप नेपाल सरकारले हरदम, सबैलाई र सबै ठाउँमा प्राप्त हुनसक्ने सुरक्षित, पर्याप्त, सुलभ, स्वीकार्य र गच्छे अनुसारको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवाको माध्यमबाट सार्वजनिक स्वास्थ्य र जीवनस्तर सुधार गर्ने लक्ष्य राखेको छ। यो लक्ष्य प्राप्तिमा योगदान गर्न नेपाल सरकारद्वारा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रगत विकास योजना (Sector Development Plan, 2016-2030) तयार गरिएको छ। यसै अनुरूप स्थानीय तहहरुद्वारा आ-आफ्नो क्षेत्रमा स्थानीय खासस्व योजना तर्जुमा गर्न थालिएको छ।

सोही सन्दर्भमा कैलाश गाउँपालिका, मकवानपुरले आफ्नो गाउँपालिका क्षेत्रभित्रको सम्पूर्ण खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) अवस्थाको तथ्यांकहरु संकलन गरि सो को लेखाजोखा सहित सन् 2033 सम्ममा रास्ट्रले लक्षित गरेको खासस्व लक्ष्य पुरा गर्न के कस्ता आयोजना, क्रियाकलाप र गतिविधिहरु आवश्यक पर्छन् सो को पहिचान सहित यो खासस्व योजना तयार गरेको छ। यसमा कैलाश गाउँपालिका का जनताको स्वास्थ्य तथा जीवनस्तर सुधारको लागि सुरक्षित, पर्याप्त, पहुँचयोग्य, स्वीकार्य र सस्तो खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सेवाहरु - हरेकलाई नियमित रूपमा उपलब्ध गराउने परिकल्पना गरिएको छ।

खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाहरु यस कैलाश गाउँपालिका को प्राथमिकताको क्षेत्रमा परेको छ। यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनामार्फत दिगो विकास लक्ष्य (एसडीजी) र खासस्व क्षेत्रगत विकास योजना (एसडीपी) मा राखिएका प्रावधान र व्यवस्था अनुरूप नै कैलाश गाउँपालिका ले पनि सामूहिक सरोकारवाला दृष्टिकोण अनुसार आफ्ना क्रियाकलापहरु अघि बढाउने सोच बनाएको छ। यसै बमोजिम कैलाश गाउँपालिका का प्रत्येक व्यक्तिले सन् 2033 सम्म दिगो किसिमले व्यवस्थित गरिएका खानेपानी स्रोतहरुबाट दिगो, सुरक्षित खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सेवाहरु प्राप्त गर्नेछन् भन्ने निश्चितता यस योजनाले प्रदान गरेको छ।

थपमा, यस योजनाले गाउँपालिकालाई खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा अझ प्रभावकारि समन्वय गर्न र विकास साझेदारहरु र सरोकारवालाहरुलाई सुस्पष्ट खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) नीति तयार पार्न सहजीकरण गर्नेछ। गाउँपालिकाको सामूहिक खासस्व लक्ष्य हासिल गर्न तथा प्रगतिको लेखाजोखा गर्दै गन्तव्य पुरा गर्ने यात्रामा अघि बढ्न पनि यो योजनाले सक्षम बनाउनेछ।

यस कैलाश गाउँपालिका को खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाभित्र स्थानीय तहको योजना

तर्जुमा, लगानीको समन्वय र दृष्टिकोण (Vision) कार्यान्वयनका लागि मार्गनिर्देशन, खानेपानी र सरसफाइ सेवा प्रवाहको लागि नीतिगत उद्देश्यहरू समावेश भएका छन् । यो योजनामा गाउँपालिकाको दीर्घकालीन (2023-2033) खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) प्राथमिकताहरूका साथै एसडीपी र एसडीजीमा समावेश भए अनुसार राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय प्राथमिकताहरू पनि प्रतिबिम्बित भएका छन् । यो खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको प्रमुख विशेषताहरू निम्नानुसार रहेका छन्:

- प्रत्यक्ष स्रोतहरूको निर्धारण: यो प्रक्रियामा तत्कालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन अवधिमा वित्तीय आवश्यकताहरूको विभिन्न परिदृश्यहरूको लेखाजोखा समावेश गरिएको छ । यी परिदृश्यहरूले विभिन्न निकायहरूलाई कहाँ कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्ने भन्ने प्राथमिकता निर्धारण गर्न मद्दत गर्दछ र दोहोरोपनालाई हटाइ सीमित स्रोतहरूबाट कसरि अधिकतम प्रगति हासिल गर्ने भन्ने कुराको निश्चितता प्रदान गर्दछ ।
- सेवा स्तर: यसले गाउँपालिका भित्र मौजुदा सेवाका स्तरहरू, विशेष गरी समग्र वासको सुधारिएको सेवास्तरमा पहुँच कति प्रतिशत जनसंख्याको छ साथै सुरक्षित खानेपानीमा तथा सरसफाइ सेवामा पहुँच नपुगेको जनसंख्याको प्रतिशत कति छ सो पनि दर्शाउँछ ।
- उत्तरदायित्व र सुशासनमा वृद्धि: यस योजनाले वास क्षेत्रमा समग्र गाउँपालिकाको प्रगतिको लेखाजोखालाई अनुगमन गर्न र रिपोर्टिङ गर्न सजिलो बनाउँदछ ।
- गाउँपालिका योजना तर्जुमा: यस वास योजनाले गाउँपालिकाको सम्पूर्ण विकास योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई अझ प्रभावकारि बनाउँछ ।

संक्षेपमा यस खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाले कैलाश गाउँपालिकाको समग्र वास क्षेत्रमा नीति र कार्यक्रमगत कार्यान्वयनको लागि स्पष्ट रूपरेखा र लक्षित गन्तव्य सहितको मार्गदर्शन प्रदान गर्दछ ।

१.२. उद्देश्यहरू

कैलाश गाउँपालिकाको यो खासस्व योजना तयार पार्नुको प्रमुख उद्देश्य स्थानीय गाउँपालिका क्षेत्रमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको मौजुदा स्थिति पत्ता लगाइ सो बाट बन्चीत समुदाय तथा क्षेत्रको लागि खासस्व सेवाको सुनिश्चितता र सेवामा स्तरीकरण प्रदान गर्नु रहेको छ । कैलाश गाउँपालिकामा विद्यमान स्रोतहरूको औचित्यपूर्ण तथा समतामूलक वितरण र समस्याको दिगो समाधान सहितको यो योजना निर्माण नै यसको प्रमुख प्रतिफल हो ।

यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको विशिष्ट उद्देश्यहरू निम्न प्रकार रहेका छन् ।

१. गाउँपालिका भित्रका खानेपानीका विद्यमान स्रोतहरू तथा मौजुदा खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धि संरचना/ सुविधाहरूको लगत संकलन गरी तथ्यांकको आधाररेखा (baseline) तयार गरी अभिलेखन गर्ने ।

२. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका सेवा नपुगेका स्थान र पहुँच बाहिरका समुदायमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाको पहिचान र सेवा प्रवाहको सुनिश्चितता सहित अल्पकालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन रणनीतिक योजना तयार पार्ने ।
३. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छतासंग अन्तर्सम्बन्धित विषयवस्तुहरु, जस्तै लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशिता (Gender Equality and Social Inclusion), जलवायु परिवर्तन अनुकूलन (Climate Change Adaptation), विपद जोखिम व्यवस्थापन (Disaster Risk Refuction) आदीलाई महत्व दिँदै स्रोत परिचालन र प्रवर्द्धन योजना तयार पार्ने ।
४. गाउँपालिका क्षेत्रभित्रका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा विस्तार तथा सेवा स्तरोन्नति सहित निश्चित समयावधिमा दिगो विकास लक्ष्यले तोकेका क्षेत्रगत सूचकहरु पुरा गर्न प्रतिवद्धता सहितको रणनीतिक योजना तयार पार्ने।
५. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनासंग अन्य विषयगत योजनाहरुलाई एकिकृत गर्नको निम्ति गाउँपालिकाको संस्थागत सुदृढिकरण कार्य योजना सहित सहजीकरण गर्ने ।
६. गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको वार्षिक योजना तथा बजेट निर्माण गर्न सहजीकरण गर्ने ।
७. गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (MIS) लाई एकरूपता प्रदान गर्ने ।

माथिका उद्देश्यहरु परिपूर्ती गर्न तर्जुमा गरिएको यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि, कार्यकारी निकाय तथा प्राविधिक, स्थानीय समुदाय र विषयविज्ञहरु सहित स्थानीय आवश्यकता प्रतिविम्बित हुने गरि समतामूलक र सहभागितात्मक विधिद्वारा आयोजनाहरुको प्राथमिकिकरण गरि कैलाश गाउँपालिका कार्यपालिकाका द्वारा प्रमाणिकरण गरिएको छ ।

१.३. औचित्य

यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनालाई तलका बुँदाहरुको आधारमा कैलाश गाउँपालिकाको नीतिगत प्रतिवेदनको रूपमा लिन सकिन्छ ।

- **सन् 2033 को अन्तसम्म गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रमा लक्ष्य सहितको मार्गदर्शन योजना:** यसले खासगरी कैलाश गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रको बारेमा विस्तृत र सुस्पष्ट दृष्टिकोण सहित मुख्य समस्याहरुको विश्लेषण र बृहत् खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता क्षेत्रका तय गरिएका उद्देश्यहरुको आधारमा नागरिकहरुलाई सेवा प्रदान गर्न गाउँपालिकाको समग्र खासस्व व्यवस्थापनमा सुधार गर्नेछ । यसले सबैका लागि खानेपानी र सरसफाइ लक्ष प्राप्त गर्न गाउँपालिकालाई आवश्यक लगानी निर्धारण गर्न सहयोग गर्ने छ । साथै सन् 2033 सम्म खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवालाई सबैको पहुँचमा पुऱ्याउन गाउँपालिकाले जुटाउन र व्यवस्थापन गर्न सक्ने स्रोतहरु र लगानी निश्चित गर्न पनि सहयोग पुऱ्याउने छ ।
- **पैरवीको लागि सहयोग:** यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाले गाउँपालिकालाई

आन्तरिक र बाह्य सहयोगको लागि पैरवी गर्न र यसको औचित्य पुष्टि गर्न तथा आफ्नो पक्ष बलियो बनाउन सहयोग पुऱ्याउने छ । यसको आधारमा गाउँपालिकाले महत्त्वपूर्ण र प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाहरूको आयोजना प्रस्ताव तयार पारि सो को औचित्य पुष्टि गरि लगानी बढाउनको लागि अवसर प्रदान गर्नेछ ।

- **क्षेत्रगत व्यवस्थापन:** कैलाश गाउँपालिकाको यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना समग्र उद्देश्य र सूचकहरूको आधारमा तयार गरिएको छ र यो गाउँपालिका भित्रको खासस्व क्षेत्रगत व्यवस्थापन र अनुगमनको लागि एउटा महत्त्वपूर्ण आधार हुनेछ ।
- **क्षेत्रगत समन्वय र सहकार्य:** यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना गाउँपालिका भित्रका सबै खासस्व सरोकारवालाहरू र अन्य मुख्य क्षेत्रगत योजना तर्जुमा समूहसंगको छलफल र सहकार्यबाट तयार गरिएको हो । त्यसकारण यसले क्षेत्रगत समन्वय र सहकार्यलाई प्रभावकारी तथा कुशल सहजीकरण र सबल गराउन मुख्य भूमिका निभाउने अपेक्षा गरिएको छ । यसले गाउँपालिका भित्रका मुख्य सरोकारवालाहरू (गैर सरकारी संस्था, निजी क्षेत्र, समुदायमा आधारित संस्था आदिको) पहिचान गर्न सहयोग गर्नेछ जसले गर्दा गाउँपालिकालाई खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा सुधारमा सहयोग पुग्ने छ ।

१.४. विषयगत क्षेत्र (Scope)

यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना निम्नलिखित विषयगत क्षेत्रहरूमा केन्द्रित रहेको छ:

- **खानेपानी र खानेपानी गुणस्तर** - यस योजनाले सन् 2033 सम्म कैलाश गाउँपालिकाको सबै घरधुरिमा दिगो आधारभूत खानेपानी सेवाहरूको पहुँच पुऱ्याउन सहयोग गर्दछ । यसले खानेपानी र खानेपानी गुणस्तर सेवा प्रवाहको ढाँचा, लागत उठतीको लागि वित्तीय संयन्त्र र उद्देश्य तथा निर्धारित लक्ष्यहरू प्राप्तिको लागि रणनीतिक कार्यहरू पनि परिभाषित गरेको छ ।
- **सरसफाइ तथा स्वच्छता** - यसले सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा सन् 2033 सम्ममा कैलाश गाउँपालिकाको भरपर्दो वातावरणीय सेवाहरूमा पहुँच वृद्धि र सुधार गर्ने उद्देश्य राख्दछ । यसले सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवा प्रवाहको ढाँचा, लागत उठतीको लागि वित्तीय संयन्त्र र उद्देश्य तथा निर्धारित लक्ष्यहरू प्राप्तिको लागि रणनीतिक कार्यहरू पनि परिभाषित गरेको छ ।
- **विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था र सार्वजनिक स्थानहरू** - यसले कैलाश गाउँपालिका भित्रको सबै शैक्षिक संस्था, स्वास्थ्य संस्थाका साथै बजार तथा अन्य सार्वजनिक स्थलहरूमा उन्नत सरसफाइ सेवा र आधारभूत स्वच्छता सेवा प्राप्तिसमा सहयोग पुऱ्याउँछ ।
- **ठोस फोहोर** - यसले कैलाश गाउँपालिका भित्र सन् 2033 सम्म ठोस फोहोरको व्यवस्थापनमा सुधार गर्न सहयोग पुऱ्याउँछ ।
- **क्षमता अभिवृद्धि** - वासको क्षेत्रमा गाउँपालिकाको क्षमता अभिवृद्धि गरि प्रभावकारी रूपमा योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र मूल्याङ्कनको लागि उपभोक्ता समिति र गाउँपालिकाको भूमिका सबल बनाउने तथा सो का निम्ति आवश्यक तालिम, अभिमुखीकरण र क्षमता अभिवृद्धिका निम्ति अन्य स्रोतहरूको पहिचान गरि सो जुटाउन र व्यवस्थापन गर्न यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता

(खासस्व) योजनाले सहयोग पुऱ्याउँछ ।

- समतामूलक वितरण र समावेशीता - खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा प्रवाहमा बिध्यमान असमानतालाई न्यूनिकरण गरि गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका सेवा विमुख जनताहरूमा कसरी सेवा प्रवाहको समतामूलक वितरणको सुनिश्चितता प्रदान गर्ने भन्ने बारे यस खासस्व योजनाले व्याख्या गर्दछ ।

१.५. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता(खासस्व) योजना तर्जुमा बिधि र प्रक्रिया

यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना ऋङ्खलाबद्ध कृयाकलापहरूमा आधारित प्रकृयाहरूलाई अवलम्बन गरि चरणबद्ध योजना तर्जुमा बिधिहरू प्रयोग गरि तयार गरिएको छ ।

यो प्रकृयाको सुरुवात कैलाश गाउँपालिका ले आफ्नो पालिका क्षेत्रको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तर्जुमा गर्ने सोच र निर्णय संगसंगै भएको हो । योजना तर्जुमा प्रक्रियामा तथ्यांक संकलनका लागि प्रयोग गरिएको प्रविधि मोबाइलमा आधारित एनवास (NWASH) एपको प्रविणता पूर्वक प्रयोग गर्न आवश्यक तालिम तथा अन्य प्राविधिक र वित्तिय सहयोग खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागले पुर्यायो । गाउँपालिका तथा समुदायहरूलाई सहभागितामूलक तवरले साधन स्रोतहरूको लेखाजोखा तथा योजना प्रकृयामा सहजीकरण तथा टेवा पुर्याउनको लागि योजना तर्जुमा प्रक्रियामा संलग्न बिज्ञहरूको भूमिका रह्यो । यो योजना प्रक्रियाका सबै चरणहरू कैलाश गाउँपालिकाकै समन्वय र संलग्नतामा सम्पन्न भएका हुन् । यो योजनाको स्वामित्व र कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाको प्रतिबद्धताको सुनिश्चितता भइसके पछि सो का लागि आवश्यक भौतिक, वित्तिय र मानविय स्रोत साधनको परिचालन पनि गाउँपालिकाबाट भयो ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको तयारीमा गाउँपालिकाका राजनीतिक प्रतिनिधिहरू, नगर प्रमुख, उपप्रमुख, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, नगर कार्यपालिकाका सदस्यहरू / सरोकारवाला तथा गाउँपालिकाका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) हेर्ने कर्मचारीहरू, योजना एकाइका कर्मचारीहरू आदिको संलग्नता रहेको थियो । गाउँपालिकाभित्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रका सबै मुख्य सरोकारवालाहरूलाई यस योजना प्रक्रियामा स्थान दिइएको छ । प्राविधिक र सामाजिक तथा संस्थागत सूचना र तथ्यांकहरू संकलन सहभागितामूलक बिधिहरू (Participatory Approach) प्रयोग गरि गरिएको थियो । नेपाल सरकार, खानेपानी मन्त्रालय, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागद्वारा तयार गरिएको NWASH मोबाइल एप्स विधि अवलम्बन गरी सूचना संकलन गरियो । कैलाश गाउँपालिकाको यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा व्यवस्था गरिएको योजना तर्जुमा प्रक्रिया लाई अवलम्बन गर्दै राष्ट्रिय योजना तर्जुमा नीति र प्रक्रियाहरूसंग समेत मिल्ने गरि तयार गरिएको हो ।

योजना प्रक्रियामा मुख्य तीन चरणहरू अनुसरण गरिएको थियो । यी चरणहरू मोटामोटी रूपमा तल

व्याख्या गरिएका छन् । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयारी प्रक्रियालाई “खासस्व योजना तर्जुमा मार्गदर्शन” अनुरूप नै व्याख्या गरिएको छ ।

१.५.१. खासस्व योजनाको ढाँचा, सर्वेक्षण औजार र आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन

कैलाश गाउँपालिकाले नेपाल सरकार, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागद्वारा प्रस्तावित ढाँचा अनुरूप नै यो खासस्व योजनाको तयारी गरेको हो । सो ढाँचामा प्रस्तावित विषयवस्तु तयारीका लागि फिल्ड सर्वेक्षण को रूजु सूची र प्रश्नावलीहरूका अलावा नेपाल सरकार, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागद्वारा तयार गरिएको NWASH मोबाइल एप्स विधि अवलम्बन गर्ने गरी सूचना संकलन विधि तय गरिएको थियो ।

यस पश्चात खानेपानी आयोजना, विद्यालय र स्वास्थ्य संस्था, घरधुरी एवं समुदाय स्तरको वास सम्बन्धि विस्तृत सूचना संकलनका लागि गाउँपालिकासंगको समन्वयमा प्राविधिक ज्ञान एवं खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता क्षेत्रमा अनुभव हासिल गरेका फिल्डमा सर्वेक्षणका लागि खटिने गणक छनोट गरी मोबाइल एप्सबाट NWASH तथ्यांक संकलन सम्बन्धि तीन दिनको तालिम संचालन गरिएको थियो । उक्त तीन दिनका तालिम पश्चात गणकहरूलाई उपरोक्त क्षेत्रका सूचनाहरू संकलनका लागि परिचालन गरिएको थियो ।

१.५.२. मौजुदा वास सेवा तथा संरचनाहरूको तथ्यांक संकलन,लेखाजोखा र मस्यौदा

तथ्यांक संकलनका निम्ति तपसिलका कामहरू गरिएको थियो ।

- गाउँपालिकामा उपलब्ध सन्दर्भ सामग्रीहरू जस्तै गाउँपालिकाको बस्तुगत विवरण, गाउँपालिकाको

अवयवहरू	स्याम्पलहरू
खानेपानी प्रणालीहरू	सबै
खानेपानी उपभोक्ता तथा सरसफाइ समिति	सबै
ट्युबवेलहरू	10%
घरायसी सरसफाइ	10%
सरसफाइ सुविधाहरू (FSM, SWM, Sewerage with WWTP)	सबै
विद्यालयहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू	सबै
स्वास्थ्य संस्थाहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू	सबै
सार्वजनिक खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू	सबै

website र गाउँपालिकामा विगतमा विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाद्वारा संकलन गरेको सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धि तथ्यांक र प्रगति प्रतिवेदन अध्ययन गरिएको थियो ।

- खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभाग अन्तर्गत राष्ट्रिय सूचना व्यवस्थापन आयोजना (NMIP) द्वारा तयार पारिएको देशभरिको खानेपानी आयोजनाहरूको सूचिलाई कैलाश गाउँपालिकामा पनि मौजुदा खानेपानी आयोजनाहरूको सूचना तथा तथ्यांक संकलन गर्न प्रारम्भिक सूचिको रूपमा प्रयोग गरियो ।
- गाउँपालिका क्षेत्रभरिका शत प्रतिशत खानेपानी र सरसफाइसंग सम्बन्धित विद्ध्यमान भौतिक संरचनाहरूको सबै प्राथमिक तथ्यांकहरू GIS मा आधारित वेब NWASH <http://nwash.mows.gov.np/dashboard> र सम्बन्धित Application (अनुसूची १) को उपयोग गरिएको थियो ।
- सबै संचालित खानेपानी आयोजनाहरूको दिगोपना सम्बन्धि तथ्यांक तथा सूचनाहरू पनि NWASH मोबाइल एप्सकै माध्यमबाट संकलन र लेखाजोखा गरियो ।
- घरपरिवार तहको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको वर्तमान अवस्थाको सूचनाहरू संकलन गर्न १० प्रतिशतको अन्तरालमा ९० प्रतिशत Confidence level हुने गरि नमूना संकलन (Random Sampling Method) विधिबाट सूचनाहरू संकलन गरियो ।
- शत प्रतिशत विद्ध्यालयहरू, स्वास्थ्य संस्थाहरू तथा सार्वजनिक स्थलहरूमा पुगि खानेपानी तथा सरसफाइ सम्बन्धि मौजुदा अवस्था NWASH मोबाइल एप्सको माध्यमबाट र भावि योजनाहरू सम्बन्धि सूचना पनि सोहि एप्स प्रयोग गरि प्राथमिक स्रोतकै माध्यमबाट संकलन गरियो ।
- समुदायको ठोस तथा तरल फोहोर व्यवस्थापन, मानव दिसाजन्य लेदो व्यवस्थापन गरि स्रोतको पुनःप्रयोग सम्बन्धि सूचनाहरू NWASH मोबाइल एप्स र समुदाय तहमा छलफल तथा अवलोकन गरि संकलन कार्य गरियो ।
- खानेपानीको पहुँचबाट वन्चित भएका समुदायको खानेपानीको सम्भावित स्रोतहरू र तिनको वर्तमान अवस्था (क्षमता, गुणस्तर) र भविष्यमा स्तरोन्नति गर्न सकिने अवस्थाको समेत आंकलन गरियो ।
- अन्य विकास साझेदारहरूको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमहरूको विवरणहरू पनि संकलन गरियो ।

यी सबै सूचना तथा तथ्यांकहरूको संकलनले गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवाहरूको प्रावधानको मौजुदा अवस्थालाई स्पष्ट देखायो र यसको लेखाजोखा पछि गाउँपालिकाको समग्र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) को अवस्थामा सन् 2033 सम्ममा लक्षित उपलब्धि हासिल गर्न के कति र कहाँ नयाँ आयोजनाहरू थप गर्नु पर्दछ र के कस्ता स्रोतहरूको व्यवस्था गर्नुपर्दछ भन्ने खाका तयार भयो । यसका लागि गाउँपालिकाको वर्तमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) अवस्थाको स्पष्ट जानकारी सहित वर्तमान अवस्था र 2033 सम्मको परिदृश्य विचको ग्याप विश्लेषण गरिएको थियो र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कभरेज र सेवा स्तर सुधारको लागि के/के कुराहरू आवश्यकता छ पहिचान गरिएको थियो ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तर्जुमा प्रकृत्याकै सिलसिलामा सरोकारवालाहरूको लागि एउटा Visioning कार्यशाला आयोजना गरिएको थियो । यो कार्यशाला खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तर्जुमा कार्यशालाको रूपमा आयोजना गरिएको कैलाश गाउँपालिका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता(खासस्व) योजना

थियो । जसमा गाउँपालिका, निजी क्षेत्र, नागरिक समाज, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) संस्था लगायतका व्यक्तिहरू सहभागी थिए । सो कार्यशाला खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)को अवस्था विश्लेषण, गाउँपालिका स्तरमा खासस्व सेवाहरूको वितरण, व्यवस्थापन र सहयोगको वातावरणलाई बुझ्नको लागि आयोजित गरिएको थियो । छलफलले खासस्व योजनाको लागि मौजुदा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा संरचनाको तथ्याङ्क र सन्दर्भ विश्लेषण गरी योजनाको लागि आधार तयार गऱ्यो । यस कार्यशालाले वर्तमान खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुशासन, वित्तीय ग्याप पहिचानको स्थिति, यी मुद्दाहरूसँग सम्बन्धित चुनौतीहरू र प्रमुख निष्कर्षहरूको सारांश प्रस्तुत गऱ्यो । यस कार्यशालामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा प्रवाह, सञ्चालन तथा सेवा प्रवाहका मुद्दाहरू र मुख्य अवसर, सफलताका कारकहरू र चुनौतीहरूको बारेमा पनि छलफल गरिएको थियो ।

राष्ट्रिय योजनामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना औजारलाई मूल-प्रवाहको औजार बनाउन, आधारभूत जानकारीको रूपमा प्रोफाइलको आवश्यक प्रयोग गर्न र विकास नीति र कार्यक्रमहरूमा आधारभूत जानकारीको रूपमा यी सुचनाहरू प्रयोग गर्नको लागि पनि यो कार्यशाला आयोजना गरिएको थियो । यो कार्यशालाले पूर्ण खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कभरेज र सेवा स्तर सुधारको लागि आवश्यकता, भिजन, परिभाषित परिणाम, रणनीति, कार्यान्वयन व्यवस्था र कोष संयन्त्रको पनि स्थापना गऱ्यो ।

मोबाइल एप्स, समुहगत छलफल, रुजु सूचिको आधारमा संकलन गरिएका सूचना तथा तथ्यांकहरूलाई NWASH MIS को सहयोगमा प्रशोधन तथा विश्लेषण गरियो । तत्पश्चात निर्धारित लक्ष्य हासिल गर्न हालको विद्यमान अवस्था र पुग्न पर्ने स्थान विचको अन्तरको चर्चा गर्दै स्पष्ट नीति, कार्यक्रम, बजेट र साझेदारहरूका बीचको सहकार्यको योजना सहितको नेपाल सरकार, खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागबाट सिफारिस गरिएको ढाँचामा सन् 2023-2033 सम्मको लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको मस्यौदा प्रतिवेदन तयार गरियो ।

यो प्रक्रियाले निम्न चरणहरू अनुसरण गरेको थियो:

- क) गाउँपालिकाको आवश्यकता प्राथमिकीकरण गर्ने र 2023-2033 को लागि वित्तीय आवश्यकता निर्धारण गर्ने ।
- ख) निम्न आधारमा तिनीहरूको क्षमता लेखाजोखा गर्ने;
  - अ) महसुल र शुल्क
  - आ) स्व-लगानी
  - इ) कर
  - ई) हस्तान्तरण (Transfer) ।
- ग) यो समयवधिको लागि वित्तीय अपुग अनुमानित गर्ने र व्यापार, शेयर, इक्विटी र बोनड्सद्वारा अपुग लगानी पूर्ति गर्ने तरिकाहरू पत्ता लगाउने ।

१.५.३. योजना प्रमाणीकरण कार्यशाला

योजना प्रमाणीकरण कार्यशालाको उद्देश्य “कैलाश गाउँपालिकाको मस्यौदा खानेपानी, सरसफाइ तथा कैलाश गाउँपालिका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता(खासस्व) योजना

स्वच्छता योजना (2023-2033)” लाई प्रमाणीकरण गर्नु थियो । कार्यशालाले योजनामा समावेश गरिएका सूचना र तथ्याङ्कको प्रमाणीकरण र समीक्षा गरेको थियो । विशेषगरी, कार्यशाला निम्न मुख्य क्षेत्रहरूमा केन्द्रित थियो ।

- खासस्व योजना प्रतिवेदनमा प्रत्येक अध्यायको सामग्री, तथ्याङ्कीय सूचक, रणनीतिक खाकाको सूचना र विश्लेषणात्मक पाठको सन्दर्भमा;
- आगामी बाटो र कार्ययोजना; यसमा योजनाको कार्यान्वयन चरणहरू, अनुगमन संयन्त्र, प्रोफाइल अद्यावधिक गर्ने समयावधि, आवश्यक फर्म्याटहरू र यो योजनालाई राष्ट्रिय तथ्याङ्कको अंशको रूपमा कसरी व्यवस्थापन, संग्रहण र सुरक्षण गर्न सकिन्छ आदि ।
- प्रस्तावित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका दूरदृष्टी, परिलक्ष्य, लक्ष्य, रणनीति, अन्य विकास साझेदारहरूको संलग्नता, गाउँपालिकाको खासस्व कार्यक्रमहरूको बजेट, जलवायु परिवर्तनका असर र अनुकूलन योजना, विपद व्यवस्थापनका योजना, संस्थागत क्षमता छलफलका अलावा प्राप्त सूचना र तथ्यांकहरूको पुष्टीकरण;

१.६. योजना तर्जुमाको लागि वास सूचकहरू

यस खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाले ‘Joint Monitoring Programme (JMP)’ द्वारा दिगो विकास लक्ष्यहरूको लागि खानेपानी तथा सरसफाईमा अनुगमन स्तरलाई बढाउन र सरल बनाउन विकास गरेको ‘सेवा लिस्नो (Ladder)’ को आधारमा गाउँपालिका भित्रको वास सेवाको वर्गिकरण गरेको छ । यसले स्थापित स्रोतको वर्गिकरण मात्रै गर्दैन, दिगो विकास अनुगमनलाई निरन्तरता पनि प्रदान गर्दछ । यसै अनुरूप खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) अन्तर्गत निम्न सेवाहरूलाई निम्नानुसारका सूचकका आधारमा परिभाषा सहित वर्गिकरण गरिएको छ ।

१.६.१. खानेपानी

सेवा स्तर	परिभाषा
सुरक्षित व्यवस्थापन गरिएको खानेपानी	सुधारिएको स्रोतबाट घर आँगनमै चाहिएको समयमा उपलब्ध; दिसाजन्य जीवाणु र रासायनिक प्रदूषण रहितको खानेपानीको सुविधाहरू
आधारभूत स्तरको खानेपानी	सुधारिएको स्रोतबाट उपलब्ध; घर आँगनदेखि धारासम्म जान आउन र पालो पर्खन समेत गरी ३० मिनेटको दूरीमा उपलब्ध खानेपानीको सुविधाहरू
सीमित स्तरको खानेपानी	सुधारिएको स्रोतबाट उपलब्ध; घर आँगनबाट धारासम्म जान आउन र पालो पर्खन समेत गरी ३० मिनेटभन्दा बढीको दूरीमा उपलब्ध खानेपानीको सुविधाहरू
सुधार नभएको खानेपानी	असुरक्षित इनार वा मूल (स्प्रिङ) बाट उपलब्ध खानेपानीको सुविधाहरू

खानेपानी सेवा नभएको	खोला, बाँध, ताल, पोखरी नदी, नहर वा सिँचाइ नहरबाट सिधा खानेपानी सङ्कलन गरिएको सुविधाहरू
---------------------	--

१.६.२. सरसफाइ

सेवा स्तर	परिभाषा
सुरक्षित व्यवस्थापन सहितको सरसफाइ	एक घर एक चर्पीको अवधारणामा आधारित; दिसाको स्थलगत वा अफ-साइट ढुवानी गरी सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गरिएको सरसफाइ सुविधाहरूको प्रयोग
आधारभूत सरसफाइ	एक घर एक चर्पीको अवधारणामा दिसाको सुरक्षित रूपमा व्यवस्थापन गरिएको सरसफाइ सुविधाहरू
सीमित सरसफाइ	दुई वा दुईभन्दा बढी घरधुरीले प्रयोग गरी दिसाको सुरक्षित व्यवस्थापन गरिएको सरसफाइ सुविधाहरू
सुधार नभएको सरसफाइ	स्त्याब, प्लेटफर्म नभएको खाल्डे चर्पी, तैरिएको, बाल्टिन चर्पीको सुविधाहरू
खुला दिसायुक्त	खेत, बारी/जमिन, जङ्गल, झाडी, पानीमा, समुद्री तटमा दिसा विसर्जन

१.६.३. स्वच्छता

सेवा स्तर	परिभाषा
आधारभूत स्वच्छता	परिसरमा साबुन पानी सहितको हात धुने सुविधा भएको
सीमित स्वच्छता	परिसरमा साबुन पानी बिनाको हात धुने सुविधा भएको
स्वच्छता सुविधा नभएको	परिसरमा हात धुने सुविधा नभएको

१.६.४. विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू

सेवा स्तर	खानेपानी	सरसफाइ	स्वच्छता
उन्नत	चाहेको अवस्थामा उपलब्ध, सबैको पहुँचमा रहेको, खानेपानी गुणस्तर परीक्षणको आधारमा	सबैको लागि पर्याप्त सरसफाइका सुविधाहरूको उपलब्धता, सफाइको निरीक्षण भएको,	सबैका लागि अत्यावश्यक अवस्थामा हात धुने सुविधाहरूको उपलब्धता,

	दिसाजन्य जीवाणु रहित र रासायनिक प्रदूषण रहित खानेपानीको उपलब्धतालाई समावेश गर्न सकिने (राष्ट्रिय स्तरमा परिभाषित गरिने)	महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन उपयुक्त सुविधाहरूको उपलब्धता समावेश गर्न सकिने (राष्ट्रिय स्तरमा परिभाषित गरिने)	महिनावारी स्वच्छताको शिक्षा र साधनहरू वितरण भएको (राष्ट्रिय स्तरमा परिभाषित गरिने)
आधारभूत	विद्यालयमा सुधारिएको स्रोतबाट खानेपानीको उपलब्ध भएको	विद्यालयमा लैङ्गिक-मैत्री र प्रयोग गर्न सकिने अवस्थाको सुधारिएको सुविधाहरू भएको	साबुन पानी सहितको हात धुने सुविधाहरू भएको
सीमित	सुधारिएको स्रोत (पाइपबाट खानेपानी, संरक्षित कुवा/मूल/स्प्रिङ, वर्षात् को पानी, बोटलको पानी); तर सर्वेक्षणको समयमा पानीको उपलब्धता नभएको	सुधारिएको सुविधाहरू (फलस/पोअर, स्ल्याब सहितको खाल्डे र कम्पोस्टिङ चर्पी); तर लैङ्गिक-मैत्री नभएको वा प्रयोग गर्ने अवस्थामा नरहेको	पानी भएको तर साबुन नभएको हात धुने सुविधाहरू भएको
सेवा नभएको	खानेपानी नभएको वा सुधार नभएको स्रोत (संरक्षण नगरिएको कुवा/मूल/स्प्रिङ, सतहको पानी ट्याङ्करबाट ल्याएको)	शौचालय नभएको वा असुरक्षित सुविधाहरू (खाल्डे चर्पी, स्ल्याब वा प्लेटफर्म नभएको चर्पीहरू, तैरिएको चर्पी, बाल्टिन चर्पी)	हात धुने सुविधाहरू नभएको विद्यालय वा पानी सहितको हात धुने सुविधा नभएको

१.६.५. स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू

सेवा स्तर	खानेपानी	सरसफाइ	स्वच्छता	स्वास्थ्य संस्थामा फोहोर व्यवस्थापन	वा
उन्नत	राष्ट्रिय स्तरमा परिभाषित गरिने	राष्ट्रिय स्तरमा परिभाषित गरिने	राष्ट्रिय स्तरमा परिभाषित	राष्ट्रिय स्तरमा परिभाषित	रा

			गरिने	गरिने	
आधारभूत	सुधारिएको स्रोतबाट घर आँगनमा खानेपानीको उपलब्धता	प्रयोग गर्न योग्य सुधारिएको सरसफाइ सुविधाहरू र कम्तीमा एउटा चर्पी कर्मचारीलाई छुट्टाइएको; कम्तीमा एउटा लैङ्गिक-मैत्री महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापनको लागि छुट्टाइएको र कम्तीमा एउटा चर्पी अपाङ्ग-मैत्री भएको	प्रयोग गर्न योग्य हात धुने (पानी र साबुन/वा र अल्कोहलमा आधारित हात सफा गर्ने वस्तु) सुविधा संस्थामा भएको र ५ मिटरको दूरीभित्र चर्पीको सुविधा भएको	कम्तीमा तीन गोटा फोहोर फाल्ने भाँडोमा फोहोर छुट्टाइएको र धारिलो र सङ्क्रामक फोहोर प्रशोधित वा सुरक्षित व्यवस्थापन गरिएको	स आ प्रो भा स जि पा क ता गे
सीमित	सुधारिएको स्रोतबाट घर आँगनदेखि ५०० मिटरको दूरीमा खानेपानीको उपलब्धता तर आधारभूत स्तरको आवश्यकताहरू पुरा नभएको	कम्तीमा एउटा सुधारिएको सरसफाइ सुविधा भएको, तर आधारभूत सेवाको सबै मापदण्ड पुरा नभएको	उपचार स्थानमा वा चर्पीमा प्रयोग गर्न सकिने अवस्थाको हात धुने सुविधाहरूको उपलब्ध भएको वा दुवै मध्ये एक भएको	सीमित छुट्टाउने र वा धारिलो र सङ्क्रामक फोहोरको विसर्जन वा प्रशोधन गर्ने, तर आधारभूत स्तरको सेवाको मापदण्ड पुरा नभएको	स प्रो भा क क स स ता गे
	खानेपानीको	चर्पीका	उपचार	छुट्टै फोहोर	स

सेवा नभएको	असुरक्षित स्रोत जस्तै इनार, कुवा वा खोला वा सतहको पानी; वा सुधारिएको स्रोत घर आँगनबाट ५०० मिटरको दूरीको धारा वा त्यो धारामा पानीको सुविधा नभएको	सुविधाहरू असुरक्षित (स्त्याब र प्लेटफर्म बिनाको खाल्डे चर्पी, तैरिएको चर्पी, बाल्टिन चर्पीहरू) वा चर्पीको सुविधा नै नभएको	स्थानमा वा चर्पीमा प्रयोग गर्न हुने अवस्थामा हात धुने सुविधाहरू नभएको	फाल्ने भाँडो र वा धारिलो र सङ्क्रामक फोहोरको सुरक्षित विसर्जन/ प्रशोधन गर्ने सुविधा नभएको	प्रो नथ क स प्रा
------------	---	---	---	---	------------------

१.७. खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना तर्जुमा औजार को रुपमा एनवास (NWASH Mobile Apps)

कैलाश गाउँपालिकाले खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तर्जुमा औजार को रुपमा प्रयोग गरेको एनवास (NWASH Mobile Apps) वेबमा आधारित योजना तर्जुमा औजार हो। यसले गाउँपालिका स्तरमा पूर्ण रूपमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कभरेज प्राप्त गर्न आवश्यक योजना र लागत तयार गर्दछ। यो औजार प्रयोगको लागि (<http://nwash.mow.gov.np/dashboard>) मा उपलब्ध छ। यसले सन् 2023-2033 सम्मको निम्ति प्रस्तावित आयोजना र कार्यक्रमहरूको विस्तृत लागत र मात्राको स्पष्ट प्रस्तुति समेत प्रदान गर्दछ। यो औजार प्रयोग गर्न तलका शर्तहरू पुरा गर्नु पर्नेछ।

१. खानेपानी मन्त्रालयको अधिकार प्राप्त (UserName र Password) व्यक्तिले यो औजारको प्रयोग गर्न सक्नेछन्।
२. मौजुदा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा तथा संरचनाहरूको तथ्यांक संकलन, लेखाजोखा र मस्यौदा १.५.२ अनुसार गर्नुपर्दछ।
३. भिजनिङ कार्यशाला (Visioning Workshop) तथा रणनीतिक योजना तर्जुमा कार्यशाला सञ्चालन गर्न यो औजारलाई राम्रोसँग बुझ्नेको, सहजीकरण सीप भएको सहजकर्ताको आवश्यक पर्दछ।

कैलाश गाउँपालिका ले माथिका सबै शर्तहरू पुरा गरि यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयार गरेको हो।

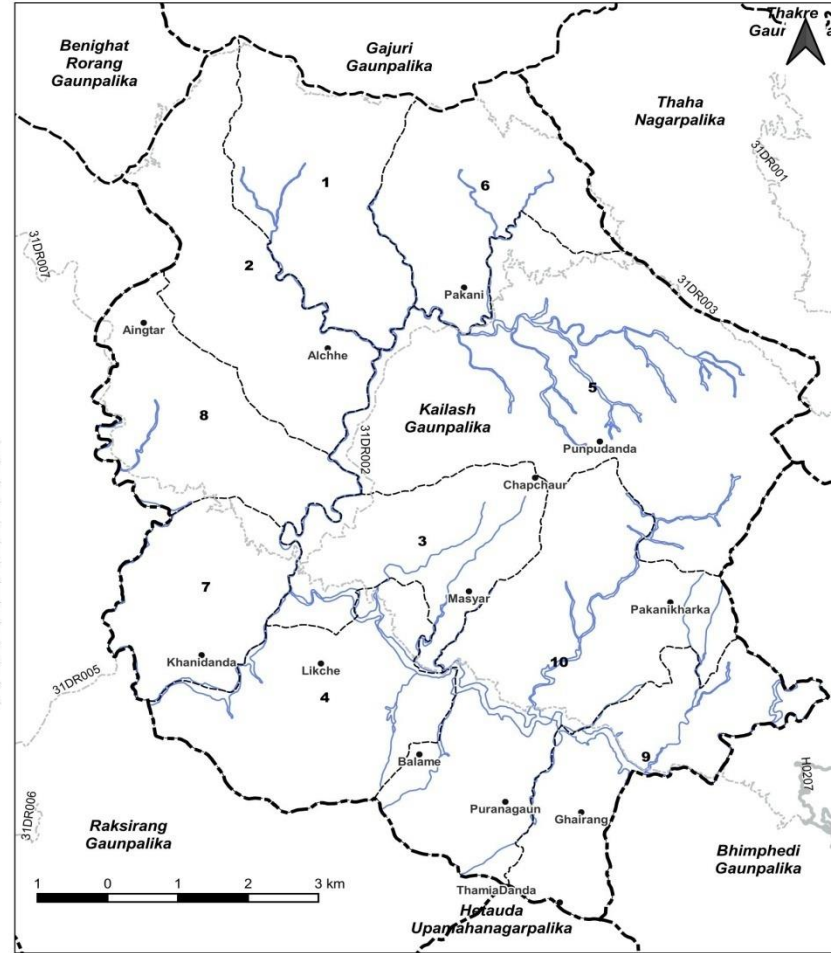
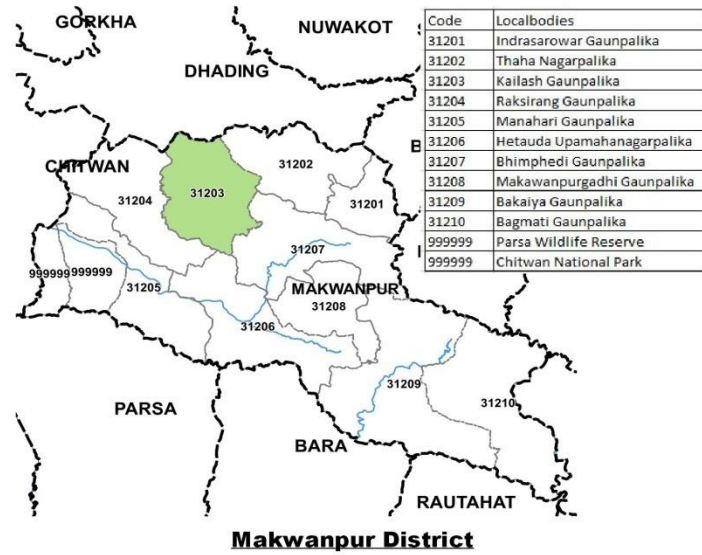
२. कैलाश गाउँपालिका

२.१. भौगोलिक अवस्थिति र बनौट

कैलाश गाउँपालिका बाग्मतीप्रदेश, मकवानपुरजिल्लामा अवस्थित छ। सन् २०२१ को जनगणना सर्वेक्षण अनुसार कैलाश गाउँपालिकामा कुल घरधुरी ४३९१ तथा पुरुष १११२२ र महिला १०७३४ गरि कुल जनसंख्या २१८५६ रहेको छ। यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल २.०४ बर्ग कि.मी रहेको छ।

तालिका 2-1: वडागतरूपमा घरधुरी र जनसङ्ख्या

क्र. सं.	परामिति	विवरण
१	गाउँपालिकाको नाम	कैलाश गाउँपालिका
२	कोड सङ्ख्या	३१२०३
३	स्थान/ठेगाना	मकवानपुर, बाग्मती प्रदेश
४	गाउँपालिकाको जम्मा जनसङ्ख्या	२१८५६
५	गाउँपालिकामा जम्मा घरधुरी	४३९१
६	गाउँपालिकामा पाइप सञ्जालको खानेपानी सुविधाबाट लाभान्वित जनसङ्ख्या	८४३६
७	गाउँपालिकामा पाइप सञ्जालको खानेपानी सुविधाबाट लाभान्वित घरधुरी	१७५०
८	खानेपानी सुविधाको पहुँच(जनसङ्ख्या%)	४०
९	खानेपानी सुविधा पहुँचको घरधुरी(घरधुरी%)	४०
१०	चर्पीको पहुँच पुगेको घरधुरी	३३५४
११	सरसफाइ सुविधाको पहुँच(घरधुरी%)	७८
१२	२०२०-२०३०को लागि जम्मा वास लागत	१७६०२४२५२९

Kailash Gaunpalika (31203)

चित्र2-1: गाउँपालिकाकोस्थानमानचित्र

२.२. भू-उपयोग तथा वातावरण

कैलाश गाउँपालिकाको ५५ वर्ग किमि भू-भाग वन क्षेत्रले ओगटेको छ । यस गाउँपालिकामा माटोको बनवट, खेतियोग्य जमीन, बस्तीयोग्य क्षेत्र आदिको विस्तृत अध्ययनको आधारमा नगरवासीहरूको आर्थिक हैसियत बृद्धि गर्न र वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्न नदिन के कस्ता उत्पादन प्रणाली तथा नीतिहरू अवलम्बन गर्न सकिन्छ भन्ने विषयमा विस्तृत अध्ययन गरी योजना निर्माण पश्चात कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ। कैलाश गाउँपालिका औसत तापक्रम २०° सिन्टिग्रेड र वार्षिक वर्षा १५०० मिलि लिटरदेखि २२०० मिलि लिटर हुने गरेको छ ।

२.३. प्रशासनिक एकाइ

यस गाउँपालिकामा हाल १० वटा वडा कायम रहेका छन् । हालको वडामा समावेश साविकका गाविस तथा वडाहरूको विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका2-2: गाउँपालिकाको वडा विभाजन

वडा नं.	गाउँपालिकामा समावेश गरिएका पुराना गाविस र गाउँपालिका	पुराना वडा नं.
१	डाडाखर्क	१, २, ३, ४, ६
२	डाडाखर्क	५, ७, ८, ९
३	कालिकाटार	१, ३, ६
४	कालिकाटार	२, ४, ५, ७, ८, ९
५	गोगने	१, २, ३, ४, ५, ६
६	गोगने	७, ८, ९
७	भार्ता	१, ४, ५, ६, ८
८	भार्ता	२, ३, ७, ९
९	नामटार	२, ५, ७
१०	नामटार	६, ८, ९

२.४. जनसंख्या र जनसाङ्ख्यिक विशेषताहरू

२.४.१. जातजातिरअन्यजनसाङ्ख्यिक विवरण

कैलाश गाउँपालिकामा ४३९१ घरधुरीहरू रहेका छन् । धेरैजसो वडाका बस्तीहरू छरिएर रहेका छन् । वडा नं. ९, १०, ३ का बस्तीहरू बाक्लो (बजार) रहेका छन् ।

सन् २०२१ को जनगणना अनुसार कैलाश गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या २१८५६ छ। यो जनसंख्या नेपालको कुल जनसङ्ख्याको ०.०९% हुन आउँछ। गाउँपालिकाको जनघनत्व १.१७ प्रति वर्ग किलोमिटर रहेको छ। सन् २०२० को प्रक्षेपित जनसङ्ख्या २५४४९ हुन आउने र सन् २०३० मा यो जनसङ्ख्यामा वृद्धि भएर २७२६१ पुग्ने अनुमान गरिएको छ। गाउँपालिका औसत घरधुरी सङ्ख्या ५.६१ रहेको छ। गाउँपालिकामा महिला र पुरुषको जनसङ्ख्या प्रतिशत क्रमश ५०.०८%, ४९.९२% रहेको छ। वडा अनुसारको जनसङ्ख्या वितरण तल तालिकामा दिइएको छ।

उमेरगत हिसावले कैलाश गाउँपालिकामा पाँच वर्ष मुनिको जनसङ्ख्या १९७८, ६-१६ वर्ष उमेरको जनसङ्ख्या ७३३७, १७-६० वर्ष उमेरको जनसङ्ख्या १०२८३ र ६० वर्षभन्दा माथि उमेरको जनसङ्ख्या २२५८ रहेको छ। एकल महिला (अविवाहित र विधवा) को जनसङ्ख्या ९४० र अपाङ्गता (महिला र पुरुष) को जनसङ्ख्या ४८० रहेको देखिन्छ। तलको तालिकामा वडागत रूपमा घरधुरी, महिला तथा पुरुष जनसङ्ख्या दिइएको छ।

तालिका2-3: वडा गत रूपमा घरधुरीर जनसङ्ख्या

वडानं	२०११सर्वेक्षण अनुसार					2021 सर्वेक्षण अनुसार				
	घरधुरी	जन सङ्ख्या			औसत घरधुरी	घरधुरी	जन सङ्ख्या			औसत घरधुरी
		पुरुष	महिला	जम्मा			पुरुष	महिला	जम्मा	
१	३३१	९३१	९००	१८३१	५.५३	३७०	८७३	८२६	१६९९	४.५९
२	३८९	१०८९	११०१	२१९०	५.६३	४१०	९८५	९४५	१९३०	४.७१
३	३५७	११२५	१०६६	२१९१	६.१४	४००	१०७२	१०२२	२०९४	५.२४
४	४३९	१२५९	१२७३	२५३२	५.७७	४४०	११२८	११६८	२२९६	५.२२
५	५४४	१४५६	१५५३	३००९	५.५३	५१८	१३९८	१३४३	२७४१	५.२९
६	४३९	११४२	११९४	२३३६	५.३२	४७१	१०२६	१०२०	२०४६	४.३४
७	३७१	१०९६	१०४८	२१४४	५.७८	४२०	१२९८	१२२८	२५२६	६.०१
८	३२२	१०४७	९७८	२०२५	६.२९	२९७	९२०	८६४	१७८४	६.०१
९	४९९	१२७८	१३५२	२६३०	५.२७	५१५	११६३	११२४	२२८७	४.४४
१०	५७२	१५२०	१५१४	३०३४	५.३	५५०	१२५९	११९४	२४५३	४.४६
जम्मा	४२६३	११९४३	११९७९	२३९२२	५.६१	४३९१	१११२२	१०७३४	२१८५६	४.९८

माथि तालिकामा प्रस्तुत भएअनुसारको वडागत जनसङ्ख्या वितरणलाई आधार मान्दा हाल गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २१८५६ पुगेको देखिन्छ।

यस गाउँपालिकामा विभिन्न धर्मका जनसङ्ख्या रहेका छन्। जस मध्य हिन्दू - 24%, बौद्ध धर्म -

64.4%, क्रीस्चियन - 11.4% रहेका छन् ।

२.५. जनसङ्ख्याको गतिशिलता र बसाइ सराइको स्थिति

कैलाश गाउँपालिकामा २०८० असार मासन्तर सम्म दर्ता भएको व्यक्तिगत घटनाको आधारमा गाउँपालिका भित्र हालसम्म कुल २१४६ जन्मदर्ता, ४८४ मृत्यु दर्ता, ७७३ विवाह दर्ता भएको देखिन्छ । बसाइ सराइको सन्दर्भमा हाल सम्म घरपरिवार बसाइसराई गरी अन्यत्र गएको ९३९ र घरपरिवार बसाइसराई गरी १२८ आएको पाईन्छ । जनगणना २०२१ अनुसार गाउँपालिकाको जनसंख्या वृद्धि दर कम रहेको र पालिकामा जनगणना २०२१ द्वारा गरिएको अध्ययन अनुसार यस गाउँपालिकाको बसाइ सराइका स्थिति सामान्य रहेको देखिन्छ ।

२.६. भौतिक पूर्वाधारको अवस्था

यस गाउँपालिका क्षेत्र भौतिक पूर्वाधारको अवस्थाको आधारमा समृद्ध देखिन्छ । गाउँपालिका क्षेत्र भित्र पक्कि सडक ० कि.मि. रहेको छ । पालिकामा गरिएको सर्वेक्षण अनुसार गाउँपालिकामा विद्ध्युतको पहुँचको हकमा उर्जाको रुपमा जलविद्ध्युत प्रयोग गर्ने घरपरिवार ३४२४ अर्थात ७८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ ।

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका सरकारीतर्फका शैक्षिक संस्थाहरु ५१ वटा र ० निजी शैक्षिक संस्थाहरु रहेका छन् । स्वास्थ्य संस्थाहरुको हकमा गाउँपालिका क्षेत्र भित्र १३ अस्पताल, स्वास्थ्य केन्द्र, निजि नर्सिङ होम रहेका छन् ।

२.७. आर्थिकअवस्था, गतिविधि रपेशा

कैलाश गाउँपालिकाभित्रका नामटार, भाल्टार, कालिकाटार, पकनी, गल्छी बजारहरु आफैमा कैलाश गाउँपालिकाको प्रमुख व्यापारिक केन्द्रहरु हुन् । कृषी,पशु एवम् कच्चा पदार्थको सुलभ उपलब्धता, गाउँपालिकाको सवैजसो वडा तथा बस्तीहरुमा सडक, बिजुली, पानी लगायतका आधारभूत पूर्वाधारको विकास तथा उद्ध्योग स्थापनाका लागि पर्याप्त जमीन यस गाउँपालिकामा रहेको हुँदा गाउँपालिकामा कृषी,पशु, बन लगायतका उद्ध्योगका साथै शैक्षिक पर्यटन, घरबास (Home-Stay) तथा साहसिक पर्यटन समेतको विकासको प्रचुर सम्भावना रहेको छ ।

खाद्ध्यान्न, दलहन, तेलहन, सिट्रस (अमिलो जातका फलफूल) को उत्पादन, गाई, भैंसी, भेडा, बाख्रा जस्ता पशुजन्य उत्पादन, बेसीका उर्वरशिल भूमी र सिंचित क्षेत्रको विस्तार, वैदेशिक रोजगारी र विप्रेषण, बैंक तथा वित्तिय क्षेत्र र सहकारीको विस्तार, मन्दीर क्षेत्रको विकास र विस्तारले पर्यटन क्षेत्रमा थप टेवा पुग्न गइ आर्थिक उपार्जनमा सहयोग पुग्नै देखिन्छ । साथै बस्तीबस्तीमा स्थानिय बजारको विस्तारबाट यहाँका बासिन्दाहरुको आर्थिक गतिविधि बढिरहेको देखिन्छ ।

यस गाउँपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा यहाँका वित्तिय तथा सहकारी संस्थाहरुको पनि भूमिका महत्वपूर्ण रहेको छ । सहकारी संस्थाहरुले स्थानिय स्तरको वचतलाइ गाउँपालिका बाहिर जानबाट रोकी स्थानिय क्षेत्रमा विभिन्न आयमूलक कार्यमा लगानी गरिरहेको छ । यस गाउँपालिकामा १ वाणिज्य बैंकहरुले आर्थिक तथा बैंकिङ गतिविधिहरु संचालन गरि रहेका छन् ।

सन् २०२१ को जनगणना मुताविकको कैलाश गाउँपालिकामा रहेका जम्मा ४३९१ घरधुरी मध्य ८०% घरधुरी कृषि/पशुपालन र अन्य २०%रहेका छन् ।

२. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) अवस्थाको विश्लेषण

यस खण्डले गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)को मौजूदा अवस्था र चुनौतीहरूको विस्तृत लेखाजोखा गर्दछ । यसले विषयगत क्षेत्रहरू: खानेपानी सेवा, सरसफाइ तथा स्वच्छता, सामुदायिक सरसफाइ सेवा, विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधा र स्वास्थ्य संस्थाको बर्तमान स्थिति स्पष्ट देखाउँछ र लक्षित अवस्था तथा बर्तमान अवस्था विचको अन्तर (gap) पनि स्पष्ट देखाउँछ । यसबाट वर्तमान अवस्थाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुशासन, वित्तीय व्यवस्था र अन्तर (gap) पहिचान, यी सवालसँग सम्बन्धित चुनौतीहरू र निष्कर्षको सारांश प्राप्त हुन्छ ।

यस खण्डमा कैलाश गाउँपालिकाको मुख्य खानेपानी प्रविधिहरू, JMP (Joint Monitoring Programme) को क्षेत्रगत परिभाषामा आधारित कैलाश गाउँपालिकाको खानेपानी सेवाको कभरेज र विश्लेषण प्रस्तुत गरिएको छ ।

३.१. खानेपानीका प्राथमिक स्रोतहरू

कैलाश गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना निर्माणका क्रममा गरिएको सर्वेक्षण अनुसार गाउँपालिकाभित्र पाइप प्रणालीको खानेपानी सेवाले १००% ओगटेको छ । गाउँपालिकामा पाइप प्रणालीको खानेपानी सेवा अन्तर्गत ०% सुरक्षित खानेपानीको सेवा र २९% आधारभूत स्तरको खानेपानी सेवा पुगेको देखिन्छ ।

कुल २९% जनसङ्ख्यामा खानेपानीको पहुँच पुगेको छ भने ६५% जनसङ्ख्यामा खानेपानीको पहुँच पुगेको छैन र बाँकी सबै जनसङ्ख्या सीमित तथा असुरक्षित खानेपानी सेवा लिएका भित्र पर्दछन् ।

तालिका 3-1: मौजूदा वास प्रणालीको अवस्था

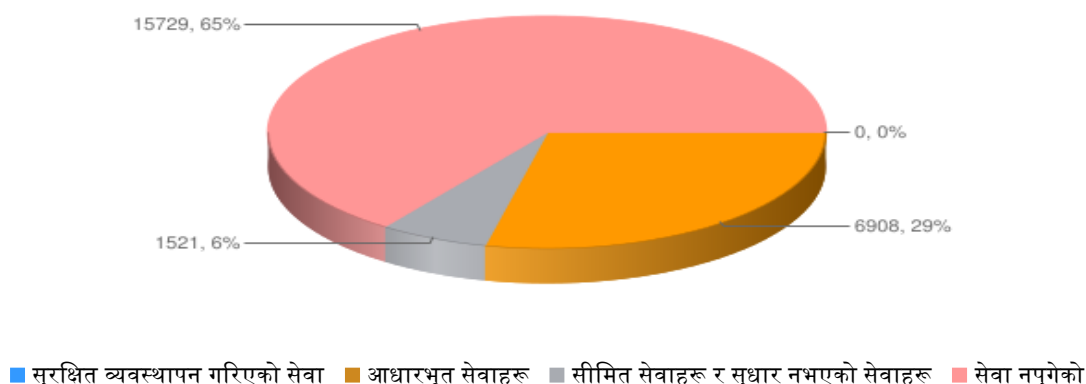
क्र. सं.	सेवाका प्रकारहरू	प्रणालीको सङ्ख्या	लाभान्वित जनसङ्ख्या	यो के हो?
१	पाइप सञ्जालको खानेपानी	७६	८४३६	कम्तीमा एउटा सङ्कलन इनटेक सहितको पाइप खानेपानी प्रणाली, कम्तीमा एउटा धाराको पाइप सञ्जाल खानेपानी प्रणाली
२	ट्युबवेलहरू	०	०	सार्वजनिक त निजी प्रयोगको लागि स्यालो ट्युबवेल
३	मानव मलमुत्रजन्य फोहोर	०	०	मानव मलमुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन प्रणाली
४	ठोस फोहोर व्यवस्थापन	०	०	सामुदायिक ठोस फोहोर व्यवस्थापन प्रणाली
५	फोहोरपानी प्रशोधन प्रणाली	०	०	ढल सञ्जाल सहितको फोहोरपानी प्रशोधन प्रणाली

३.२. मौजूदा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) प्रणालीको अवस्था

३.२.१. गाउँपालिकाको मौजूदा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) प्रणालीको अवस्था अध्ययन गर्दा गाउँपालिका भित्र निम्न खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता प्रणालीहरू रहेको देखिन्छ।

गाउँपालिकामा मौजूदा सन्चालित, अर्द्ध सन्चालित वा आँशिक सन्चालित खानेपानी आयोजनाहरू वडागत रूपमा हेर्दा का १००% घरधुरीले पाइप प्रणालीबाट खानेपानी सेवा प्राप्त गरेको देखिन्छ भने ०% घरधुरीहरूले अन्य स्रोतबाट खानेपानी सेवा प्राप्त गरेको देखिन्छ। यसको विस्तृत विवरण तलको तालिका अनुसार रहेको छ जसमा वडागत बस्तीहरू र खानेपानीको विवरण दिइएको छ।

खानेपानी सेवा

चित्र 3-1 : सरसफाइ घरधुरी

सरसफाइ घरधुरी

१	सुरक्षित व्यवस्थापन गरिएको सेवा	०	०	०	०	२३३७	८.०१	०	०	०	०	०	०
२	आधारभूत सेवाहरू	६९०८	२९	०	०	२०२० ५	६९.२१	०	०	०	०	०	०
	जम्मा लाभान्वित	६९०८	२९	०	०	२२५४ २	७७.२२	०	०	०	०	०	०
३	सीमित सेवाहरू	१५२१	६	०	०	२७४	०.९४	०	०	०	०	०	०
४	सुधार नभएको सेवाहरू	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	सेवा नपुगेको	१५७२ ९	६५	०	०	६३७७	२१.८४	२४१५ ८	१००	२९१९ ३	१००	२४१५ ८	१००
६	जम्मा जनसङ्ख्या	२४१५ ८	१००	०	०	२९१९ ३	१००	२४१५ ८	१००	२९१९ ३	१००	२४१५ ८	१००

३.३. सरसफाइ र स्वच्छता:

तलको तालिकाले गाउँपालिका भित्रको सरसफाइ र स्वच्छताको सेवा स्तरलाई देखाउँछ । कुल ३६.२२% (१५९४/४४०१) घरधुरीमा हात धुने सुविधाहरू रहेका छन् । यी सबै घरधुरीहरूमा हात धुने सुविधाको नजिकै साबुन राख्ने व्यवस्था पनि रहेको पाइयो । सर्वेक्षणले गाउँपालिका भित्र १०३७ घरधुरीमा चर्पी नभएको देखाएको छ तर ती घरहरूमा पनि हात धुने सुविधाहरू निर्माण भएको पाइन्छ ।

तालिका 3-3: सरसफाइ र स्वच्छताको सेवा स्तर

क्र.सं	सेवा स्तर	घरधुरी	जनसङ्ख्या	निजी चर्पीको सङ्ख्या	हात धुने सुविधा भएका घरधुरीको सङ्ख्या	साबुन सहितको हात धुने सुविधा भएका घरधुरीको सङ्ख्या	अपाङ्ग-मैत्री चर्पीको सङ्ख्या	पानी सहितको चर्पी भएका घरधुरीको सङ्ख्या
१	सुरक्षित व्यवस्थापन गरिएको	३८१	२३३७	३८१	३८१	३८१	१०	३८१
२	आधारभूत	२९३४	२०२०५	२९३४	११९३	७२४	३९	१२६२

३	सीमित	४९	२७४	०	२०	१०	०	२०
४	सुधार नभएको	०	०	०	०	०	०	०
५	चर्पी नभएको	१०३७	६३७७	०	०	०	०	०
६	जम्मा	४४०१	२९१९३	३३१५	१५९४	१११५	४९	१६६३

३.४. संस्थाहरूमा कभरेज र समुच्च सेवा स्तर

गाउँपालिका भित्रका संस्थाहरूमा खासस्व को अवस्था, JMP (Joint Monitoring Programme) को खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रगत परिभाषामा आधारित रहि सङ्ख्याको हिसाबले प्रस्तुत गरिएको छ। सेवाको स्तरहरू बर्गिकरण पनि JMP कै सूचकमा आधारित रहि उन्नत, आधारभूत, सीमित र सेवा नभएको भनि गरिएको छ। यसको विस्तृत टिपोट (Name of the Note) <http://nwash.mowss.gov.np/dashboard> मा हेर्न सकिन्छ।

तालिका 3-4: संस्थाहरूमा कभरेज र समुच्च सेवा स्तर

क्र. सं.	वास सेवा	विद्यालय					स्वास्थ्य संस्था					सार्वजनिक स्थल				
		उन्नत	आधारभूत	सीमित	नभएको	जम्मा	उन्नत	आधारभूत	सीमित	नभएको	जम्मा	उन्नत	आधारभूत	सीमित	नभएको	जम्मा
१	खानेपानी	१	७	३०	१३	५१	०	०	१०	३	१३	०	०	०	०	०
२	सरसफाइ	०	४२	६	३	५१	०	१	१०	२	१३	०	०	०	०	०
३	स्वच्छता	०	०	१७	३४	५१	०	०	१२	१	१३	०	०	०	०	०
४	वातावरणीय सफाइ	०	०	०	०	०	०	१	९	३	१३	०	०	०	०	०

३.५. विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू

कैलाश गाउँपालिका अन्तर्गत कुल ५१ वटा सामुदायिक तथा तथा निजी विद्यालयहरू संचालनमा छन्। त्यसमध्ये २ वटा अलगगै बाल विकास केन्द्र, ४२ वटा आधारभूत तहको विद्यालय, ७ वटा माध्यमिक तहको विद्यालय र ० कलेज स्तरका शैक्षिक संस्थाहरू छन्। सबै शैक्षिक संस्थाहरूमा गरि कुल ५९५६ विद्यार्थीहरू अध्ययनरत छन्। यी सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा खानेपानी तथा सरसफाइको सुविधा को सर्वेक्षण एनवास मोबाइल एप्स बाट गरिएको थियो। सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्याङ्कहरूको विस्तृत विवरण तलका तालिकाहरूमा उल्लेख गरिएको छ।

तालिका 3-5: शैक्षिक संस्थामा सुधारिएको खानेपानी प्रणाली

क्र. सं.	खानेपानी प्रणाली	विद्यालय सङ्ख्या	विद्यार्थी सङ्ख्या
१	सुधारिएको	१२	२५०२
२	सुधार नभएको	३९	३४५४
३	जम्मा	५१	५९५६

तलको तालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सेवाहरूको विभिन्न सेवा स्तरमा विद्यालयको सङ्ख्या र लाभान्वित विद्यार्थीको सङ्ख्या दिइएको छ ।

तालिका 3-6: शैक्षिक संस्थाको सेवा स्तर

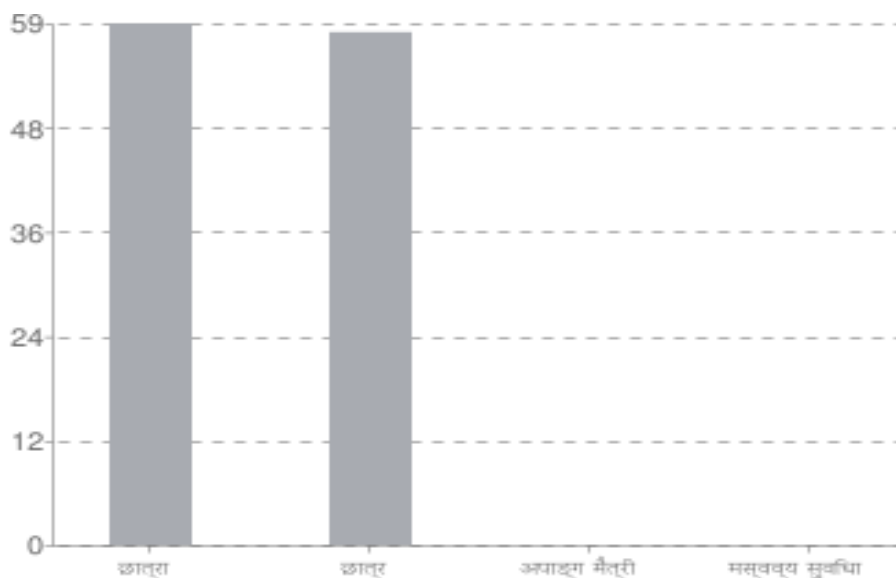
क्र. सं.	सेवा स्तर	खानेपानी		सरसफाइ		स्वच्छता	
		विद्यालय सङ्ख्या	विद्यार्थी सङ्ख्या	विद्यालय सङ्ख्या	विद्यार्थी सङ्ख्या	विद्यालय सङ्ख्या	विद्यार्थी सङ्ख्या
१	सेवा नभएको	१३	७४६	३	१०८	३४	३०९३
२	आधारभूत	३०	३७३१	६	४२८	१७	२८६३
३	सीमित	७	११५५	४२	५४२०	०	०
४	उन्नत	१	३२४	०	०	०	०
५	जम्मा	५१	५९५६	५१	५९५६	५१	५९५६

तलको तालिकाले विद्यालयमा छात्रा र छात्रहरूको लागि चर्पीको सङ्ख्या, अपाङ्ग-मैत्रीका साथै महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन सुविधाहरू भएको चर्पीहरूको सङ्ख्या समेत देखाउँछ ।

तालिका 3-7: शैक्षिक संस्थाको चर्पीको सेवा स्तर

क्र. सं.	सेवा स्तर	चर्पीको सङ्ख्या			
		छात्रा	छात्र	अपाङ्ग-मैत्री	मस्वव्य सुविधा
१	सेवा नभएको	०	०	०	०
२	आधारभूत	०	०	०	०
३	सीमित	५९	५८	०	०
४	उन्नत	०	०	०	०
५	जम्मा	५९	५८	०	०

शैक्षिक संस्थाका चर्पीको सेवा स्तर

चित्र 3-2: शैक्षिक संस्थाका चर्पीको सेवा स्तर

कैलाश गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका ५१ वाटै विद्यालयहरूमा शौचालयको सुविधा रहेको पाइन्छ र ती सबै विद्यालयहरूमा छात्राहरूका लागि छुट्टै शौचालयको व्यवस्था रहेको छ ।

३.८. स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू

गाउँपालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा रहेका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा तथा सुविधाहरूको लेखाजोखा गर्ने क्रममा 'उन्नत स्तरको' खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवाको निर्धारित परिभाषा सहित लेखाजोखा गरिएको छैन । त्यसैले 'आधारभूत सेवा' स्तरको स्वास्थ्य संस्थाहरूको सङ्ख्यालाई नै उन्नत स्तरको सेवा पनि भएको स्वास्थ्य संस्थामा समावेश गर्न सकिने छ । तलको तालिकाले कैलाश गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संस्थाको सङ्ख्या र जनसङ्ख्या (बिरामी र कर्मचारी) को लागि विभिन्न स्तरको सेवा र खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता र ठोस फोहोर व्यवस्थापनको सुविधाहरू देखाउँछ ।

तालिका 3-8: स्वास्थ्य संस्थाको सेवा स्तर

क्र. सं.	सेवा स्तर	खानेपानी		सरसफाइ		स्वच्छता		ठोस फोहोर व्यवस्थापन	
		स्वास्थ्य संस्थाको सङ्ख्या	जन सङ्ख्या	स्वास्थ्य संस्थाको सङ्ख्या	जन सङ्ख्या	स्वास्थ्य संस्थाको सङ्ख्या	जन सङ्ख्या	स्वास्थ्य संस्थाको सङ्ख्या	जन सङ्ख्या
१	सेवा नभएको	३	७२८	२	३	१	०	९	३७८
२	आधारभूत	१०	४०६	१०	९२७	१२	११३४	०	०
३	सीमित	०	०	१	२०४	०	०	४	७५६
४	उन्नत	०	०	०	०	०	०	०	०
५	जम्मा	१३	११३४	१३	११३४	१३	११३४	१३	११३४

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र भएका १३ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरूमध्ये ० स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सीमित स्तरको खानेपानी सुविधा उपलब्ध देखिन्छ भने १० स्वास्थ्य संस्थामा आधारभूत तहको सुविधा उपलब्ध छ ।

३.६. स्वास्थ्य संस्थामा सरसफाइ

यस गाउँपालिकामा भएका १३ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा रहेका शौचालयहरूको तथ्याङ्क तलको तालिकामा देखाइएको छ । सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा महिला र पुरुषहरूको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालयको व्यवस्था रहेको र सबै गरि ३ वटा शौचालयहरू महिलाको लागि महिनावारि स्वच्छता व्यवस्थापन-योग्य रहेको देखिन्छ । त्यसै गरि २ वटा शौचालयहरू अपाङ्ग मैत्री रहेको पाइयो ।

३.६.१. स्वास्थ्य संस्थामा ठोस फोहोर व्यवस्थापन

१३ वटा स्वास्थ्य संस्था मध्ये १२ स्वास्थ्य संस्थामा ठोस फोहोरको सुरक्षित संकलन गर्न बकेटहरूको लेबलिङसहित व्यवस्था गरिएको छ भने ५ वटा स्वास्थ्य संस्थामा धारिलो र सङ्क्रामक फोहोर छुट्टयाइ विसर्जन गर्ने गरिएको छ । २ वटा स्वास्थ्य संस्थामा महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापनको लागि इन्सिनेरेटर सहितको उपलब्धता रहेको छ भने ५ वटा स्वास्थ्य संस्थामा सालनाल (प्लेसेन्टा) विसर्जन गर्ने (फाल्ने) खाल्डोको समेत उपलब्धता देखिन्छ । विस्तृत विवरण तलको तालिकामा उल्लेख गरिएको छ ।

स्वास्थ्य संस्थाहरूमा वातावरणीय सरसफाइ सम्बन्धि अद्ययन गर्दा ७ स्वास्थ्य संस्थाको वातावरणीय सरसफाइको लागि प्रोटोकल भएको र त्यसका निम्ति कर्मचारि परिचालन गरिएको पाइयो ।

तालिका 3-9: स्वास्थ्य संस्थाको अवस्था

क्र. सं.	सेवा स्तर	सङ्ख्या
स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी सेवा		
१	पर्याप्त खानेपानी भएका स्वास्थ्य संस्थाको सङ्ख्या	७
२	सुरक्षित पानी भएका स्वास्थ्य संस्थाको सङ्ख्या	१२
स्वास्थ्य संस्थामा सरसफाइ		
१	पुरुषको लागि प्रयोग-योग्य शौचालय	११
२	महिलाको लागि प्रयोग-योग्य शौचालय	११
३	महिलाको लागि महिनावारि स्वच्छता व्यवस्थापन-योग्य शौचालय	३
४	अपाङ्ग-मैत्री शौचालय	२
स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छता		
१	साबुन सहितको हात धुने सुविधा भएका स्वास्थ्य संस्था	१०
२	अल्कोहलमा आधारित हात सफा गर्ने सुविधा भएका स्वास्थ्य संस्था	८
३	प्रयोग-योग्य हात धुने सुविधा भएका स्वास्थ्य संस्था	९
स्वास्थ्य संस्थामा ठोस फोहोर व्यवस्थापन		
१	फोहोर फाल्ने भाँडो	१२
२	धारिलो र सङ्क्रामक फोहोर छुट्टयाइएको र विसर्जन गरेको	५
३	महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापनको लागि इन्सिनेरेटर सहितको उपलब्धता	२
४	खतरनाक फोहोरको लागि इन्सिनेरेटर सहितको उपलब्धता	१
५	प्लेसेन्टा फाल्ने खाल्डोको उपलब्धता	५
स्वास्थ्य संस्थाहरूमा वातावरणीय सरसफाइ		
१	वातावरणीय सरसफाइको लागि प्रोटोकल भएको	७
२	वातावरणीय सरसफाइको लागि कर्मचारी भएको	७

३.७. सार्वजनिक स्थलमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू

यस गाउँपालिका भित्र जम्मा ३ सार्वजनिक शौचालयहरू छन् तर ती सार्वजनिक शौचालयहरूको संचालन, मर्मत संभार र व्यवस्थापन एउटा चुनौतीको रूपमा रहेको छ । २ वटा शौचालयहरूमा हात धुने र पर्याप्त पानीको उपलब्धता रहेको छ । संचालनमा रहेका सार्वजनिक शौचालयहरूमा महिला

शौचालयहरु ३ वटा छन्। गाउँपालिका भित्रका सार्वजनिक शौचालयहरुको सरसफाइ सुविधाहरुको अवस्था सम्बन्धि विवरण तलका तालिकाहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका 3-10: सार्वजनिक स्थलमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)को अवस्था

क्र. सं.	सेवा स्तर	सङ्ख्या
सार्वजनिक स्थानहरुमा खानेपानी		
१	हात धुने र शौचालयका सुविधाहरुमा पर्याप्त पानीको उपलब्धता	२
सार्वजनिक स्थानहरुमा सरसफाइ		
१	महिला शौचालय भएको	३
२	कम्तीमा एउटा शौचालय अपाङ्ग-मैत्री भएको	०
३	कम्तीमा एउटा शौचालय बाल-मैत्री भएको	०
सार्वजनिक स्थानहरुमा पहुँच		
१	सबैको पहुँच	०
२	बालबालिकाको लागि पहुँच नभएको	०
३	अपाङ्ग-मैत्री नभएको	०
४	बाल-मैत्री र अपाङ्ग-मैत्री नभएको	३
सार्वजनिक स्थानहरुमा स्वच्छता		
१	हात धुने सुविधाहरु भएको	१
२	साबुन सहितको हात धुने सुविधाहरु भएको	०

३.८. पूर्ण सरसफाइ उन्मुख गरिएका क्रियाकलाप र मौजुदा अवस्था

कैलाश गाउँपालिका खुला दिसा मुक्त घोषणा पश्चात पूर्ण सरसफाइ उन्मुख दिशामा अगाडी बढेको गाउँपालिका हो । यस गाउँपालिकामा गाउँपालिका स्तरिय खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छतको निम्ति समन्वय समिति गठन भएको छ । समन्वय समिति सकृय रुपमा कृयासिल छन । पूर्ण सरसफाइको लागि रणनितिक योजना बनेको छ र सोहि अनुरूप कार्यक्रम अगाडी बढि छ । समग्रमा पूर्ण सरसफाइ उन्मुखताको अवस्था तल तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

पूर्ण सरसफाइका सूचक र गाउँपालिकाको विद्यमान अवस्था

क्र. सं.	पूर्ण सरसफाइका सूचकहरु	विद्यमान अवस्था	कैफियत
१	<p>योजना तर्जुमा तथा व्यवस्थापन</p> <ul style="list-style-type: none"> समन्वय समिति सकृय भएको खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयार भएको क्षमता विकासका लागि तालिमहरु संचालन गरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिका स्तरिय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) समन्वय समिति गठन छ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयार हुने क्रममा रहेको क्षमता विकासका लागि खानेपानी र सरसफाइ 	

		तालिमहरु . छ	
२	<p>चर्पीको समुचित प्रयोगको अवस्था</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रत्येक घरधुरी, संघसंस्था र आवश्यकता सार्वजनिक स्थानहरुमा चर्पी निर्माण भइ प्रयोग भएको • साबुन पानीको सुविधा सहितको सुरक्षित र सफा चर्पी रहेको • खुला ठाउँमा दिसा नभेटिएको • संघसंस्था र सार्वजनिक शौचालयहरु प्रयोगकर्ता मैत्री भएको 	<ul style="list-style-type: none"> • ७६ प्रतिशत घरधुरीमा, ९६.०८ प्रतिशत विद्यालयहरुमा, ९२.३१ प्रतिशत स्वास्थ्य संस्थाहरुमा चर्पी प्रयोग भइरहेको; ३ वटा स्थानहरुमा सार्वजनिक शौचालय प्रयोगमा रहेको। • ३६.२२ प्रतिशत घरधुरीमा, ६०.७८ प्रतिशत विद्यालयहरुमा, ६.२५ प्रतिशत सार्वजनिक शौचालयहरुमा, ६९.२३ प्रतिशत स्वास्थ्य संस्थाहरुका शौचालयहरुमा हातधुने सुविधा उपलब्ध छ। • शौचालय भएका विद्यालयहरु मध्ये ० लैङ्गिकमैत्री र ० अपाङ्गमैत्री; स्वास्थ्य संस्थाहरु मध्ये ३ लैङ्गिकमैत्री / २ अपाङ्गमैत्री; सार्वजनिक शौचालयहरु ३ लैङ्गिकमैत्री / ० • अपाङ्ग- मैत्री रहेको। 	
३	<p>व्यक्तिगत सरसफाइ</p> <ul style="list-style-type: none"> • प्रत्येक घरले उपयुक्त स्थानमा साबुन पानी सहितको हात धुने स्थान बनाएको • घर, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, सार्वजनिक कार्यालयहरुमा साबुन पानीले हात धुने सुविधा भएको • घर, विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था, सार्वजनिक कार्यालयहरुमा साबुन पानीले हात धुने, महिनावारी व्यवस्थापन लगायतका व्यक्तिगत सरसफाइ सम्बन्धि ज्ञान र अभ्यास भएको • व्यक्तिगत सरसफाइमा ध्यान पुर्याएको 	<ul style="list-style-type: none"> • २५.३४ प्रतिशत घरधुरीमा साबुनपानीसहितको हात धुने सुविधा रहेको • ३९.२२ प्रतिशत विद्यालय, ७६.९२ प्रतिशत स्वास्थ्य संस्था / ० प्रतिशत सार्वजनिक शौचालयमा साबुन सहितको हात धुने सुविधा रहेको 	
४	<p>सुरक्षित पानीमा पहुँच तथा प्रयोग</p> <ul style="list-style-type: none"> • आधारभूत स्तरको पानीमा सबैको पहुँच भएको • खानेपानी प्रणालीबाट सुरक्षित खानेपानी नभएको अवस्थामा घरायसी, विद्यालय, संघसंस्थामा 	<ul style="list-style-type: none"> • गाउँपालिकाको पछिल्लो अध्ययन अनुसार ३७.७८ प्रतिशत घरहरु र २८ प्रतिशत जनसंख्याको पाइप प्रणालीको खानेपानीमा पहुँच पुगेको छ। • खानेपानीमाको शुद्धिकरण गर्ने 	

	<p>पानीको शुद्धिकरणका कुनै एक विधिको प्रयोग गरेर मात्र पानी पिउने गरेको</p> <ul style="list-style-type: none"> घरेलु पानी शुद्धिकरणका आवश्यक सामग्रीहरू स्थानिय बजारमा उपलब्ध भएका 	<p>सम्बन्धमा घरायसि तहमा ८.८९ घरधुरीले सँधै शुद्धिकरण गर्ने गरेको, ६.६७ प्रतिशत घरधुरीले कहिलेकाहिँ गर्ने गरेका छन्।</p> <ul style="list-style-type: none"> खानेपानीमाको शुद्धिकरण गर्ने सम्बन्धमा विध्यालय तहमा २५.४९ प्रतिशत विध्यालयहरूले शुद्धिकरण गर्ने गरेको, ७.८४ प्रतिशत विध्यालयहरूले कहिलेकाहिँ गर्ने गरेको। खानेपानीमाको शुद्धिकरणका सम्बन्धमा स्वास्थ्य संस्थाहरूको तहमा ७६.९२ प्रतिशत स्वास्थ्य संस्थाहरूले शुद्धिकरण गर्ने गरेको, १५.३८ प्रतिशत स्वास्थ्य 	
५	<p><i>स्वच्छ र सुरक्षित खानाको प्रयोग</i></p> <ul style="list-style-type: none"> घरको भान्सा, होटल तथा रेष्टुरेन्टहरू सफा रहेको र वासी तथा सडेगलेको खाना नखाने / नबेच्ने खाना पकाउने र खाने भाँडा सफा हुनुका साथै खानेकुरा / पिउने पानी छोपेर राखेको फलफुल तथा खानेकुराहरू राम्रोसंग सफा गरेर एवं पकाएर,तताएर खाने खुवाउने गरेको सुरक्षित खानाको लागि कार्यदल गठन गरि कम्तीमा चौमासिक रुपमा अनुगमन हुने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> यी सुचकहरूमा खासस्व योजना प्रकृयाको क्रममा सूचना नलिइएको; छुट्टै अद्ध्ययन गरि सूचना लिनु पर्ने। 	
६	<p><i>घरायसि एवं संस्थागत सरसफाइ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> घर, विध्यालय, संघसंस्था भित्र तथा बाहिर सफा रहेको विध्यालय, संघसंस्था तथा सार्वजनिक शौचालयहरूमा महिनावारीमा प्रयोग गरिएका स्यानिटारि प्याड वा अन्य साधनहरूको सफाइ एवं विसर्जन गर्ने वैज्ञानिक व्यवस्था भएको घर, आँगन एवं विध्यालय, संघसंस्थाबाट निस्कने फोहोरलाई कुहिने र नकुहिने बर्गिकरण गरी ती फोहोरको समुचीत व्यवस्थापन गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> घरायसी तहमा ११ प्रतिशत घरपरिवारले कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्ट्याउने गरेका छन् / फोहोर व्यवस्थापनका लागि वैज्ञानिक व्यवस्था छैन घर, आँगन एवं विध्यालय, संघसंस्थाबाट निस्कने फोहोरपानीको सुरक्षित निस्कासनको व्यवस्थापन हुन सकेको छैन अस्पताल, उद्योग, कलकारखानाबाट निसकेको फोहोरको सुरक्षित संकलन, निस्कासन तथा विसर्जन सोही 	

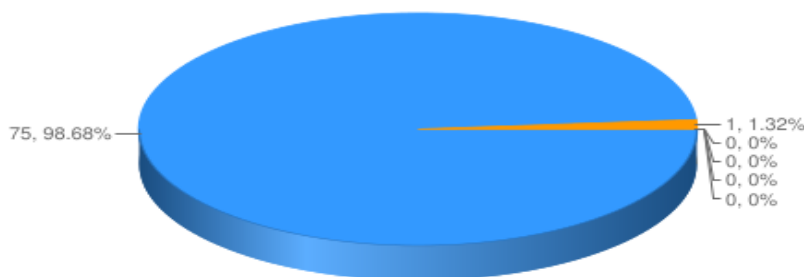
	<ul style="list-style-type: none"> घर, आँगन एवं विद्यालय, संघसंस्थाबाट निस्कने फोहोर पानीको सुरक्षित निस्कासन भएको अस्पताल, उद्योग, कालकारखानाबाट निस्केको फोहोरको सुरक्षित संकलन, निस्कासन तथा विसर्जन सोही संस्थाले गर्ने गरेको उपयुक्त तरिकाले पशुपंक्षीको गोठ तथा खोर / मलमूत्र व्यवस्थापन गर्ने गरेको भान्सा कोठामा हावा ओहोरदोहोर हुने उचित व्यवस्था तथा धुवाँ रहित चुल्होको प्रयोग भएको 	<p>संस्थाले गर्ने गरेका छन्</p> <ul style="list-style-type: none"> गोठ सुधारका कार्यक्रम परम्परागत तवरले गर्ने गरेका छन् 	
७	<p><i>वातावरणिय सरसफाइ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> गाउँ टोल, नगर एवं चौतारा आदी सार्वजनिक स्थानहरूको सरसफाइको लागि सरसफाइ समिति गठन भएको घरायसी तथा संस्थागत तहमा ठोस तथा तरल फोहोर व्यवस्थापनको आवश्यकता अनुसार उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग भएको मानव मलमूत्रको व्यवस्थापनका हकमा व्यवस्थित सेप्टिक ट्याङ्कीमा जोडिएको, पक्की वाटरसिल चर्पी लगायत अन्य उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग भएको नगर वा नगरोन्मुख क्षेत्रमा ठोस फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि स्यानिटरी ल्यान्डफिल साइटको पहिचान गरी निर्माणको योजना तर्जुमा भएको व्यवस्थित ढलप्रणाली (मानव मलमूत्र फोहोर व्यवस्थापन वा वैज्ञानिक फोहोर पानीको प्रशोधन प्रणाली योजना तर्जुमा भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ठोस तथा तरल फोहोर व्यवस्थापनको लागि वैज्ञानिक तवरले ढल निकास तथा ल्यान्डफिल साइटको निर्माण गरिएको छैन 	

३.९. खानेपानी तथा सरसफाइको मौजुदा प्रणाली तथा प्रविधि:

कैलाश गाउँपालिका मा हाल संचालनमा रहेका खानेपानी प्रणालीको संख्या ७६ रहेको छ । हाल संचालनमा रहेका ती खानेपानी आयोजनाहरूमध्ये ९८.६८% वटा ग्राभिटी फ्लो प्रणालीका छन् । यस गाउँपालिका मा बितरण गरिएका खानेपानीका धाराहरू मध्ये २२.४०% (२०.८३+१.५७) धारा निजी रहेका छन् ।

खानेपानीको प्रणाली तथा प्रविधि

चित्र 3-3: खानेपानीको प्रणाली तथा प्रविधि

तालिका 3-11: गाउँपालिकामा बितरित खानेपानीको अवस्था

क्र. सं.	प्राविधिक विकल्प	प्रणालीको सङ्ख्या	घर आँगनमा निजी धारा जडान भएको जनसङ्ख्या		सार्वजनिक धाराद्वारा लाभान्वित जनसङ्ख्या		प्रशोधन केन्द्रको उपलब्धता	दिसाको प्रदूषण नभएको	रासायनिक प्रदूषण नभएको
			सुचारु धारा	सीमित सुचारु धारा	सुचारु धारा	सीमित सुचारु धारा			
			जनसङ्ख्या	जनसङ्ख्या	जनसङ्ख्या	जनसङ्ख्या	प्रणालीको सङ्ख्या	प्रणालीको सङ्ख्या	प्रणालीको सङ्ख्या
१	ग्राभिटी	७५	१७२४	१३२	५१४६	१३८९	०	०	०
२	पम्पिङ	१	३२	०	६	०	०	०	०
३	वसतिपानी	०	०	०	०	०	०	०	०
४	इम्पोन्डिड पोखरी	०	०	०	०	०	०	०	०
५	सोलार पम्पिङ	०	०	०	०	०	०	०	०
६	मिश्रित	०	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	७६	१७५६	१३२	५१५२	१३८९	०	०	०
	%		२०.८३	१.५७	६१.१२	१६.४८			

कैलाश गाउँपालिकाको ४३९१ घरधुरीमध्ये खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयारीको क्रममा भएको सर्वेक्षण अनुसार घरायसी शौचालयको अवस्था तपसिलमा देखाएवमोजिमको भेटियो । जसअनुसार २० घरधुरीहरूमा मात्र फलस शौचालय छन् भने ३२९६ घरधुरीहरूमा स्लयाब सहितको खाल्टे शौचालय छन् । सर्वेक्षण अनुसार १०३७ घरधुरीमा शौचालय नै नभएको देखिन्छ ।

गाउँपालिकामा रहेका विभिन्न प्रकारका प्रविधिहरूमा आधारित शौचालयहरूको अवस्था तलको तालिकामा देखिन्छ । शौचालयको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा राखिएको छ ।

तालिका 3-12: गाउँपालिका स्थित सरसफाईको अवस्था

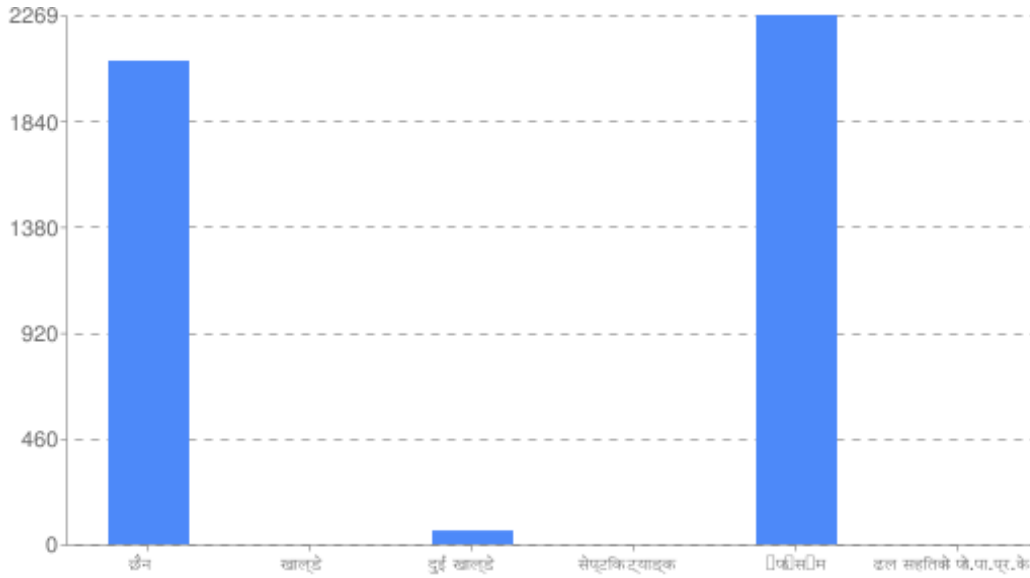
क्र. सं.	चर्पीको प्रकार	घरधुरी	%	जनसङ्ख्या	%
१	फ्लस	२०	०.४४	२४४	०.८४
२	पोअर फ्लस	३२८६	७४.८९	१७८५६	७५.८१
३	कम्पोस्टिङ	२९	०.६७	२५४	०.८७
४	स्याल्याब सहितको खाल्डे चर्पी	२०	०.४४	१८६	०.६४
५	तैरिएको चर्पी	०	०	०	०
६	बाल्टिन	०	०	०	०
७	छैन	१०३७	२३.५६	३३१६	२१.८४
८	जम्मा	४३९१	१००	२१८५६	१००

यस कैलाश गाउँपालिका रहेका घरायसी शौचालयहरुबाट निस्कने मानव मलमूत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन गर्ने सन्दर्भमा २२६९ घरधुरीले व्यवस्थित मानव मलमूत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन (Fecal Sludge Management-FSM) तरिका अपनाएको पाइयो । त्यसै गरी दुई खाल्डे शौचालय रहेको ५९ घरधुरी पाइयो ।

तालिका 3-13: मानव मल-मुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन विकल्पहरू

क्र. सं.	चर्पीको प्रकार	घरधुरी	जनसङ्ख्या
१	छैन	२०७३	११५५०
२	खाल्डे	०	०
३	दुई खाल्डे	५९	४३०
४	सेप्टिक ट्याङ्क	०	०
५	एफएसएम	२२५९	९८७६
६	ढल सहितको फोहोरपानी प्रशोधन केन्द्र	०	०
७	खुल्ला ठाउँ	०	०
८	जम्मा	४३९१	२१८५६

मानव मल-मुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन विकल्पहरू

चित्र 3-4: मानव मल-मुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन विकल्पहरू

३.१०. मौजुदा प्रणालीको सुचारूपना र दिगोपनाको अवस्था

गाउँपालिका र प्रणालीहरूको विस्तृत सुचारूपना र दिगोपना प्रतिवेदनको लागि र स्कोरिङ प्रणालीलाई राम्रोसँग बुझ्नको लागि कृपया तलका दुई प्रतिवेदनहरू <http://nwash.mows.gov.np/documents> वेब पेजमा हेर्नुहोस् ।

- खानेपानी प्रणाली सुचारूपना र दिगोपनाको लागि M&E खाका
- कैलाश गाउँपालिकामा वास सेवाहरूको सुचारूपना र दिगोपनाको अवस्था

३.१०.१. खानेपानीको मर्मत अवस्था

मौजुदा खानेपानी प्रणालीहरूको अध्ययन गर्दा अपनाइएको NWASH MIS प्रविधि अनुसार गाउँपालिकामा रहेका खानेपानी प्रणालीहरूको वर्तमान अवस्था कस्तो छ र ती प्रणालीहरूलाई कुन स्तरको मर्मत आवश्यक छ सो को परिभाषा सहित विस्तृत जानकारी <http://nwash.mows.gov.np/documents> बाट प्राप्त गर्न सकिन्छ । मौजुदा प्रणालीहरूको सुचारूपनको अवस्था अध्ययन गर्दा सामान्य मर्मत, ठुलो मर्मत वा पुनर्निर्माण अथवा पुनर्स्थापना नै के गर्नु पर्ने हो सबै जानकारी सर्वेक्षकले अवलोकन गरि NWASH MIS प्रविधिमा प्रविष्ट गरे अनुरूप हरेक प्रणालीको मर्मत अवस्था ज्ञात हुन्छ ।

कैलाश गाउँपालिका भरि संचालनमा रहेका खानेपानी प्रणालीहरूको NWASH MIS बाट प्राप्त तथ्यांक विष्लेषण गर्दा सुचारूपनको अवस्था निम्नानुसारको देखिन्छ ।

माथीको तालिकाको देखिए अनुसार हरेक मौजुदा खानेपानी आयोजनाहरूको मर्मतको प्रकारको विस्तृत

परिभाषा, सूचक र प्राप्ताङ्कको अवस्था प्राविधिक मार्गदर्शनको सुचारूपना र दिगोपनाको <http://nwash.mowss.gov.np/documents> मा उपलब्ध छ । समुच्चमा कैलाश गाउँपालिकामा संचालित खानेपानी आयोजनाहरूको मर्मतको अवस्था, संख्या, धाराहरूको अवस्था र लाभान्वित जनसंख्या तलको तालिका प्रस्तुत गरिएको छ

तालिका 3-14: खानेपानी आयोजनाको मर्मतको अवस्था

क्र.सं.	अवस्था	स्किमहरू		लाभान्वित जनसङ्ख्या				जम्मा
				सुचारु धारा		सुचारु नभएका धारा		
		सङ्ख्या	जम्मा %	सङ्ख्या	जम्मा %	सङ्ख्या	जम्मा %	
१	भौतिक रूपमा राम्रो	०	०	०	०	०	०	०
२	सानो मर्मत आवश्यक	०	०	०	०	०	०	०
३	ठूलो मर्मत आवश्यक	०	०	०	०	०	०	०
४	पुनः निर्माण गर्न आवश्यक	०	०	०	०	०	०	०
५	पुनर्स्थापना गर्न आवश्यक	०	०	०	०	०	०	०
६	जम्मा	७६	१००	०	०	०	०	०

३.१०.३. सरसफाइको मर्मत अवस्था

सरसफाइ सेवा सुबिधाको मर्मतको चर्चा गर्दा विशेष गरी गाउँपालिका अन्तर्गत मानव मलमूत्रजन्य फोहोर, ठोस फोहोर तथा फोहोर पानी व्यवस्थापन अवस्था के कस्तो छ भन्ने बुझिन्छ । नेपाल सरकारले अहिलेसम्म यस्ता सरसफाइ सेवा सुबिधाको सुचारुपन तथा मर्मत अवस्थाको परिभाषा र लेखाजोखा गर्ने विधिको विकास गरेको छैन । यो वास योजना औजारले यस्ता सेवा सुबिधाहरूको योजना तर्जुमा र लागतको लागि लेखाजोखा गर्ने विधि आफ्नै किसिमले विकास गरेको छ । कैलाश गाउँपालिकाको सरसफाइको मर्मत अवस्था निम्न अनुसार देखिन्छ ।

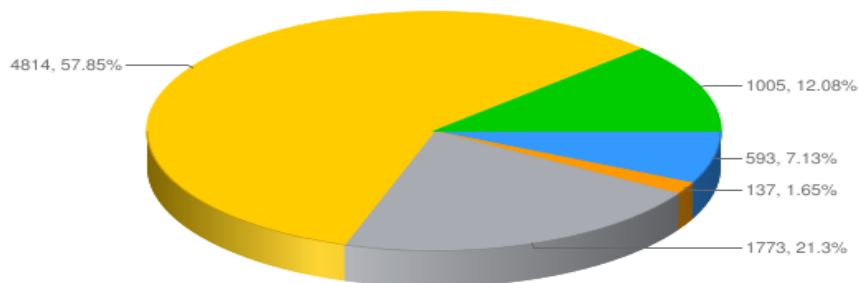
तालिका 3-15: सरसफाइको मर्मतको अवस्था

क्र.सं.	मर्मत अवस्था	मर्मत गर्न आवश्यक प्रणालीको सङ्ख्या (in conveyance)	मर्मत गर्न आवश्यक प्रणालीको सङ्ख्या (प्रशोधन केन्द्र)
१	प्रशोधन केन्द्र छैन	०	०
२	भौतिक रूपले राम्रो	०	०
३	सानो मर्मत आवश्यक	०	०
४	ठूलो मर्मत आवश्यक	०	०
५	निर्माण गर्न आवश्यक	०	०
	जम्मा	०	०

३.१०.३. धाराको अवस्था

कैलाश गाउँपालिकामा मौजुदा खानेपानी आयोजनाहरूबाट निर्मित र संचालित ७६ खानेपानी धाराहरू मध्ये झण्डै २२.४०% (२०.८३+१.५७) निजी धाराहरू रहेका छन् । ती मध्ये धेरैजसो, ४२.५१% भौतिक रूपमा सुचारु रहेका छन् ।

धाराको प्रकार आधारमा सेवा प्राप्त जनसङ्ख्या

- पानी आउँदै नआउने
- पानी आउने तर पिउन, पकाउन र चर्पीमा प्रयोगको लागि पर्याप्त नभएको
- पिउन, पकाउन, र चर्पीमा प्रयोगको लागि पर्याप्त भएको
- पिउन, पकाउन भाँडा सफा गर्न, चर्पीमा प्रयोग र नुहाउनको लागि पर्याप्त भएको
- सबै दैनिक आवश्यकताहरूको लागि पर्याप्त भएको

चित्र 3-5: धाराको प्रकार आधारमा सेवा प्राप्त जनसङ्ख्या

तलको तालिकाले गाउँपालिकाभित्रका पाइप खानेपानी प्रणालीको धाराको अवस्था देखाउँछ । यसले गाउँपालिकाभित्रको सबै धाराहरूको अवस्थाको सारांश देखाउँछ । ११.९२% धाराले पर्याप्त दैनिक आवश्यकता पुरा गरेको देखाउँछ । त्यसै प्रकारले ८.०८% धारामा मिटर जडान भएको देखिन्छ ।

तालिका 3-16: धाराको अवस्था

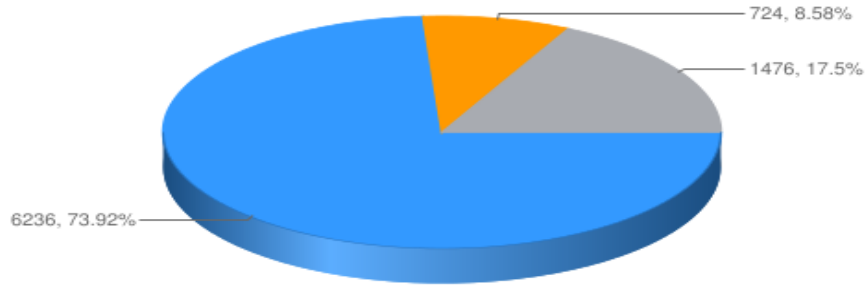
क्र.सं.	परामिति			अवलोकन (सङ्ख्या)					
				धारा	%	घरधुरी	%	जनसङ्ख्या	%
१	जम्मा			७०७		१७४८		८४२९	
२	धाराको प्रकार	समुदाय		३४६	४८.९४	१३५९	७७.७५	६५३०	७७.४७
		आँगन		३४५	४८.८	३७५	२१.४५	१८८८	२२.४
		संस्थागत		१४	१.९८	१४	०.८	११	०.१३
३	जडान	मिटर जडान भएको		१४९	२१.०७	१६२	९.२७	६८१	८.०८
		मिटर जडान नभएको		५४५	७७.०९	१५४२	८८.२२	७५५७	८९.६५
४	आपूर्ति घण्टा	> २ घण्टा		६८२	९६.४६	१६६५	९५.२५	८०९३	९६.०१

		< २ घण्टा		२५	३.५४	८५	४.८६	३४३	४.०७
५	यो वर्ष दर्ता भएको गुनासोहरू दर्ता			१२४	०	०	०	०	०
६	धारामा पानीको गुणस्तर	धमिलो नभएको		३२६	४६.१ १	७१२	४०.७ ३	३२७६	३८.८ ७
		धमिलो		३६३	५१.३ ४	९६८	५५.३ ८	४८४९	५७.५ ३
७	धाराको अवस्था	भौतिक रूपमा अक्षुण्ण		३१७	४४.८ ४	७१०	४०.६ २	३५८३	४२.५ १
		सानो मर्मत		२४६	३४.७ ९	६१०	३४.९	२८७७	३४.१ ३
		ठूलो मर्मत		६०	८.४९	२४६	१४.० ७	१०९७	१३.० १
		पुनः निर्माण		८१	११.४ ६	१८१	१०.३ ५	८६७	१०.२ ९
८	धारामा फ्लोको अवस्था	सुचारु नभएको	पानी आउँदै नआउने	४६	६.५१	१२९	७.३८	५९३	७.०४
			पानी आउने तर पिउन, पकाउन र चर्पीमा प्रयोगको लागि पर्याप्त नभएको	२	०.२८	२७	१.५४	१३७	१.६३
		सुचारु	पिउन, पकाउन, र चर्पीमा प्रयोगको लागि पर्याप्त भएको	९४	१३.३	४०१	२२.९ ४	१७७३	२१.० ३
			पिउन, पकाउन भाँडा सफा गर्न, चर्पीमा प्रयोग र नुहाउनको लागि पर्याप्त भएको	५०७	७१.७ १	९५९	५४.८ ६	४८१४	५७.१ १
			सबै दैनिक आवश्यकताहरूको लागि पर्याप्त भएको	५४	७.६४	२११	१२.० ७	१००५	११.९ २

३.१०.४. सुचारूपना र दिगोपना लेखाजोखा

कैलाश गाउँपालिकामा संचालनमा रहेका मौजुदा खानेपानी प्रणालीहरू मध्ये ७३.६८% खानेपानी प्रणालीहरूमा सुचारूपनाको जोखिम देखिन्न वा कम जोखिम देखिन्छ ।

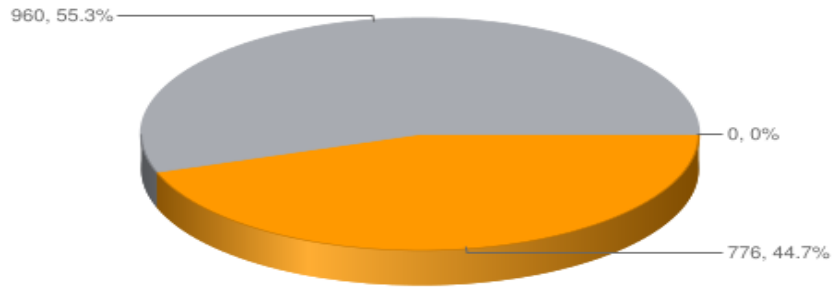
सुचारूपनाको आधारमा सेवा प्राप्त जनसङ्ख्या

■ छैन वा सुचारूपनाको लागि कम जोखिम ■ सुचारूपनाको लागि केही जोखिम ■ सुचारूपनाको लागि उच्च जोखिम

चित्र 3-6: सुचारूपनाको आधारमा सेवा प्राप्त जनसङ्ख्या

दिगोपनाको आधारमा सेवा प्राप्त जनसङ्ख्या

■ छैन वा दिगोपनाको लागि कम जोखिम ■ दिगोपनाको लागि केही जोखिम ■ दिगोपनाको लागि उच्च जोखिम

चित्र 3-7: दिगोपनाको आधारमा सेवा प्राप्त जनसङ्ख्या

तालिका 3-17: सुचारूपना र दिगोपना लेखाजोखा

सुचारूपना स्कोर				
क्र.सं.	अवस्था	परामिति	सङ्ख्या	%
१	जम्मा	प्रणालीको सङ्ख्या	७६	१००
		धाराको सङ्ख्या	७०७	१००
		घरधुरी	१७५०	१००
		जनसङ्ख्या	८४३६	१००
२	स्कोर > ७०	प्रणालीको सङ्ख्या	५६	७३.६८
		धाराको सङ्ख्या	५७५	८१.३३
		घरधुरी	१३३०	७६
		जनसङ्ख्या	६२३६	७३.९२
३	स्कोर ६०-७० को	प्रणालीको सङ्ख्या	६	७.८९
		धाराको सङ्ख्या	४४	६.२२

	बीचमा	घरधुरी	१३२	७.५४
		जनसङ्ख्या	७२४	८.५८
४	स्कोर < ६०	प्रणालीको सङ्ख्या	१४	१८.४२
		धाराको सङ्ख्या	८८	१२.४५
		घरधुरी	२८८	१६.४६
		जनसङ्ख्या	१४७६	१७.५

दिगोपना स्कोर				
क्र.सं.	अवस्था	परामिति	सङ्ख्या	%
१	जम्मा	प्रणालीको सङ्ख्या	११	१००
		धाराको सङ्ख्या	९४	१००
		घरधुरी	४१६	१००
		जनसङ्ख्या	१७३६	१००
२	स्कोर > ७०	प्रणालीको सङ्ख्या	०	०
		धाराको सङ्ख्या	०	०
		घरधुरी	०	०
		जनसङ्ख्या	०	०
३	स्कोर ६० - ७० को बीचमा	प्रणालीको सङ्ख्या	४	३६.३६
		धाराको सङ्ख्या	४७	५०
		घरधुरी	१८४	४४.२३
		जनसङ्ख्या	७७६	४४.७
४	स्कोर < ६०	प्रणालीको सङ्ख्या	७	६३.६४
		धाराको सङ्ख्या	४७	५०
		घरधुरी	२३२	५५.७७
		जनसङ्ख्या	९६०	५५.३

प्रस्तुत लेखाजोखा पाइप खानेपानी प्रणालीको मात्र सुचारुपन र दीगोपनको (Functionalty and Sustainability-F&S) लेखाजोखा हो । अन्य प्रणालीहरू जस्तै ट्युवबेल, घरायसी चर्पी, संस्थागत शौचालय, मानव मल-मुत्रजन्य फोहोर सुविधाहरू, ठोस फोहोर व्यवस्थापन र ढल सञ्चाल सहितको फोहोरपानी प्रशोधन केन्द्रको सुचारुपना र दिगोपनाको लेखाजोखाको निम्ति नेपालको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा अहिलेसम्म सूचक, लेखाजोखा विधि र स्कोरिङ प्रणालीको विकास गरिएको छैन ।

३.११. उपभोक्ता समितिको संस्थागत व्यवस्थापन र दीगोपनाको अवस्था

गाउँपालिका भित्रका सबै खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा र आयोजनाहरूको सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने पूर्ण जिम्मेवारी सम्बन्धित उपभोक्ता समिति वा संस्थाको हो भन्ने मान्यता अनुसार यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयार गरिएको हो । उपभोक्ता संस्थाको मुख्य जिम्मेवारीमा प्रणालीहरूको नियमित संचालन, कार्यालय सञ्चालन, मर्मत सम्भार,

खानेपानीको महसुल निर्धारण र सङ्कलन, स्रोतहरूको खोजी र परिचालन, सेवाको गुणस्तर नियमन तथा खानेपानीको गुणस्तर नियमन समावेश गरिएको छ ।

तलको तालिकाले यस गाउँपालिकामा उपभोक्ता संस्थाको संस्थागत विशेषताको सारांश प्रस्तुत गर्दछ ।

3-18: गाउँपालिकामा उपभोक्ता संस्थाको संस्थागत विशेषता

क्र.सं.	सूचक	अवलोकन	
		सङ्ख्या	%
१	जम्मा प्रणालीहरूको सङ्ख्या	७६	
२	जम्मा उपभोक्ता संस्था गठन सङ्ख्या	५६	७३.६८
३	३३% भन्दा बढी महिला प्रतिनिधि भएका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	०	०
४	जिल्ला जलस्रोत समितिमा दर्ता उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	१९	२५
५	कार्यालय भवन भएका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	०	
६	मर्मत सम्भार कार्यकर्ता भएका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	४७	६१.८४
७	मर्मत सेवा करारमा लिएका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	०	
८	आफै लेखा व्यवस्थापन गरेका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	७०	९२.११
९	कर्मचारीबाट लेखा व्यवस्थापन गरेका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	५	६.५८
१०	नियमित बैठक सञ्चालन गरेका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	४४	५७.८९
११	नियमित साधारण सभा गरेका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	७	९.२१
१२	महसुल सङ्कलन गरेका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	४	५.२६
१३	लेखा परीक्षण गरेका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	४	५.२६
१४	बैंकमा खाता सञ्चालन गरेका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	०	०
१५	खानेपानी प्रणालीको बीमा गरेका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	०	०
१६	मर्मत कार्यकर्ताको लागि पर्याप्त औजार भएका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	१	१.३२
१७	मर्मत कार्यकर्ताको लागि तलवको व्यवस्था गरेका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	६	७.८९
१८	औसत ७०% भन्दा कम सञ्चालन खर्च भएका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा सङ्ख्या	३	३.९५
१९	मानक सञ्चालन कार्यविधि (SOP) तयार गरी कार्यान्वयन गरेका उपभोक्ता संस्थाको जम्मा	४	५.२६

सङ्ख्या		
---------	--	--

३.१२. सम्पत्तिको स्वामित्व

तलको तालिकाले गाउँपालिकाभिन्न खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) अवयवहरूको कूल मूल्य देखाउँछ । ती अवयवहरूको मूल्य वर्तमान लागतमा आधारित भइ गणना गरिएको छ । मर्मत आवश्यकताका सबै शर्तहरू सम्बोधन गरिएको छ र वास्तविक सम्पत्ति मूल्यबाट सोही अनुसार घटाइएको छ। यसले सन् #StartY# को खुद सम्पत्ति मान प्रतिनिधित्व गर्दछ ।

तालिका 3-19: खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) अवयवहरूको कूल मूल्य

क्र.सं.	अवयवहरू	सम्पत्तिको मूल्य (ने. रु)
१	खानेपानी प्रणालीहरू	६८८७३५५
२	ट्यूबवेलहरू	०
३	घरायसी चर्पीहरू	९११४९६००
४	सरसफाइ सुविधाहरू	०
५	विद्यालयमा वास	७३२३५८००
६	स्वास्थ्य संस्थामा वास	१८७४५०००
७	सार्वजनिक स्थलमा वास	१५३५०००
	जम्मा सम्पत्ति मूल्य	२५३५५२७५५

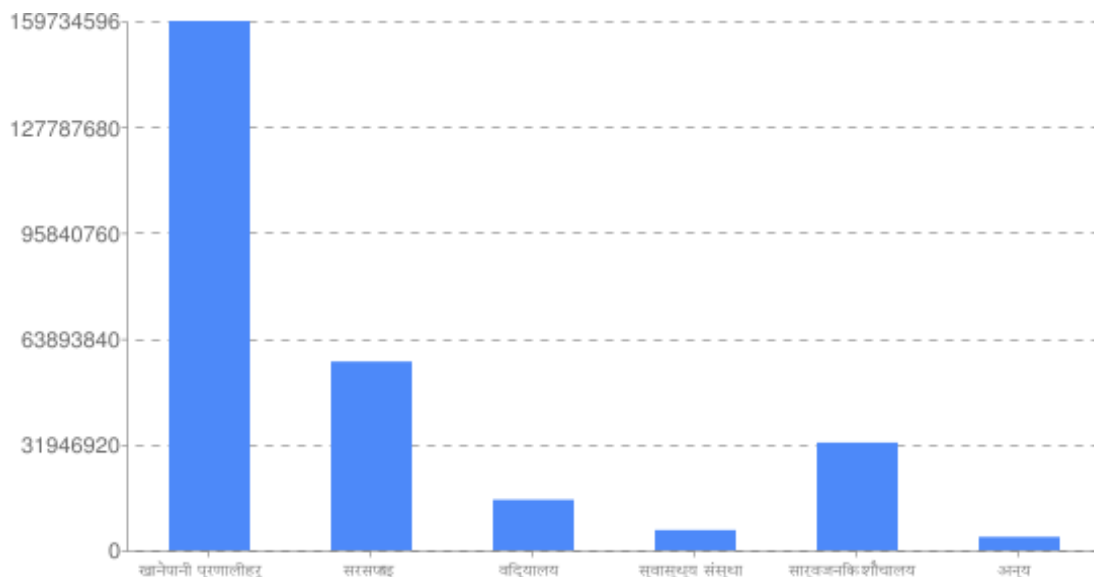
३.१३. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)मा लगानी (Financing)

कैलाश गाउँपालिकाको वास क्षेत्रमा हालको लगानीको अवस्था हेर्दा कुल पुँजीगत खर्चमध्ये ३% मात्र देखिन्छ । आ.व. २०७७-७८ मा गाउँपालिकाले रु.47,180.00 खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा लगानी गरेको देखियो । त्यसै गरि आ.व. 2079-80 मा यो लगानी रु. 25,9500.00 देखिन्छ ।

तालिका 3-20: खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) मा लगानीको आवश्यकता

क्र.सं.	अवयवहरू	पहिलो वर्षमा जम्मा लगानी
१	खानेपानी प्रणालीहरू	१५९७३४५९६
२	सरसफाइ र स्वच्छता	५६९५७१९२
३	संस्थाहरूमा वास (विद्यालय)	१५२५१२५१
४	संस्थाहरूमा वास (स्वास्थ्य संस्था)	६०८५९४८
५	सार्वजनिक स्थानहरूमा वास (सार्वजनिक शौचालय)	३२४८३९२३
६	अन्य क्रियाकलापहरू	४०२००००
७	जम्मा	२७४५३२९१०

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) लगानी (Financing)

चित्र 3-8: खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) अवयवहरू

३.१४. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रका चुनौतीहरू र अन्तर (Gap)

३.१४.१. खानेपानी

गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रको समग्र वर्तमान अवस्था र राष्ट्रले सन् 2033 सम्म खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा प्राप्त गर्न राखेको लक्ष्यका आधारमा कैलाश गाउँपालिकाको चुनौती र अन्तर (Gap) निम्न अनुसार रहेको पाइयो।

- खानेपानी सेवाहरूको पहुँच १००% रहेको जुन राष्ट्रिय कभरेज भन्दा कम रहेको छ।
- सुचारूपना र दिगोपनाको समस्या रहेको देखिन्छ। ९०.०६% (११.९२+५७.११+२१.०३) जनसङ्ख्याले खानेपानी धाराबाट सुचारु रूपमा पानी प्राप्त गरिरहेका छन्।
- धेरै जसो प्रणालीहरूमा खानेपानी गुणस्तरको समस्या छ र केवल ३८.८७% ले जनसङ्ख्याले धमिलोपना नभएको पानी प्राप्त गरेका छन्।
- व्यवस्थापन कार्यहरू पुरा गर्नका निम्ति ती खानेपानी प्रणालीहरूको व्यवस्थापन क्षमतामा सुधार गर्न आवश्यक छ।

३.१४.२. सरसफाइ

सरसफाइको समग्र अवस्था, राष्ट्रिय लक्ष्य र सो का निम्ति चुनौतीहरू निम्न अनुसार छन्।

- ग्रामीण क्षेत्रका धेरै चर्पीहरूको निर्माण अवस्था राम्रो छैन। चर्पीहरूको निर्माणमा आधारभूत सरसफाइ सेवाहरूको मापदण्ड पुरा गरिएको छैन, र ती चर्पीहरू सफा गर्न सकिने तवरले निर्माण भएका छैनन्। यसले फोहोरको सुरक्षित विसर्जन गर्ने अवस्थालाई पुरा गर्न कठिन हुन्छ।
- गाउँपालिकामा प्रभावकारी सरसफाइका निम्ति विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रहरूको लागि उपयुक्त हुने किसिमको सरसफाइ चरणहरू पार गर्न आवश्यक सेवा तथा सुबिधाहरूको स्तर सुधार गर्न प्रविधिको

विकल्पहरूमा चेतनाको अभाव छ ।

- सरसफाइ सेवा चक्रका विभिन्न चरणहरूमा सहयोग गर्ने भूमिकामा निजी क्षेत्रको सीमित क्षमता रहेको; उपयुक्त पूर्वाधार निर्माण, खाडल सफा तथा खाली गर्ने र यातायात सेवा लगायतमा क्षमताको कमी रहेको छ । जिल्लामा केवल एउटा सेप्टिक ट्यांक (सेसपूल) खाली गर्ने साधन उपलब्ध छ ।
- सहरी क्षेत्रमा सरसफाइको लागि पर्याप्त योजना नरहेको जुन जनसंख्या बृद्धि, मानव बस्तीको विस्तार र व्यावसायिक प्रतिष्ठानको मागसँग मेल खादैन र मिल्दैन । मानव मल-मुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापनको लागि संस्थागत व्यवस्था गर्ने क्षमता पनि कमजोर देखिन्छ ।
- घरायसी स्तरमा साबुन सहितको हात धुने बानी एकदम कम पाइयो । १००% भन्दा कम घरपरिवारले मात्र पानी र साबुन सहितको हात धुने सुविधाहरूसँग सरसफाइ सुविधाहरू सुधार गरेको पाइयो ।

३.१४.३. संस्थागत खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)

गाउँपालिका भित्रका संस्थागत खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) को बर्तमान अवस्था र चुनौती तथा ग्यापको स्थिती निम्नानुसार रहेको छ ।

- केही विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आधारभूत स्तरको खानेपानी सेवाको पहुँचमा कमी छ ।
- धेरै जसो विद्यालयहरूमा छात्रको लागि छुट्टै बास कोठा र महिनावारी व्यवस्थापनको प्याडलाई सुरक्षित विसर्जन गर्नको लागि सुविधाहरूको कमी छ ।
- प्रायः विद्यालयहरूमा सुचारु हात धुने सुविधाहरूको कमी छ ।

३.१५. जलवायु परिवर्तनका असरहरू, विपद जोखिम व्यवस्थापन र चुनौतीहरू

कैलाश गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना निर्माण क्रममा गरिएको अध्ययन तथा वडा स्तरमा गरिएको सहभागितात्मक छलफलबाट यस नगर क्षेत्रको प्रमुख विपद जोखिमको रूपमा बाढीपहिरो, हावाहुरी, आगलागी, असीना, चट्याङ, खडेरी, रोगको माहामारी, जंगली जनावरको आतंक आदि आएका थिए । खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका क्षेत्रमा त्यस्ता विपदहरूले गम्भीर असर गर्ने गरेका छन् । यस सम्बन्धि विवरणलाई विश्लेषण गर्दा जनसंख्या बृद्धि, बस्ती विस्तार आदीका कारण बाढी, पहिरो र आगलागीका घटनाहरू वर्षेनी बढ्ने गरेको र यसबाट ठूलो मात्रामा धनजनको क्षति पुग्ने गरेको देखिन्छ । त्यसै गरि माहामारी सम्बन्धि घटनाहरू विगतका वर्षहरूमा धेरथोर भइरहने गरे पनि गाउँपालिका र सिङ्गो देश नै खुला दिसामुक्त भइसकेको र यहाँका वासिन्दाहरूको सफा र सुरक्षित खानेपानीमा पहुँच बृद्धि भइरहेको कारणबाट हाल त्यस्ता पानीजन्य माहामारीमा कमि आएको छ । गाउँपालिकाले विपद सम्बन्धी पूर्वतयारी र विपद व्यवस्थापनको क्षेत्रमा ध्यान केन्द्रीत गरि सोका लागि विपद जोखिम व्यवस्थापन योजना ।

यस गाउँपालिका क्षेत्रमा विपद जस्तै भूकम्प, बाढीपहिरो आउँदा मानव वस्तीमा उद्धार कार्य गर्न र मानिसहरूलाई सुरक्षित स्थानमा सार्नका लागि खुल्ला क्षेत्र पाइएको छ । समग्र जिल्लामा जस्तै यस गाउँपालिकामा पनि जलवायु परिवर्तनको असरहरू देखिन थालेको बताइन्छ । प्रमुख रूपमा खानेपानीको मुख्य स्रोतको रूपमा रहेको सतहि तथा भूमीगत स्रोतको पानीको सतह र मात्रा घटेको,

अतिबृष्टी र अनाबृष्टी आदि कारणले बाढीका साथै खडेरी जस्ता समस्याहरु क्रमशः बढेका छन् । जलवायु अनुकूलनका लागि योजनाबद्ध तवरबाट गाउँपालिकामा कार्यक्रमको शुरुवात भएको छ ।

३.१६. हालका सुविधाहरूको सूची

गाउँपालिका भित्र रहेका मौजुदा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरु छुट्टाछुट्टै सूची निम्न अनुसूचीहरूमा उल्लेख गरिएका छन्। अनुसूचीमा उल्लेख गरिएका सूचिहरूमा खानेपानीका मौजुदा आयोजनाहरूको नाम, स्थान, ती आयोजनाहरूले सेवा पुर्याएको जनसंख्या र ती आयोजनाहरूको बर्तमान अवस्था, निर्माण मिति आदी तथ्याङ्क हरु उपलब्ध छन् । त्यसै गरि सरसफाइ सम्बन्धि गतिविधि, कृयाकलाप र आयोजनाहरु, सार्वजनिक शौचालयहरु, तिनीहरूको बर्तमान अवस्था आदि सरसफाइ अनुसूचीमा उपलब्ध छन् । संस्थागत सरसफाइको अनुसूचिमा बिध्यालय तथा स्वास्थ्य संस्थाहरूको शौचालय तथा अन्य सरसफाइ सेवा सुबिधाहरूको बर्तमान अवस्थार मर्मत संभारको स्थिति बारेमा तथ्यांकहरु उपलब्ध छन् ।

सुविधाहरू	अनुसूची
खानेपानी आयोजनाहरू	Annex A
सरसफाइ संरचना, सेवा र सुबिधाहरू (सार्वजनिक शौचालयहरु)	Annex B
शैक्षिक संस्था (बिध्यालय आदी) का शौचालय तथा सरसफाइ सेवा	Annex C
स्वास्थ्य संस्थाहरूका शौचालय तथा सरसफाइ सेवा	Annex D
मानव मल-मुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन गतिविधि र संरचनाहरू	Annex E
ठोस फोहोर व्यवस्थापन गतिविधि र संरचनाहरू	Annex A
फोहोरपानी प्रशोधन केन्द्र सहितको ढल सञ्जाल	Annex B

३. योजना, प्रक्षेपण र लागत

यस खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको प्रमुख लक्ष्य सन् 2033 भित्र गाउँपालिकाका सबै क्षेत्र र वासिन्दाहरूमा खानेपानी र सरसफाइको सुरक्षित र सहज उपलब्धताका निम्ति योजनाबद्ध मार्गदर्शन प्रदान गर्नु हो। यस कैलाश गाउँपालिकाले तयार पारेको यो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको सोच र परिलक्ष्य पनि सोहि अनुरूप तय गरिएको छ। यस योजनाको दूरदृष्टी सोच (Vision) गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने हरेक नागरिकका लागि सुरक्षित, पर्याप्त, सर्वसुलभ, स्विकार्य र किफायति खानेपानी तथा सरसफाइका सेवाहरू मार्फत जनस्वास्थ्य र जीवनस्तरमा सुधार ल्याउनु रहेको छ। यस योजनाले गाउँपालिकामा पारदर्शि, प्रविधिमैत्री र उपभोक्ता मैत्री खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका कार्यक्रमहरू संचालन गरि सन् 2033 सम्ममा मध्यम तथा उच्च स्तरको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा प्रदान गर्न सहयोग गर्नेछ।

४.१. योजनाहरूको पहिचान

गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजनाको लागि मोबाइल एप्समा आधारित योजना तर्जुमा औजार NWASH MIS को प्रयोग गरि तथ्यांक तथा सूचनाहरू संकलन गरिएको थियो। यो कम्प्युटरमा आधारित 'इनबिल्ट योजना तर्जुमा औजार' ले गाउँपालिकाभरि सर्वेक्षण अवधिमा सर्वेक्षक वा गणकहरूले तथ्यांक संकलन गरि प्रविष्ट गरे अनुसार मौजुदा योजनाहरूको यथास्थिति र आउँदा बर्षहरूका लागि योजना तयार गर्दछ (१.५ हेर्नुहोस्)। १.५.२ मा वर्णन गरे अनुसार अगस्त २०, २०२० मा सरोकारवालाहरूको रणनीतिक योजना तर्जुमा कार्यशाला सम्पन्न भएको थियो। यो कार्यशालाले निम्न कृयाकलापहरू निर्धारण गर्यो।

१. गाउँपालिकाको आवश्यकता अनुसार खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) आयोजनाहरूको प्राथमिकीकरण गरियो। जब खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तर्जुमा औजारमा प्राथमिकता तोकिन्छ, यसले स्वचालित रूपमा विस्तृत गतिविधिहरू र 2023-2033 सम्मको लागि यी गतिविधिहरू सम्पन्न गर्न वित्तीय आवश्यकता निर्धारण गर्दछ।
२. विद्यालय र सार्वजनिक स्थानहरूको हकमा आवश्यकता अनुसारको (Desired) सेवा स्तर (उन्नत वा आधारभूत) तय गरियो।
३. गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रको निम्न विषयमा क्षमताको आकलन गरियो; क) महसुल र शुल्क ख) स्व-लगानी ग) कर घ) हस्तान्तरण
४. यस अवधिको लागि वित्तीय लगानीको अनुमान गरी र अपुग लगानीलाई पूर्ति गर्ने मार्गहरूको रूपमा व्यापार, सेयर, इक्विटी, बन्ड्सको मार्फत पूर्ति गर्ने गरि निर्धारण गरियो।

विस्तृत अध्ययनका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना औजार

(<http://nwash.mows.gov.np/dashboard>) मा उपलब्ध छ ।

४.१.१. नयाँ खानेपानी आयोजनाहरूको पहिचान र प्राथमिकता निर्धारण

समुदाय स्तरबाट माग भएका, लक्षित स्तरको खानेपानी सेवा पुर्याउन आवश्यक देखिएका र पहिचान भएका नयाँ खानेपानी आयोजनाहरूको दीर्घ सूचि (long-list) तयार गरि वडा र पालिका स्तरमा प्रस्तुत गरि प्राथमिकता निर्धारणको निर्धारित मापदण्डलाई पालन गरि सहभागितामूलक छलफलका आधारमा ती कार्वान्वयनमुखि आयोजनाहरूको प्राथमिकता कायम गरियो ।

प्राथमिकता निर्धारण सहित ती प्रस्तावित आयोजनाहरूलाई अति उच्च, उच्च, मध्यम र न्यून प्राथमिकता क्रम छुट्ट्याउन का लागि एक निश्चित सूचक र मापदण्ड सहितको मार्गदर्शन यहि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना तयारिको सिलसिलामा नै तयार गरिएको थियो । सोही मार्गदर्शनको आधारमा यी सबै खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा, सुबिधा तथा संरचनाहरूको प्राथमिकता निर्धारण गरिएको थियो । प्राथमिकताका सूचकहरूमा विशेष गरि त्यसमा लाग्ने लागत, सेवा प्राप्त गर्ने जनसंख्याको विशेषता र गरिवि स्तर आदी रहेका छन ।

यसरी कायम भएको आयोजनाहरूको प्राथमिकताको सारांश तल दिइएको छ । प्रत्येक आयोजनाको प्राथमिकताको विस्तृत सूचि अनुसूची Appendix B मा हेर्न सकिने छ । अनुसूचीमा भएका हरेक आयोजनाहरूको प्राथमिक विवरणहरू जस्तै ती आयोजनाहरूको प्रस्तावित नाम, प्रस्तावित स्थल, सेवाको किसिम, सम्भावित लाभान्वित जनसंख्या र मोटामोटी लागत पनि त्यसमा हेर्न सकिन्छ ।

तालिका 4-1: आयोजनाहरूको प्राथमिकता

क्र.सं.	क्षेत्र	एकाइ	अति उच्च	उच्च	मध्यम	न्यून	जम्मा
अ.	खानेपानी प्रणाली						
अ.१	हालका खानेपानी आयोजना	सङ्ख्या	२२	१४	२२	१८	७६
अ.२	नयाँ खानेपानी आयोजना	सङ्ख्या	३८	७२	५	१	११६
अ.३	निर्माणाधिन खानेपानी आयोजना	सङ्ख्या	२१	०	०	०	२१
अ.४	हालका ट्युबवेलहरू (उच्च प्राथमिकता)	%	०				०
आ.	सरसफाइ प्रणाली						
आ.१	हालका मौजुदा सरसफाइ कार्यक्रम	सङ्ख्या	०	०	०	०	०
आ.२	नयाँ सरसफाइ कार्यक्रम	सङ्ख्या	०	०	०	८	८

आ.३	सञ्चालन हुन गइरहेको सरसफाइ कार्यक्रम	सङ्ख्या	०	०	०	०	०
आ.४	घरायसी सरसफाइ- सुरक्षित चर्पी व्यवस्थापनको लागि योजना गरिएको वर्ष	वर्ष	२				
इ.	वर्गीकरण						
इ.१	उन्नत स्तरको वास सेवा सहितको विद्यालय	सङ्ख्या	३	०	०	०	३
इ.२	आधारभूत स्तरको वास सेवा सहितको विद्यालय	सङ्ख्या	२५	७	६	१०	४८
इ.३	जम्मा	सङ्ख्या	२८	७	६	१०	५१
ई.	वर्गीकरण						
ई.१	स्वास्थ्य संस्थाको सङ्ख्या	सङ्ख्या	३	४	३	३	१३
उ.	वर्गीकरण						
उ.१	सार्वजनिक स्थानहरूमा उन्नत स्तरको वास सुविधा	सङ्ख्या	०	०	०	०	०
उ.२	सार्वजनिक स्थानहरूमा आधारभूत स्तरको वास सुविधा	सङ्ख्या	११	८	८	५	३२
उ.३	जम्मा	सङ्ख्या	११	८	८	५	३२

माथि दिइएको तालिकामा गाउँपालिका भरिको खानेपानी आयोजनाहरू, सरसफाइ आयोजनाहरू, विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा, स्वास्थ्य संस्था खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा र सार्वजनिक स्थानहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)को सुविधाहरूको प्राथमिकता निर्धारण चार तहमा गरिएको छ, जसमा अति उच्च, उच्च, मध्यम र न्यून छन । त्यसै गरि खानेपानी सेवा, सुविधा र संरचनालाई पनि चार तहमा छुट्टयाइएको छ; जसमा हालका खानेपानी आयोजना, नयाँ खानेपानी आयोजना, निर्माणाधिन खानेपानी आयोजना र हालका ट्युबवेलहरू (उच्च प्राथमिकता) । यसबाट के बुझिन्छ भने सन् २०३३ सम्ममा लक्षित उपलब्धि हासिल गर्नका निम्ति गाउँपालिकामा हाल मौजुदा संचालनमा भइरहेका ७६ वटा खानेपानी आयोजनाहरू मध्ये २२ वटाको धेरै उच्च प्राथमिकता सहित मर्मत, पुनरुत्थान वा पुनर्निर्माण गर्नु जरुरी छ । त्यसै गरि लक्षित उपलब्धि हासिल गर्नका निम्ति सेवा नपुगेका क्षेत्रमा खानेपानी सेवा पुर्याउन थप नयाँ ११६ वटा खानेपानी आयोजनाहरू निर्माण गरिनु पर्छ जसमा ३८ वटा उच्च प्राथमिकतामा परेका छन् ।

हाल गाउँपालिका क्षेत्रभित्र निर्माणाधिन २१ वटा खानेपानी आयोजनाहरू मध्ये २१ लाई उच्च प्राथमिकता सहित पुरा गरिनु आवश्यक छ । यो क्रम र प्राथमिकताको आधारमा गाउँपालिकाले खानेपानी आयोजनाहरूमा लगानी गरेमा राष्ट्रले र गाउँपालिकाले तोकेको लक्ष्य सन् २०३३ सम्म पुरा गर्न सकिन्छ । ट्युबवेलहरूको हकमा सर्वेक्षणको क्रममा गाउँपालिका क्षेत्रभित्र पत्ता लागेका ट्युबवेलहरूलाई हालको लागि उच्च प्राथमिकता सहित सुधार गरि अल्प या मध्यम कालसम्मका लागि संचालन गरि सन् २०३३ सम्ममा ती ट्युबवेलहरू विस्थापन गरि पाइप वितरण प्रणालीमा नै ती क्षेत्रहरू जोडिने गरि योजना बनाइएको छ ।

४.१.२. नयाँ सरसफाइ आयोजनाहरूको पहिचान र प्राथमिकता निर्धारण

सन् २०३३ सम्मको सरसफाइ क्षेत्रको लक्ष्य पुरा गर्न ८ वटा नयाँ कार्यक्रमहरूको जरुरत पर्ने जसमध्ये ० वटा उच्च प्राथमिकतामा परेका छन् । घरायसी सरसफाइ तर्फ, सुरक्षित चर्पी व्यवस्थापनको लागि ३ वर्षको अवधि निर्धारण गरिएको छ जसको अर्थ उच्च प्राथमिकता सहित पहिलो ३ वर्षभित्र गाउँपालिका भरी सबै घरायसी शौचालयहरू तोकिएको स्तरको निर्माण गरिने वा भइरहेका शौचालयहरूको स्तरोन्नति गरि सुरक्षित व्यवस्थापन गरिएको सरसफाइ स्तरमा पुर्याउने योजना गरिएको छ।

विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवाको लागि प्राथमिकता र सेवा स्तर तलको तालिकामा देखाइएको छ । गाउँपालिका भित्र रहेका ५१ विद्यालय शौचालयहरू मध्ये ६ लाई अति उच्च प्राथमिकता सहित उन्नत स्तरको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा लक्षित योजना बनाइएको छ । ती विद्यालयको बिस्तृत विवरण विद्यालयको नाम, ठेगाना सहित अनुसूचीमा राखिएको छ ।

त्यसै गरि स्वास्थ्य संस्थामा समुचित खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाको लागि ३ वटालाई धेरै उच्च प्राथमिकता, ४ वटालाई उच्च र ३ वटालाई मध्यम प्राथमिकता क्रममा राखि योजना बनाइएको छ ।

सार्वजनिक स्थानहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)को सुविधा विशेष गरि सार्वजनिक शौचालयको निर्माण, मर्मत संभार, स्तरोन्नति र व्यवस्थापनका लागि प्राथमिकता क्रम माथि दिइएको तालिकामा निर्धारण गरिएको छ ।

यी सबै माथीका खानेपानी र सरसफाइका योजना र कार्यक्रमहरू गाउँपालिका तथा वडा स्तरमा आयोजित रणनीतिक योजना तर्जुमा कार्यशालामा (१.५.२) भएका सहभागितामूलक छलफल द्वारा निर्णय भए अनुसारका हुन् । यी सबै प्रस्तावित आयोजनाहरूको प्राथमिकता तय भएअनुसार प्राथमिकता क्रमअनुसार तथ्याङ्क र सुचनाहरू खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना औजार (NWASH-MIS) मा प्रविष्ट गराइए पछि स्वचालित रूपमा योजना हरूको अवधि सहित सोहि योजना औजार (NWASH-MIS) ले यसको लागत गणना गरेको हो ।

म											
ध्											
य											
म											
नि											
म											
डिजाइन सुपरभिजन खर्च वितरण											
धे											
रै											
उ											
उ											
उ											
म											
ध्											
य											
म											
नि											
म											

क. पुँजीगत खर्च वितरण

हाल सञ्चालनमा रहेका खानेपानी प्रणालीहरूको सेवा स्तर सुधार र नयाँ खानेपानी प्रणालीहरू निर्माण, संचालन र व्यवस्थापनको लागू हुने पुँजीगत खर्च वितरणको प्रक्षेपण;

माथी तालिकामा देखाइएको पुँजीगत खर्च वितरणको प्रक्षेपण अनुसार धेरै उच्च प्राथमिकतामा परेका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा तथा पूर्वाधारका लागि निश्चित गरिएको पुँजी मध्य पहिलो वर्ष ०.१, दोश्रो वर्ष ०.४, तेश्रो वर्ष ०.४ र चौथो वर्ष ०.१ का दरले लगानी गर्नु उपयुक्त हुन्छ भन्ने देखिन्छ । यी प्रस्तावित आयोजनाहरू अति उच्च प्राथमिकतामा परेको हुनाले तुरुन्तै यसको सुरुवात गरिनुपर्छ भन्ने पनि यो तालिकाबाट बुझिन्छ । अति उच्च प्राथमिकताका पूर्वाधारमा लगानीको निश्चितता पछि तेश्रो वर्षबाट उच्च प्राथमिकता प्राप्त आयोजनाहरूमा पुँजीको व्यवस्था गर्न सकिन्छ । त्यसै गरि मध्यम प्राथमिकतामा परेका आयोजनाहरू पाँचौ वर्षमा र निम्न प्राथमिकताका आयोजनाहरू आठौँ वर्षमा सुरु गर्न सकिन्छ ।

ख. एक पटक मर्मतको खर्च वितरण

हाल सञ्चालनमा रहेका र नयाँ खानेपानी प्रणालीहरूको सेवा स्तर सुधारको लागि लागू हुने;

गाउँपालिका भरिका मौजुदा खानेपानी तथा भर्खरै बनेका नयाँ खानेपानी प्रणालीहरूमा आवश्यक मर्मत सुधार र सेवा स्तरोन्नति गर्ने काम पहिलो र दोश्रो वर्षभित्रै गरि सक्नु पर्ने माथिको तालिकाले देखाउँछ । यसका लागि छुट्ट्याइएको बजेट पहिलो र दोश्रो वर्षमा आधा आधा गरि खर्च गर्ने गरि यो योजना बनाइएको छ । यस्तो मर्मत तथा सेवा स्तरोन्नति एक पटक मात्र गरिने भएकोले अरु बाँकि वर्षमा यसको लागि लगानी व्यवस्था गर्नु पर्दैन ।

ग. पुँजीगत मर्मत खर्च वितरण

हाल सञ्चालनमा रहेका र नयाँ खानेपानी प्रणालीहरूको सेवा स्तर सुधारको लागि लागू हुने पुँजीगत मर्मत खर्च वितरण ;

माथी देखाइएको तालिकाले मौजुदा संचालित र नयाँ खानेपानी प्रणालीहरूको आवश्यक मर्मत सुधार तथा स्तरोन्नतिको लागि प्राथमिकता अनुसार आवश्यक पर्ने खर्च पहिलो र दोश्रो वर्ष भित्र गरि सक्ने गरि योजना गरिएको छ ।

घ. सञ्चालन खर्च वितरण

हाल संचालनमा रहेका मौजुदा खानेपानी र नयाँ खानेपानी प्रणालीहरूको दैनिक सेवा संचालनका लागि र आवश्यक सेवा स्तर सुधारको लागि लागू योजना गरिएको तालिका;

ड. डिजाइन सुपरभिजन खर्च वितरण

हाल सञ्चालनमा रहेका र नयाँ खानेपानी प्रणालीहरूको डिजाइन, सुपरिवेक्षण तथा अन्य जरुरी सेवा का लागि आवश्यक पर्ने खर्चको वितरण तालिका;

४.१.४. उपलब्ध स्रोतहरूको लेखाजोखा

रणनीतिक योजना तर्जुमा कार्यशालाले (१.५.२) विस्तृत छलफल पछि गाउँपालिकाको आवश्यकता प्राथमिकीकरण गरेको थियो र 2023-2033 को लागि वित्तीय आवश्यकताको निर्धारण गरेको थियो । त्यो प्रकृत्यामा लागि लगानी क्षमताको लेखाजोखा भयो र गाउँपालिकासंग उपलब्ध स्रोतहरू पहिचान गरियो । उपलब्ध स्रोतहरू जुन महसुल र शुल्क, कर, स्व-लगानी तथा हस्तान्तरण आदि संभावित स्रोतहरूको लेखाजोखा पनि यस कार्यशालामा संगसंगै गरियो । यी सबै प्रकृत्या पुरा गरि गाउँपालिकासंग उपलब्ध स्रोतहरूले आवश्यक लागत पूर्ती नहुने देखिए पछि आवश्यक र उपलब्ध स्रोतको बिचको फरक (ग्याप) पूर्ती गर्न अन्य संभाव्य स्रोतहरूको खोजि गरि Bridging गरिनु आवश्यक देखियो ।

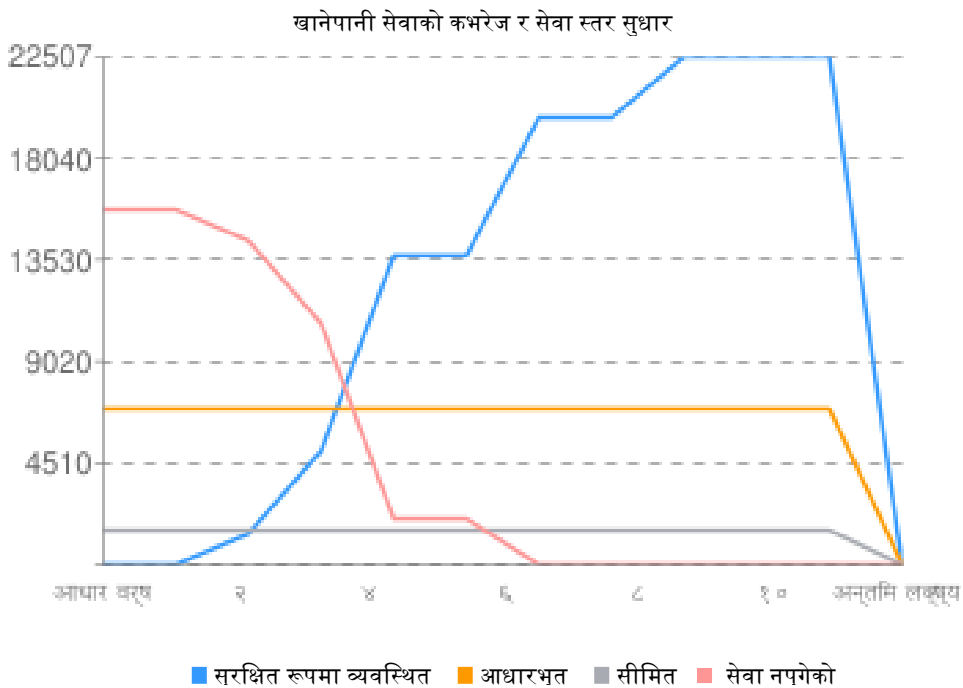
४.१.५. ग्यापको पूर्ति (Bridging the Gap)

माथि भनिए जस्तो गाउँपालिकासंग उपलब्ध स्रोतहरूले आवश्यक लागत पुरा नगर्ने देखिए पछि आवश्यक र उपलब्ध स्रोतको बिचको फरक (ग्याप) पूर्ती गर्न रणनीतिक योजना तर्जुमा कार्यशालाले (१.५.२) अन्य संभाव्य स्रोतहरूको खोजि गरि तय गरेको व्यापार, शेयर, इक्विटी, बण्डको माध्यमबाट

लगानी गरि ग्याप पूर्तिको माध्यमबाट Bridging गरिने निर्णय भयो । तल ४.२ को तालिकाले त्यस्तो व्यापार, शेयर, इक्विटी, बण्डको विस्तृत योगदान % दर्शाउँछ । आवश्यक र उपलब्ध स्रोतको बिचको फरक (ग्याप) अनुसूचीमा दिइएको छ।

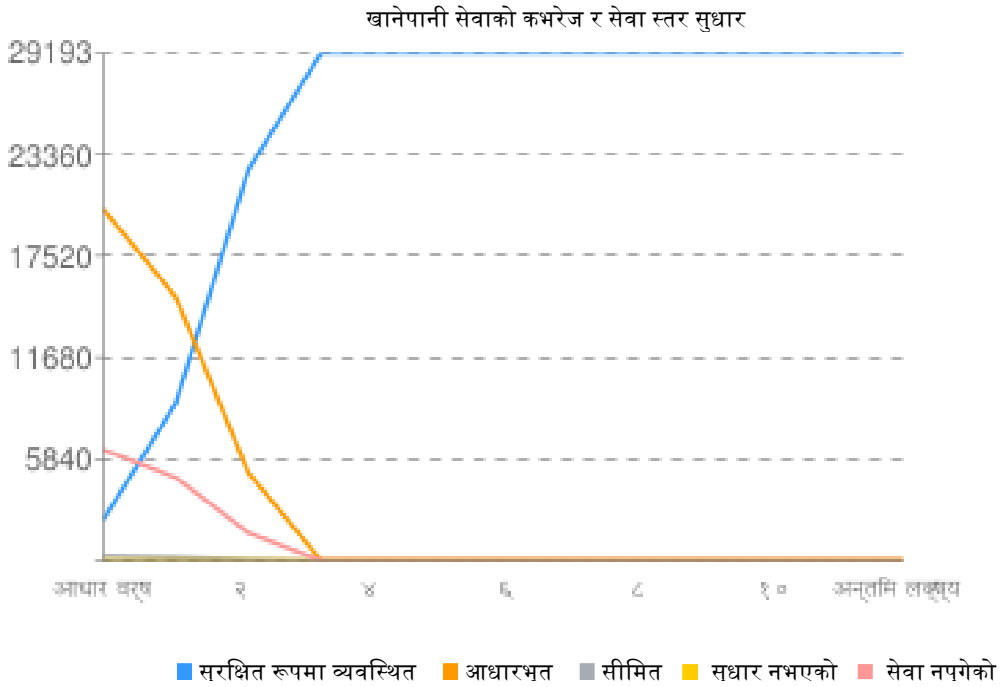
४.२. अनुमान सारांश (कभरेज)

संलग्न रेखाचित्रमा गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवाहरूको कभरेज र सेवा स्तर सुधारको सारांश देखाइएको छ । कभरेजको प्रगतिशील वृद्धि र सेवा स्तरको Ladder सुधार JMP को परिभाषामा आधारित छ । यस चित्रले सुरक्षित रूपमा व्यवस्थित खानेपानी सेवा प्राप्त गर्ने जनसंख्या हरेक वर्ष बढ्दै जाने र आधारभूत र सीमित सेवा प्राप्त गर्ने जनसंख्या हरेक वर्ष घट्दै गइ अन्तिममा आधारभूत र सीमित सेवालाई सुरक्षित रूपमा व्यवस्थित स्तरको सेवाले प्रतिस्थापन गर्नेछ । गाउँपालिका भित्रका सबै जनसङ्ख्यामा सन् 2033 सम्ममा सुरक्षित रूपमा व्यवस्थित खानेपानी सेवा र सुविधा उपलब्ध हुनेछ । सरसफाइ तर्फ अन्तिम लक्ष्य प्राप्त गर्न सन् 2033 पर्खनुपर्ने छैन, सुरक्षित रूपमा व्यवस्थित खानेपानी सेवा र सुविधा ३ वर्ष पछि नै सबैको लागि उपलब्ध हुनेछ । तल प्रस्तुत गरिएको तालिका 'कभरेजको सारांश'मा कैलाश गाउँपालिकाको हरेक खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) गतिविधिहरू द्वारा कहिले सम्म कति जनसंख्यालाई कभरेज प्रदान गर्छ भनि स्पष्ट देखिन्छ । जनसङ्ख्याको तीव्र वृद्धि भइरहे पनि हरेक वर्ष सुरक्षित रूपमा व्यवस्थित सेवाको बृद्धि र आधारभूत र सीमित सेवामा कमी हुँदै गएको देखाउँछ । यसैले सन् 2033 सम्ममा सुरक्षित रूपमा व्यवस्थित खानेपानी आपूर्ति सेवाहरूको पूर्ण कभरेज कसरि प्राप्त गर्न सकिन्छ भन्ने निश्चितता प्राप्त गर्न सकिन्छ ।

चित्र 4-1: खानेपानी सेवाको कभरेज र सेवा स्तर सुधार

त्यसै प्रकारले यो चित्रमा सुरक्षित रूपमा व्यवस्थित सरसफाइको पहुँचमा वृद्धि र असुरक्षित रूपमा सरसफाइको अभ्यास गर्ने जनसङ्ख्या घट्दै गएको देखाएको छ । त्यसकारण, सुरक्षित रूपमा व्यवस्थित सरसफाइको कभरेज प्राप्त गर्न सकिन्छ भन्ने निश्चितता पनि यसले प्रदान गर्दछ । सुचारूपना नभएका स्किमहरूको सुचारूपना पुनर्स्थापित गर्ने प्रावधानहरू पनि यसमा राखिएक छन् । सुरक्षित रूपमा व्यवस्थित सेवाको लागि यो अपेक्षित कभरेज पूर्ण रूपमा सुचारूपना (Full- Functional) भएका स्किमहरूद्वारा हुनेछ ।

चित्र 4-2: घरायसी सरसफाइको कभरेज र सेवा स्तर सुधार

यसरि योजना अवधि (2023-2033) मा योजना गरिएको जनसंख्याको कभरेजहरूमा आधारित भै खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना औजारले (NWASH MIS) कुल योजना लागत पनि गणना गरेको छ ।

तालिका 4-3: खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवाद्वारा जनसंख्या कभरेजको सारांश

क्र. सं.	अवयव	आधाररेखा	वर्ष १	वर्ष २	वर्ष ३	वर्ष ४	वर्ष ५	वर्ष ६	वर्ष ७	वर्ष ८	वर्ष ९	वर्ष १०	अन्तिम लक्ष्य
क	खानेपानी	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
क१	सुरक्षित तरिकाले व्यवस्थित खानेपानी सेवाहरूबाट लाभान्वित जनसङ्ख्या	०	०	१३६७	५०४७	१३६९६	१३६९६	१९८१९	१९८१९	२२५०७	२२५०७	२२५०७	२४१५८
क२	आधारभूत खानेपानी सेवाहरूबाट लाभान्वित जनसङ्ख्या	६९०८	६९०८	६९०८	६९०८	६९०८	६९०८	६९०८	६९०८	६९०८	६९०८	६९०८	५५५५
क३	सीमित खानेपानी सेवाहरूबाट लाभान्वित जनसङ्ख्या	१५२१	१५२१	१५२१	१५२१	१५२१	१५२१	१५२१	१५२१	१५२१	१५२१	१५२१	१२२३
क४	सेवा नपुगेको जनसङ्ख्या	१५७२९	१५७२९	१४३६२	१०६८२	२०३३	२०३३	०	०	०	०	०	०
ख	सरसफाइ												
ख१	घरायसी सरसफाइ												
ख१.१	हालको सुरक्षित तरिकाले व्यवस्थित गरिएको सरसफाइ सेवाहरूबाट लाभान्वित जनसङ्ख्या	२३३७	९०५१	२२४७९	२९१९३	२९१९३	२९१९३	२९१९३	२९१९३	२९१९३	२९१९३	२९१९३	२९१९३
ख१.२	आधारभूत सरसफाइ सेवाहरूबाट लाभान्वित जनसङ्ख्या	२०२०५	१५१५४	५०५२	०	०	०	०	०	०	०	०	०
ख१.३	सीमित सरसफाइ सेवाहरूबाट लाभान्वित जनसङ्ख्या	२७४	२०६	६९	०	०	०	०	०	०	०	०	०
ख१.४	सुधार नभएको सरसफाइ सेवाहरूबाट लाभान्वित जनसङ्ख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
ख१.५	सेवा नपुगेको जनसङ्ख्या	६३७७	४७८३	१५९४	०	०	०	०	०	०	०	०	०
ख२	मानव मल-मुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन												
ख२.१	लाभान्वित जनसङ्ख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१२५३
ख३	ढल सहितको फोहोरपानी प्रशोधन केन्द्र												

ख३. १	लाभान्वित जनसङ्ख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
ख४	ठोस फोहोर व्यवस्थापन												
ख४. १	लाभान्वित जनसङ्ख्या	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	१६६५
ग	विद्यालयमा वास सुविधाहरू												
ग१	उन्नत खानेपानी सेवाहरू भएका विद्यालयहरू	१	१	१	१	४	४	४	४	४	४	४	४
ग२	उन्नत सरसफाइ सेवाहरू भएका विद्यालयहरू	०	०	०	०	३	३	३	३	३	३	३	३
ग३	उन्नत स्वच्छता सेवाहरू भएका विद्यालयहरू	०	०	०	०	३	३	३	३	३	३	३	३
ग४	आधारभूत खानेपानी सेवाहरू भएका विद्यालयहरू	७	७	७	७	२७	२७	३१	३१	३७	३७	३७	४७
ग५	आधारभूत सरसफाइ सेवाहरू भएका विद्यालयहरू	४२	४२	४२	४२	४४	४४	४४	४४	४६	४६	४६	४८
ग६	आधारभूत स्वच्छता सेवाहरू भएका विद्यालयहरू	०	०	०	०	२५	२५	३२	३२	३८	३८	३८	४८
ग७	सीमित खानेपानी सेवाहरू भएका विद्यालयहरू	३०	३०	३०	३०	१७	१७	१४	१४	९	९	९	०
ग८	सीमित सरसफाइ सेवाहरू भएका विद्यालयहरू	६	६	६	६	३	३	३	३	२	२	२	०
ग९	सीमित स्वच्छता सेवाहरू भएका विद्यालयहरू	१७	१७	१७	१७	९	९	६	६	४	४	४	०
ग१०	खानेपानी सेवाहरू नभएका विद्यालयहरू	१३	१३	१३	१३	३	३	२	२	१	१	१	०
ग११	सरसफाइ सेवाहरू नभएका विद्यालयहरू	३	३	३	३	१	१	१	१	०	०	०	०
ग१२	स्वच्छता सेवाहरू भएका विद्यालयहरू	३४	३४	३४	३४	१४	१४	१०	१०	६	६	६	०
घ	स्वास्थ्य संस्थाहरूमा वास सुविधाहरू												
घ१	आधारभूत खानेपानी सेवाहरू भएका स्वास्थ्य संस्थाहरू	०	०	०	०	३	३	७	७	१०	१०	१०	१०
घ२	आधारभूत सरसफाइ सेवाहरू भएका स्वास्थ्य संस्थाहरू	१	१	१	१	३	३	७	७	१०	१०	१०	१०
घ३	आधारभूत स्वच्छता सेवाहरू भएका स्वास्थ्य संस्थाहरू	०	०	०	०	३	३	७	७	१०	१०	१०	१०
घ४	आधारभूत वातावरणीय सफाइ	१	१	१	१	३	३	७	७	१०	१०	१०	१०

४.३. लागत

यो खण्डले योजना गरे अनुरूपको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कृयाकलाप र संरचनामा लगानीको लागि निम्न क्षेत्रको लागत अनुमानको व्याख्या गरेको छ ।

- क) सम्पूर्ण घरधुरीमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कभरेज
- ख) सेवा स्तर सुधार
- ग) विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू, स्वास्थ्य संस्थाहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)सुविधाहरू, सार्वजनिक स्थानहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)सुविधाहरू, ठोस फोहोर व्यवस्थापन, ढल सञ्जाल सहितको फोहोरपानी प्रशोधन केन्द्र आदि।

राष्ट्रिय स्तरमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रलाई राम्रोसँग बुझ्ने वित्तीय नीति विकास र कार्यान्वयनका लागि महत्वपूर्ण छ भन्ने साझा सहमति छ । हालको कोषको अझ राम्रो र न्यायसङ्गत उपयोगलाई प्रोत्साहित गर्न र थप वित्तलाई आकर्षित गर्न यो अति महत्वपूर्ण छ । यसमा प्रस्तुत गरिएको कैलाश गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा लगानि गर्नु पर्ने लागत अनुमान यसै अनुरूप तयार गरिएको हो । माथि ४.२ मा व्याख्या गरिएको जनसंख्याको कभरेज सारांशको आधारमा लागत अनुमानको विस्तृत विवरण ४.३.२ को तालिकामा हेर्न सकिन्छ ।

४.३.१. लागत अनुमानको पद्धति

सन् २०३३ सम्ममा गाउँपालिकाभरि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा सुरक्षित रूपले व्यवस्थित गरिएको सेवा प्रदान गर्ने लक्ष्य सहित आवश्यक सुचना र तथ्यांकहरू योजना औजार NWASH MIS मा प्रविष्ट गरेपछि स्वचालित रूपमा त्यो लक्ष्य प्राप्त गर्न हरेक क्षेत्रमा कहिले के कति लगानि आवश्यक पर्छ सो को लागत अनुमान यो पद्धतिले प्रदान गरेको छ । यसले गाउँपालिकालाई मुख्य दुई प्रश्नहरूको उत्तर दिन सक्षम बनाउँछ ।

- खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा जम्मा कति खर्च कहिले कहिले आवश्यक छ?
- कसरी विभिन्न खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा कृयाकलाप र पूर्वाधारहरूमा खर्च तथा लगानी वितरण गरिएका छन्?

लागत अनुमान विधिले हालको तथा हरेक वर्षको प्रक्षेपित जनसङ्ख्या, वास सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक प्रविधिहरू र दिगो वास सेवासँग सम्बन्धित प्रविधिहरूमा आधारित रहि लागतको अनुमान प्रस्तुत गरेको छ । यसबाट गाउँपालिकालाई दिगो वास सेवा र पूर्वाधारमा योजना अनुरूप बजेट वितरण गर्न सहयोग मिल्नेछ । लागत अनुमानको गणना गर्दा 'जीवन-चक्र लागत विधि' को आधारमा गरिएको छ; जसले

गाउँपालिकालाई दिगो खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवा प्रवाहको लागि हरेक खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) अवयवहरूको पुँजीगत खर्च, सञ्चालन खर्च, पुँजीगत मर्मत खर्च, र सोझै सहयोग खर्चको छुट्टा छुट्टै लागत अनुमान प्रदान गर्दछ । ती लागत अवयवहरू यस प्रकार रहेका छन् ।

- **पुँजीगत खर्च** – नयाँ खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) प्रणालीहरूको लागि पूर्ण संरचना निर्माण र हालको प्रणालीहरूको लागि सेवा सुधार लागत पुँजीगत खर्च भित्र गर्दछ ।
- **पुँजीगत मर्मत खर्च** – मौजुदा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) प्रणाली तथा सम्पत्तिहरूको प्रतिस्थापन वा पुनर्स्थापनाको लागत यसभित्र पर्दछ । यसले मुख्य मर्मत क्रियाकलापहरूलाई समेट्छ ।
- **सञ्चालन तथा मर्मत खर्च** – संचालित आयोजनाहरूको दैनिक सञ्चालन र सानो मर्मत खर्चको लागतलाई समेट्छ ।
- **सोझै सहयोग खर्च** – यस भित्र सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक सहयोग; जसमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, प्राविधिक सहयोग, व्याकस्टोपिङ, क्षमता अभिवृद्धि, औजार तथा जगेडा सामग्रीहरूको सहयोग लागत पर्छन् ।

पुँजीगत खर्च तर्फको प्रति एकाइ लागत अनुसूचीमा दिइएको छ र यो लागत एकाइ खानेपानी तथा ढल व्यवस्थापन विभागको ISAU को प्रकाशित प्रतिवेदनबाट साभार गरिएको हो । सञ्चालन तथा मर्मत खर्चको औसत लागत अनुसूचीमा दिइएको छ र यो सञ्चालन औसत खानेपानी मन्त्रालयको SEIU को प्रकाशित प्रतिवेदनबाट साभार गरिएको हो ।

‘मर्मत वातावरण’को अवधारणाले मौजुदा आयोजनाहरूको सुचारुपन र दिगोपनको अवस्था N-WASH MIS ले दर्शाए बमोजिम लेखाजोखा गरि भविष्यमा जब आयोजना अथवा स्किमहरूको आयु वृद्धि हुँदै जान्छ त्यसबेला पुँजीगत खर्चको % को आधारमा मर्मत खर्चको आवश्यकता निर्धारण गर्छ । यो अवधारणा Welthungerhilfe, Nepal ले ईच्छाकामना गाउँपालिकामा गरेको Life-Cycle Cost Analysis (LCCA) अध्ययनबाट साभार गरिएको हो ।

मर्मत वातावरण: स्थानीय सरकारको हरेक योजनाहरू विभिन्न किसिमका तत्वहरू (जसलाई ‘योजना पारिस्थितिकीय प्रणाली’ भनिन्छ) बाट प्रभावित हुने गर्छन्; जस्तै योजना/आयोजनाहरूको आयु (वा डिजाइन अवधि मध्ये सो योजनाले कति अवधि पार गरि सकेको छ), उपभोक्ता संस्थाको व्यवस्थापन क्षमता, खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सेवातर्फ गाउँपालिकाको नीति आदी । यी सबैको समुच्च अवस्था ‘मर्मत वातावरण’ हो ।

माथि भनिएजस्तो तत्वहरूको प्रभावको नतिजा ती योजना/आयोजनाहरूमा पर्ने पुँजीगत खर्चको आवश्यकताको हो । गाउँपालिकाभित्रका योजनाहरूलाई यस पुँजीगत खर्च आवश्यकतामा ल्याउने

अवस्थालाई 'मर्मत वातावरण' भनिएको छ । मर्मत वातावरण एक योजना औजार रुपमा प्रयोग भएको छ जसले सर्वेक्षण तथ्यांक तथा सूचनाहरूको विश्लेषण गरि मर्मतको एउटा योजना बनाउँछ ।

मर्मत शर्त गाउँपालिकाभित्रको योजनाहरूमा खर्च गरिएको वित्तीय व्ययको % को हिसाबले देखाइएको छ । यो अनुमान गरिएको छ कि नयाँ स्किममा पनि (एक निश्चित वर्ष पछि) यही नीति लागू हुनेछ (पूँजीगत मर्मत खर्चको %) । यो हालको योजनाको अवस्थाको आधारमा गणना गरिन्छ र आयोजनाको आयु वा डिजाइन अवधि मध्ये आयोजनाले कति अवधि पुरा गरि सक्यो त्यसको आधारमा नयाँ योजनामा सामान्यीकरण (Extrapolated) गरिन्छ ।

क) खानेपानी सेवाको लागत

सन् 2033 सम्ममा गाउँपालिकामा सुधारिएको खानेपानी सेवामा सबैको पहुँच प्राप्त गर्न लाग्ने लागतहरू यस अन्तर्गत अनुमान गरिएको छ । सो लागत अनुमान गर्दा वर्तमान सेवा कभरेज, लक्षित कभरेज र लक्ष्य प्राप्त गर्नका लागि प्रयोग गरिने प्रविधिहरूको एकाइ लागतलाई ध्यानमा राखिएको छ । लागत प्रक्षेपण वार्षिक आधारमा 2023-2033को लागि गरिएको छ ।

माथि प्रस्तुत गरिएको प्रति एकाइ लागत खानेपानी आपूर्ति प्रविधिको प्रत्येक प्रकारको आधारमा (घरायसी धारा जडान, ट्यापस्ट्याण्ड, ट्युबवेल ह्यान्डपम्पहरू) दिइएको छ ।

ख) सरसफाइ सेवाको लागत

सरसफाइ सेवाहरूको लागि एउटै लागत खाकाको प्रयोग गरिएको छ । लागतको आधार विभिन्न प्रविधिहरूको मिश्रित विकल्पको माध्यमबाट या त आधारभूत वा सुरक्षित रूपले व्यवस्थित गरिएको सरसफाइ सेवाहरू सबैको पहुँचमा पुऱ्याउने किसिमले प्रक्षेपण गरिएको छ । सरसफाइ प्रविधिहरूको विकल्पहरूमा Water Closet र सेप्टिक ट्याङ्क सहितको पोअर फ्लस र सुधारिएको खाल्डे चर्पीहरू समावेश गरिएको छ ।

ग) पूर्ण कभरेज प्राप्त गर्न जम्मा लागत

तालिकाले सन् 2033 सम्म सबैका लागि आधारभूत खानेपानी र सरसफाइ सेवाहरूको लागि पहुँचको सुनिश्चितता देखाउँछ । यसमा लगानी (पूँजीगत), पूँजीगत मर्मत र सोझै सहयोग लागत समावेश गरिएको छ । सरसफाइको लागि लगानी लागत मुख्य गरेर उपभोक्ताहरूको या त सरसफाइ सेवाहरूको पहुँच वा सेवाको स्तर सुधार गरी सरसफाइ शृङ्खलामा वृद्धि गर्नको लागि हुने छ ।

यो प्रक्षेपण मुख्य गरेर खानेपानी र सरसफाइमा केन्द्रित रहेको छ । यसले खानेपानी तथा सरसफाइ सेवा

सबैको पहुँचमा पुऱ्याउँनको लागि संरचनागत विकास, पुँजीगत मर्मत र सोझै सहयोग लागतलाई समेट्दछ। संस्थागत खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)को लागि पनि यसै आधारमा यहाँ लागत विश्लेषण प्रक्षेपण गरिएको छ ।

४.३.२. खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) योजना लागतको सारांश

तलको विस्तृत तालिकामा निम्न क्षेत्रको सारांश लागत अनुमान दिइएको छ ।

क) खानेपानी (पाइप र ट्युववेल)

ख) सरसफाइ र स्वच्छता (घरायसी सरसफाइ, ठोस फोहोर व्यवस्थापन, मानव मल-मुत्रजन्य फोहोर व्यवस्थापन, ढल सञ्चालन सहितको फोहोरपानी प्रशोधन केन्द्र समेत)

ग) विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू

घ) स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू

ङ) सार्वजनिक स्थानहरूमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) सुविधाहरू

खर्च तर्फ यसले निम्न अनुमानित लागत खर्च प्रदान गर्छ ।

क) पुँजीगत खर्च

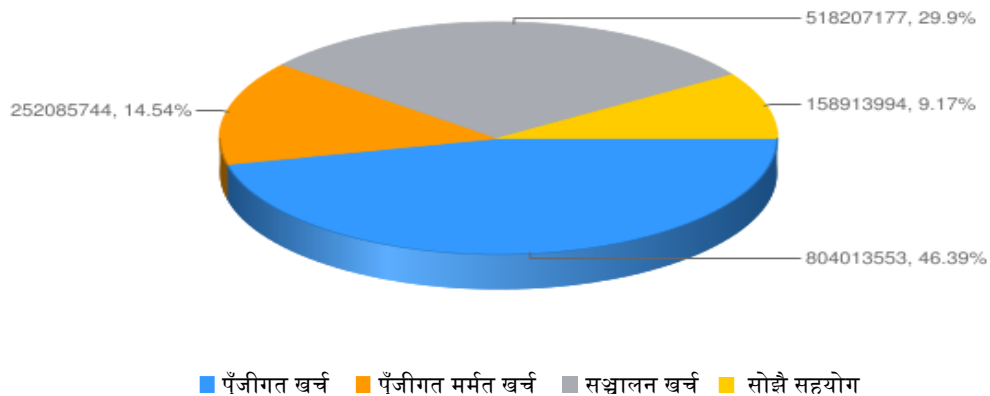
ख) पुँजीगत मर्मत खर्च

ग) सञ्चालन खर्च

घ) सोझै खर्च ।

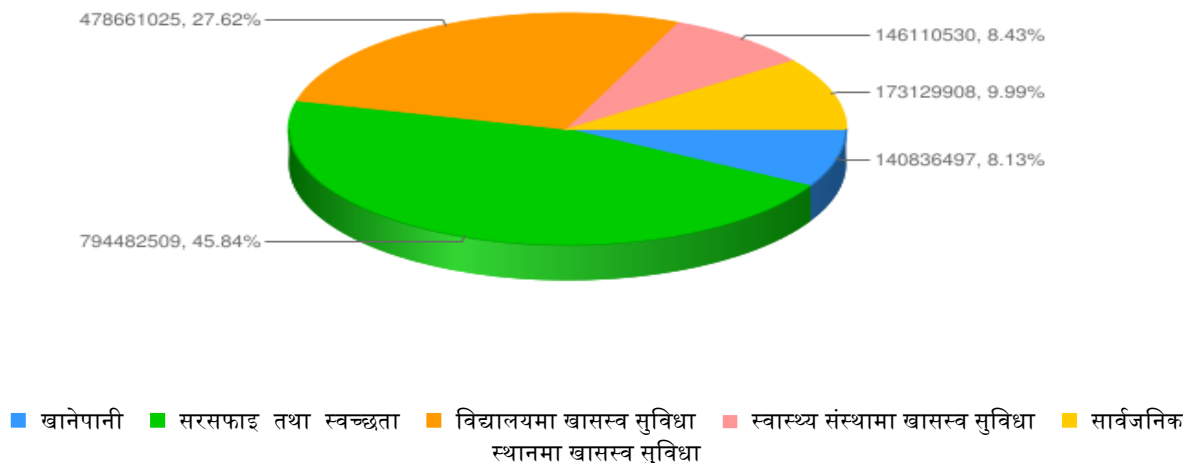
यहाँ % ले १० वर्षमा जम्मा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) लागतको अंश बताउँछ ।

खर्चको प्रकारको अनुसार खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)को लागत

चित्र 4-3: खर्चको प्रकारको अनुसार खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व)को लागत

क्षेत्रगत खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता(खासस्व) को लागत

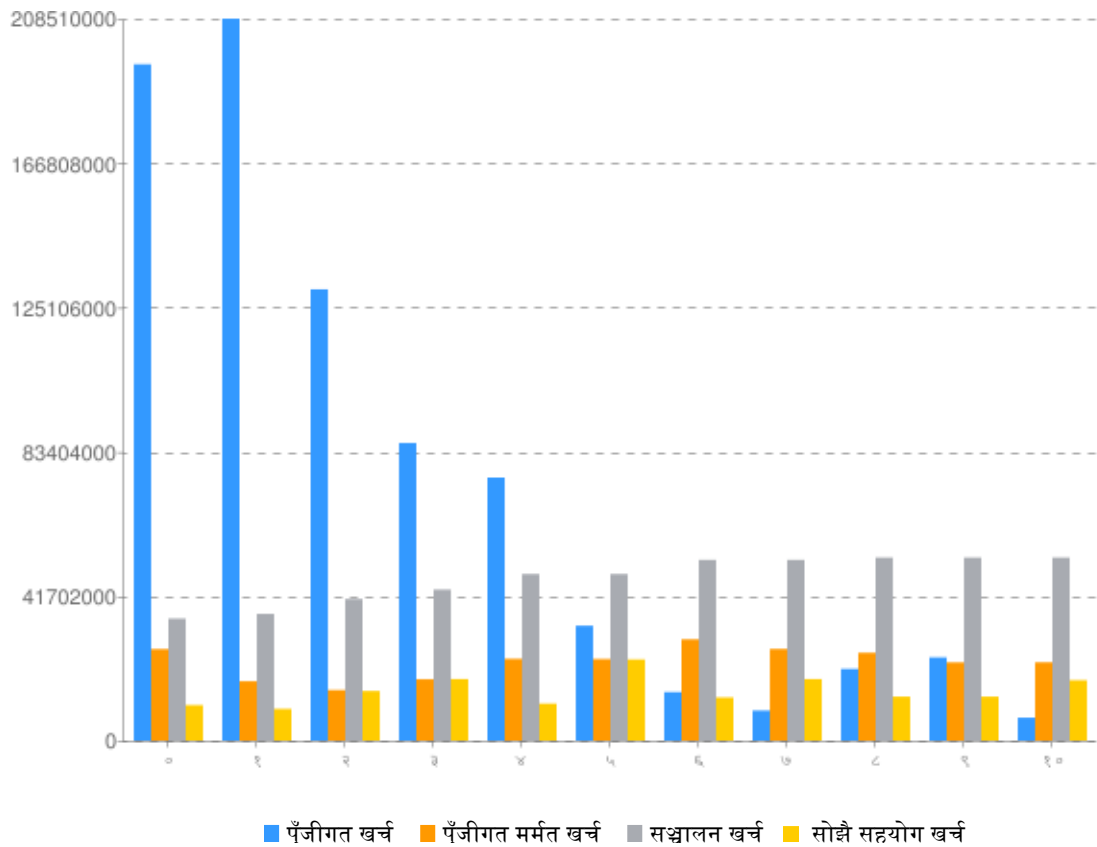

चित्र 4-4: क्षेत्रगत खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)को लागत

यो पाइ चार्टमा सन् 2023-2033 सम्मको समयावधिको लागि पूर्ण कभरेज र सेवा स्तर सुधारको लागि आवश्यक लागत दिइएको छ । पहिलो चार्टमा क्षेत्रगत खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) को लागत दिइएको छ भने दोस्रो चार्टमा खर्चको प्रकारको लागत दिइएको (जस्तै: पुँजीगत, पुँजीगत मर्मत खर्च आदि) छ ।

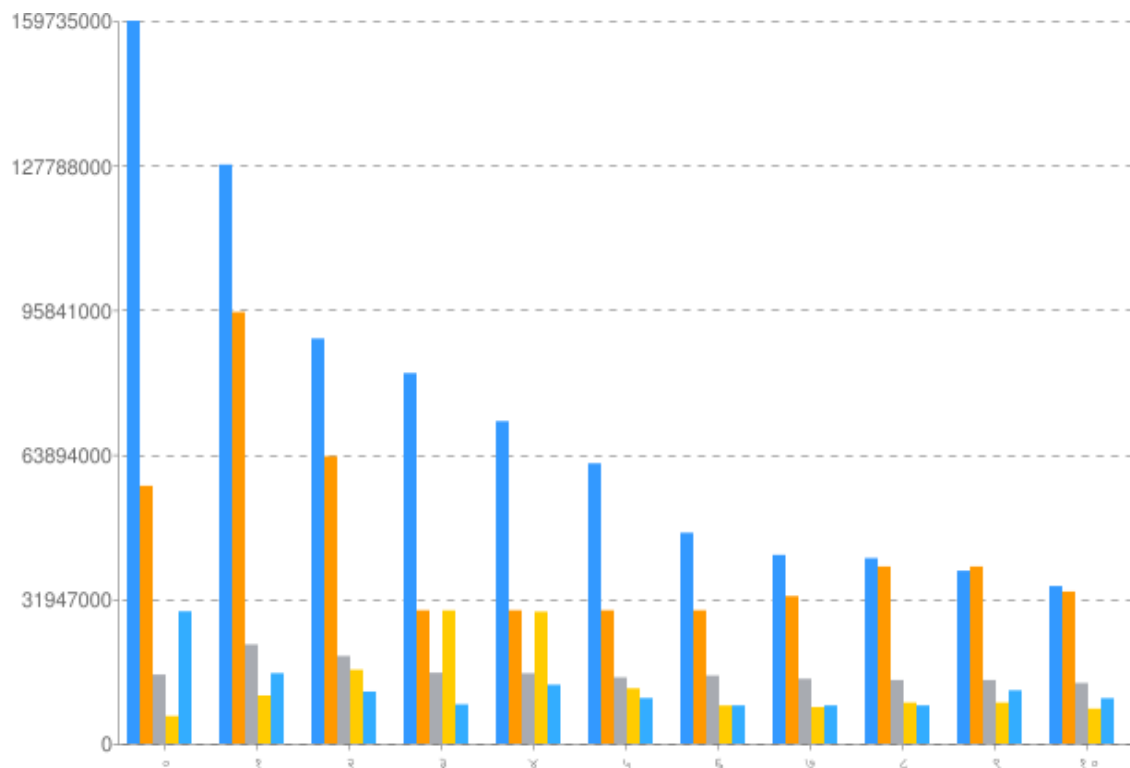
तलको बार चार्टमा सन् 2023-2033 सम्मको आवश्यक वार्षिक लागत दिइएको छ ।

१० वर्षे खर्चको प्रकारको अनुसार खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)को लागत

चित्र 4-5: १० वर्षे खर्चको प्रकारको अनुसार खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)को लागत

१० वर्षे खर्चको प्रकारको अनुसार खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)को लागत

■ खानेपानी ■ सरसफाइ तथा स्वच्छता ■ विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सुविधा ■ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सुविधा ■ सार्वजनिक स्थानमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)सुविधा ■ अन्य कृयाकलाप

चित्र 4-6: १० बर्षे क्षेत्रगत (खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता) वासको लागत

तालिका 4-4: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सेवाद्वारा जनसंख्या कभरेजको सारांश

क्र. सं.	विवरण	वर्ष ०		वर्ष १		वर्ष २		वर्ष ३		वर्ष ४		वर्ष ५	
		ने. रु.	% जम्मा	ने. रु.	% जम्मा	ने. रु.	% जम्मा	ने. रु.	% जम्मा	ने. रु.	% जम्मा	ने. रु.	% जम्मा
क	खानेपानी												
१	पूँजीगत खर्च	१४८८१५२ ०३	८.६२	१२०८५५२ ००	७	७०११७९० ०	४.०६	५५६४९२० ०	३.२२	४४६३५६० ०	२.५८	२२१४१९० ०	१.२८
२	पूँजीगत मर्मत खर्च	१५८२८७८	०.०९	१५८२८७८	०.०९	६५२३६९२	०.३८	८८२३४०२	०.५१	१३७२२११ ९.४	०.७९	१३६५७१२ १.४	०.७९
३	सञ्चालन खर्च	१५९५८७५	०.०९	१५९५८७५	०.०९	२१००००८. ४८	०.१२	३४५७१४९. ०९	०.२	६०७१५७५. ५७	०.३५	६०७१५७५. ५७	०.३५
४	सोझै सहयोग	७७४०६४०	०.४५	३९१५०००	०.२३	१०७७०३४ ०	०.६२	१३९३५०० ०	०.८१	६८१०७६०	०.३९	२००५५०० ०	१.१६
५	जम्मा	१५९७३४५ ९६	९.२५	१२७९४८९ ५३	७.४१	८९५११९४ ०.४८	५.१८	८१८६४७५ १.०९	४.७४	७१२४००५ ४.९७	४.१३	६१९२५५९ ६.९७	३.५९
ख	सरसफाइ तथा स्वच्छता												
१	पूँजीगत खर्च	३६२२२६७ ५	२.१	७२४४५३५ ०	४.२	३६२२२६७ ५	२.१	०	०	०	०	०	०
२	पूँजीगत मर्मत खर्च	२०६३६२७	०.१२	२८८३७०८. ३६	०.१७	४५२३८७१. ०९	०.२६	५३४३९५२. ४५	०.३१	५३४३९५२. ४५	०.३१	५३४३९५२. ४५	०.३१
३	सञ्चालन खर्च	१८५७६१४ ५.६	१.०८	१९९३४७१ ९.३	१.१५	२२६५१८६ ६.७	१.३१	२४०१०४४ ०.४	१.३९	२४०१०४४ ०.४	१.३९	२४०१०४४ ०.४	१.३९
४	सोझै सहयोग	९४७४४	०.०१	९४७४४	०.०१	९४७४४	०.०१	९४७४४	०.०१	९४७४४	०.०१	९४७४४	०.०१
५	जम्मा	५६९५७१९ १.६	३.३	९५३५८५२ १.६६	३.३	६३४९३१५ ६.७९	३.३	२९४४९१३ ६.८५	३.३	२९४४९१३ ६.८५	३.३	२९४४९१३ ६.८५	३.३
ग१	विद्यालयमा बास सुविधाहरू (कम्पोनेन्ट स्तरमा लागत)												
१	पूँजीगत खर्च	१६००१८५	०.०९	६४००७४०	०.३७	६७९०२४०	०.३९	३१५८१८५	०.१८	१८६६०००	०.११	१६२१५००	०.०९
२	पूँजीगत मर्मत खर्च	३५४८०५७	०.२१	३५४८०५७	०.२१	२००२५५७	०.१२	२००२५५७	०.१२	२१८५८३८. ८८	०.१३	२१८५८३८. ८८	०.१३
३	सञ्चालन खर्च	८०९४६२९. १२	०.४७	८०९४६२९. १२	०.४७	८०९४६२९. १२	०.४७	८०९४६२९. १२	०.४७	८८११२५९. १२	०.५१	८८११२५९. १२	०.५१

	खर्च												
३	सञ्चालन खर्च	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४	सौझै सहयोग	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	जम्मा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
छ१	गाउँपालिकामा जम्मा बास लागत (कम्पोनेन्ट स्तरमा)												
१	पुँजीगत खर्च	१९५३४०० ६३	११.३१	२०८५०९२ ९०	१२.०७	१३०३३८३ १५	७.५५	८५९५७३८ ५	४.९८	७५९६१८५ ०	४.४	३३१८१९० ०	१.९२
२	पुँजीगत मर्मत खर्च	२६४२९५७ २.४	१.५३	१७१३९०५ ३.७६	०.९९	१४५९४५३ ६.४९	०.८५	१७७१४३२ ७.८५	१.०३	२३६१४१८ २.५३	१.३७	२३५४९१८ ४.५३	१.३६
३	सञ्चालन खर्च	३५२४०५६ २.७२	२.०४	३६५९९१३ ६.४२	२.१२	४०९०२६५ २.३	२.३७	४३६१८३६ ६.६१	२.५३	४८१०२३२ ८.०९	२.७९	४८१०२३२ ८.०९	२.७९
४	सौझै सहयोग	१०२४४३१ ४	०.५९	९१५२१७४	०.५३	१४३२५०१ ४	०.८३	१७७७०१७ ४	१.०३	१०६८५९३ ४	०.६२	२३४२९६७ ४	१.३६
५	जम्मा	२६७२५४५ १२.१२	१५.४८	२७१३९९६ ५४.१८	१५.७२	२००१६०५ १७.७९	११.५९	१६५०६०२ ५३.४६	९.५६	१५८३६४२ ९४.६२	९.१७	१२८२६३० ८६.६२	७.४३
छ२	गाउँपालिकामा जम्मा बास लागत (क्षेत्रगत)												
१	खानेपानी	१५९७३४५ ९६	९.२५	१२७९४८९ ५३	७.४१	८९५११९४ ०.४८	५.१८	८१८६४७५ १.०९	४.७४	७१२४००५ ४.९७	४.१३	६१९२५५९ ६.९७	३.५९
२	सरसफाइ तथा स्वच्छता	५६९५७१९ १.६	३.३	९५३५८५२ १.६६	५.५२	६३४९३१५ ६.७९	३.६८	२९४४९१३ ६.८५	१.७१	२९४४९१३ ६.८५	१.७१	२९४४९१३ ६.८५	१.७१
३	विद्यालयमा बास	१५२५१२५ १.१२	०.८८	२१८९९८० ६.१२	१.२७	१९३५७८० ६.१२	१.१२	१५६५९७५ १.१२	०.९१	१५५३१४७ ८	०.९	१४६२६९७ ८	०.८५
४	स्वास्थ्य संस्थामा बास	६०८५९४८	०.३५	१०६३२४४ ८	०.६२	१६३१४९४ ८	०.९४	२९४१९९४ ८	१.७	२९१४८८० ५.८	१.६९	१२२०२५५ ५.८	०.७१
५	सार्वजनिक स्थानहरूमा बास	२९२२५५२ ५.४	१.६९	१५५५९९२ ५.४	०.९	११४८२६६ ६.४	०.६६	८६६६६६६. ४	०.५	१२९९४८१ ९	०.७५	१००५८८१ ९	०.५८
६	अन्य क्रियाकलापहरू	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
७	जम्मा	२६७२५४५ १२.१२	%	२७१३९९६ ५४.१८	%	२००१६०५ १७.७९००० ००२	%	१६५०६०२ ५३.४६	%	१५८३६४२ ९४.६२	%	१२८२६३० ८६.६१९९९ ९९९	%

क्र. सं.	विवरण	वर्ष ६		वर्ष ७		वर्ष ८		वर्ष ९		वर्ष १०		जम्मा १० वर्षको लागि	
		ने. रु.	% जम्मा	ने. रु.	% जम्मा	ने. रु.	% जम्मा	ने. रु.	% जम्मा	ने. रु.	% जम्मा	ने. रु.	% जम्मा
क	खानेपानी												
१	पूँजीगत खर्च	११७१५२००	०.६८	५०२०२००	०.२९	८३६५६००	०.४८	८३६५६००	०.४८	२०९१४००	०.१२	४९७७७३००३	२८.८३
२	पूँजीगत मर्मत खर्च	१७४४८२६५	१.०१	१४६७०१६४	०.८५	१४४५७५१५.८	०.८४	११६६९०३५.८	०.६८	११६९७२९९.८	०.६८	११५८३४३७१.२	६.७१
३	सञ्चालन खर्च	८१०९२००.६९	०.४७	८१०९२००.६९	०.४७	८६१६५५१.४२	०.५	८६१६५५१.४२	०.५	८६१६५५१.४२	०.५	६२९६०११४.३५	३.६५
४	सोझै सहयोग	९३१५०००	०.५४	१३८८८२८०	०.८	९५४००००	०.५५	९५४००००	०.५५	१२४०५०००	०.७२	११७९१५०२०	६.८३
५	जम्मा	४६५८७६६५.६९	२.७	४१६८७८४४.६९	२.४१	४०९७९६६७.२२	२.३७	३८१९११८७.२२	२.२१	३४८१०२५१.२२	२.०२	७९४४८२५०८.५५	४६.०१
ख	सरसफाइ तथा स्वच्छता												
१	पूँजीगत खर्च	०	०	२४१८५००	०.१४	९६७४०००	०.५६	९६७४०००	०.५६	२४१८५००	०.१४	१६९०७५७००	९.७९
२	पूँजीगत मर्मत खर्च	५३४३९५२.४५	०.३१	५३४३९५२.४५	०.३१	५३४३९५२.४५	०.३१	५३४३९५२.४५	०.३१	५३४३९५२.४५	०.३१	५२२२२८२६.०३	३.०२
३	सञ्चालन खर्च	२४०१०४४०.४	१.३९	२४०१०४४०.४	१.३९	२४०१०४४०.४	१.३९	२४०१०४४०.४	१.३९	२४०१०४४०.४	१.३९	२५३२४६२५४.८	१४.६७
४	सोझै सहयोग	९४७४४	०.०१	८१८४४४	०.०५	९४७४४	०.०१	९४७४४	०.०१	१८१४७४४	०.११	३४८५८८४	०.२
५	जम्मा	२९४४९१३६.८५	१.७१	३२५९१३३६.८५	१.८९	३९१२३१३६.८५	२.२७	३९१२३१३६.८५	२.२७	३३५८७६३६.८५	१.९५	४७८०३०६६४.८३	२७.६८
ग१	विद्यालयमा बास सुविधाहरू (कम्पोनेन्ट स्तरमा लागत)												
१	पूँजीगत खर्च	१२३२०००	०.०७	५२७०००	०.०३	८७६०००	०.०५	८७६०००	०.०५	२१९०००	०.०१	२५१६६८५०	१.४६
२	पूँजीगत मर्मत खर्च	२८९४५२१.६८	०.१७	२८९४५२१.६८	०.१७	२१७८२५२.८८	०.१३	२१७८२५२.८८	०.१३	२१७८२५२.८८	०.१३	२७७९६७०७.७९	१.६१
३	सञ्चालन खर्च	८८९७२१९.१२	०.५२	८८९७२१९.१२	०.५२	८९७०८९९.१२	०.५२	८९७०८९९.१२	०.५२	८९७०८९९.१२	०.५२	९४७०८१७०.३२	५.४८
४	सोझै सहयोग	२००८३८०	०.१२	२००८३८०	०.१२	२००८३८०	०.१२	२००८३८०	०.१२	२००८३८०	०.१२	२५४५८१८०	१.४७

२	पुँजीगत मर्मत खर्च	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
३	सञ्चालन खर्च	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४	सौझै सहयोग	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
५	जम्मा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
छ१ गाउँपालिकामा जम्मा बास लागत (कम्पोनेन्ट स्तरमा)													
१	पुँजीगत खर्च	१४०१२२० ०	०.८१	८६७८२००	०.५	२०७००६० ०	१.२	२४०३२६० ०	१.३९	६६०३१५०	०.३८	८०३३१५५ ५३	४६.५२
२	पुँजीगत मर्मत खर्च	२९२४८७० ५.१३	१.६९	२६४७०६० ४.१३	१.५३	२५३६७९६ ६.१३	१.४७	२२५७९४८ ६.१३	१.३१	२२६०७७५ ०.१३	१.३१	२४९३१५३ ६९.२२	१४.४४
३	सञ्चालन खर्च	५२१८८६० ९.२१	३.०२	५२१८८६० ९.२१	३.०२	५२८६५०२ ३.९४	३.०६	५२८६५०२ ३.९४	३.०६	५२८६५०२ ३.९४	३.०६	५१५५३७६ ६४.४७	२९.८५
४	सौझै सहयोग	१२४६५६७ ४	०.७२	१७७६२६५ ४	१.०३	१२६९०६७ ४	०.७३	१२६९०६७ ४	०.७३	१७४४०६७ ४	१.०१	१५८६५७६ ३४	९.१९
५	जम्मा	१०७९१५१ ८८.३४	६.२५	१०५१००० ६७.३४	६.०९	१११६२४२ ६४.०७	६.४६	११२१६७७ ८४.०७	६.५	९९५१६५९ ८.०७	५.७६	१७२६८२६ २२०.६९	१००
छ२ गाउँपालिकामा जम्मा बास लागत (क्षेत्रगत)													
१	खानेपानी	४६५८७६६ ५.६९	२.७	४१६८७८४ ४.६९	२.४१	४०९७९६६ ७.२२	२.३७	३८१९११८ ७.२२	२.२१	३४८१०२५ १.२२	२.०२	७९४४८२५ ०८.५५	४६.०१
२	सरसफाइ तथा स्वच्छता	२९४४९१३ ६.८५	१.७१	३२५९१३३ ६.८५	१.८९	३९१२३१३ ६.८५	२.२७	३९१२३१३ ६.८५	२.२७	३३५८७६३ ६.८५	१.९५	४७८०३०६ ६४.८३	२७.६८
३	विद्यालयमा बास	१५०३२१२ ०.८	०.८७	१४३२७१२ ०.८	०.८३	१४०३३५३ २	०.८१	१४०३३५३ २	०.८१	१३३७६५३ २	०.७७	१७३१२९९ ०८.११	१०.०३
४	स्वास्थ्य संस्थामा बास	८४१४४२७. ४	०.४९	८०६१९२७. ४	०.४७	९०५६०९०. ४	०.५२	९०५६०९०. ४	०.५२	७७१७३४०. ४	०.४५	१४६११०५ २९.६	८.४६
५	सार्वजनिक स्थानहरूमा बास	८४३१८३७. ६	०.४९	८४३१८३७. ६	०.४९	८४३१८३७. ६	०.४९	११७६३८३ ७.६	०.६८	१००२४८३ ७.६	०.५८	१३५०७२६ ०९.६	७.८२
६	अन्य क्रियाकलापहरू	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
७	जम्मा	१०७९१५१ ८८.३४	६.२५	१०५१००० ६७.३४	६.०९	१११६२४२ ६४.०७	६.४६	११२१६७७ ८४.०७	६.५	९९५१६५९ ८.०७	५.७६	१७२६८२६ २२०.६९	१००

४.३.३. लगानी र ग्याप

माथि प्रस्तुत गरिएको तालिकामा देखिए बमोजिम सन् २०३३ सम्म सुरक्षित स्तरको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सेवा उपलब्ध गराउने लक्ष्य प्राप्त गर्न आवश्यक लगानी कैलाश गाउँपालिकासंग के कति छ भनि विश्लेषण गरि उपलब्ध र आवश्यक स्रोतको बिचको ग्यापको लेखाजोखा यस उपखण्डमा गरिएको छ ।

क) हालको लगानी

गाउँपालिकासंग खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) खर्च र लगानीको लागि प्रमुख स्रोत भनेको विशेष गरि गाउँपालिकाका खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रका साझेदार र सरोकारवाला संस्थाहरू, तीन तहका सरकारहरू (संघिय, प्रादेशिक र स्थानिय), सेवा प्रदायक, गैर सरकारी संस्था र बाह्य विकास साझेदारहरू नै हुन् । हालको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) खर्चको अनुमानको लागि पनि यिनै स्रोतहरूको लेखाजोखा गरिएको छ । हालसम्म गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा उपलब्ध लगानी र आगामी वर्षहरूको संभावना र अनुमानको N-WASH MIS ले विश्लेषण गरि तलका तालिकाहरूमा प्रस्तुत गरेको छ।

यस सन्दर्भमा गाउँपालिकाको अवस्था हेर्दा हालको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) खर्चको अनुमान र लगानी भिन्नता (deficit) वा ग्याप पूर्ति गर्ने प्रयासका लागि माथि उल्लेख गरिएका साझेदार र सरोकारवाला संस्थाहरू, तीन तहका सरकारहरू तथा सेवा प्रदायक, गैर सरकारी संस्था र बाह्य विकास साझेदारहरू बीचमा सुदृढ सूचना र समन्वय संयन्त्रको आवश्यकता देखिन्छ ।

गाउँपालिकामा खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाहरूको लागि समावेश र लक्षित गरिएका वित्तीय स्रोतहरू निम्नानुसार छन् :

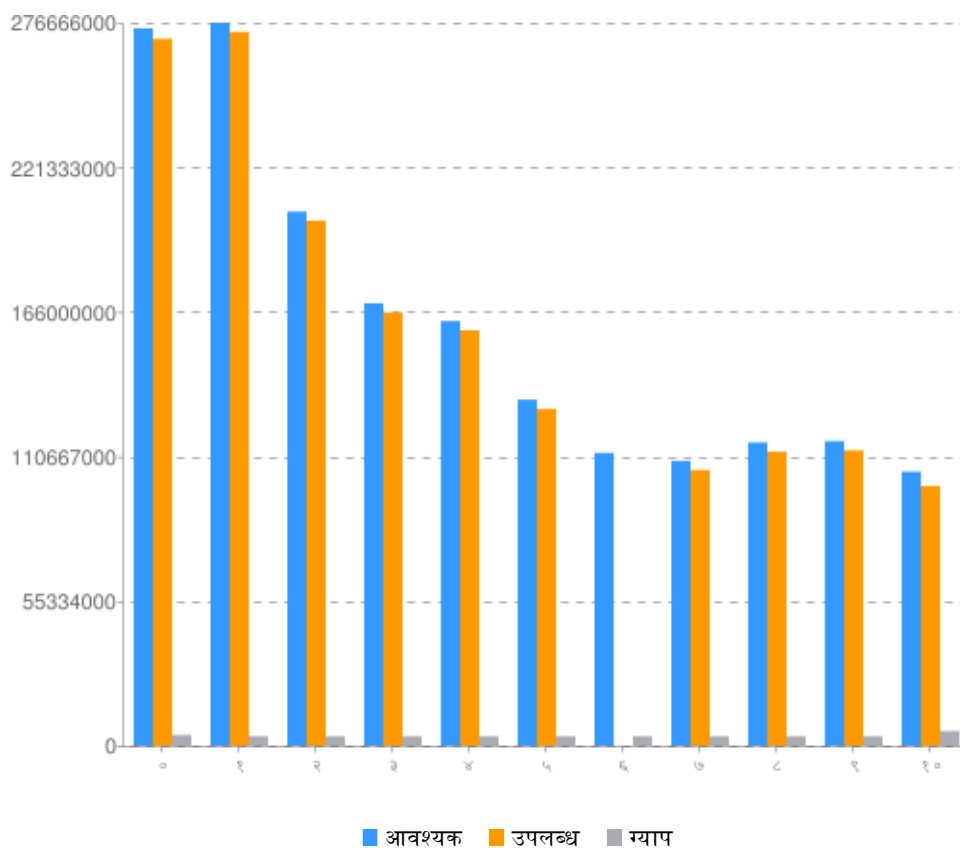
- घरधुरी - सेवा प्राप्त गरे वापत लाभग्राही घरधुरीहरूले सेवाप्रदायकहरू (उपभोक्ता समिति/संस्था, गाउँपालिका वा अन्य) लाई तिर्ने महसुल तथा शुल्क; सार्वजनिक युटिलिटीहरूले उठाएको वा उठाउने वित्तीय ऋण भुक्तानीका साथै स्व-लगानी (जस्तै: निजी वा सामुदायिक कुवा, खानेपानी ट्याङ्की) र घरायसी स्तरको सरसफाइमा घरधुरी र पालिकाको लगानी आदि यसमा समावेश छन् ।
- कर (सरकार) - आन्तरिक राजस्व जसलाई संघिय, प्रान्तीय र स्थानीय सरकार मार्फत खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा लगानी गरिन्छ । सरकारले विभिन्न निकायसँग खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्र विकास र सुदृढिकरण गर्नका लागि लिने ऋण पनि यस अन्तर्गत राखिएको छ ।
- हस्तान्तरण (बाह्य स्रोतहरू) - अन्तर्राष्ट्रिय विकास साझेदार वा दातृ निकायबाट प्राप्त हुने कोष वा परोपकारी संस्थाहरूबाट प्राप्त हुने कोष यस अन्तर्गत पर्दछ । विभिन्न निकाय तथा सरोकारवाला संघ संस्थाहरूबाट प्राप्त हुने अनुदान र सहूलियत ऋण पनि हस्तान्तरण शिर्षक अन्तर्गत समावेश हुन्छ, जसमा सस्तो व्याज दर वा अनुग्रह

अवधिको रूपमा अनुदान समावेश गरिएको हुन्छ ।

ख) अनुमानित भिन्नता (ग्याप)

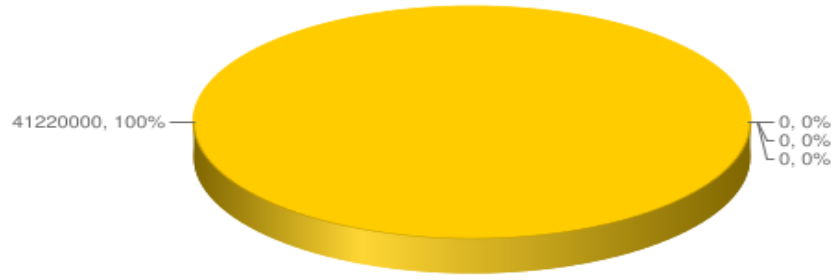
खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना कार्वान्वयन गर्नका लागि आवश्यक लागत (४.३.२) र गाउँपालिकाको हालको लगानी क्षमता (४.३.३ क) गणना गर्दा जुन भिन्नता (deficit) वा ग्याप भेटिन्छ त्यो नै अनुमानित लगानी ग्याप हुन्छ । तल दिइएका ग्राफ चित्र र तालिकाले कैलाश गाउँपालिका को वास क्षेत्रगत भिन्नता (ग्याप) र कम्पोनेन्टगत भिन्नता (ग्याप) देखाउँछ ।

१० वर्षे खर्चको प्रकारको अनुसार खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) को लागत

चित्र 4-7: अनुमानित लगानी भिन्नता (ग्याप)

१० वर्षे खर्चको प्रकारको अनुसार खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) को लागत

■ पँजीगत खर्च
 ■ पँजीगत मर्मत खर्च
 ■ सञ्चालन खर्च
 ■ सोझै सहयोग खर्च

चित्र 4-8: लगानीमा भिन्नता (ग्याप) - लागत कम्पोनेन्ट स्तरमा

१० वर्षे खर्चको प्रकारको अनुसार खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व)को लागत

■ खानेपानी
 ■ सरसफाइ तथा स्वच्छता
 ■ विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सुविधा
 ■ स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सुविधा
 ■ सार्वजनिक स्थानमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सुविधा
 ■ अन्य क्रियाकलाप

चित्र 4-9: लगानीमा भिन्नता (ग्याप) – क्षेत्रगत स्तरमा

तालिका 4-5: लगानीमा भिन्नता(ग्याप) – क्षेत्रगत स्तरमा

अवयव	वर्ष ०			वर्ष १			वर्ष २			वर्ष ३			वर्ष ४			वर्ष ५		
	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप
खानेपानी	१५९७ ३४५९ ६	१५९७ ३४५९ ६	०	१२७९ ४८९५ ३	१२७९ ४८९५ ३	०	८९५१ १९४०	८९५१ १९४०	०	८१८६ ४७५१	८१८६ ४७५१	०	७१२४ ००५५	७१२४ ००५५	०	६१९२ ५५९७	६१९२ ५५९७	०
सरसफाइ र स्वच्छता	५६९५ ७१९२	५६९५ ७१९२	०	९५३५ ८५२१	९५३५ ८५२१	०	६३४९ ३१५७	६३४९ ३१५७	०	२९४४ ९१३६	२९४४ ९१३६	०	२९४४ ९१३६	२९४४ ९१३६	०	२९४४ ९१३६	२९४४ ९१३६	०
संस्थाहरूमा वास (विद्यालय)	१५२५ १२५१	१५२५ १२५१	०	२१८९ ९८०६	२१८९ ९८०६	०	१९३५ ७८०६	१९३५ ७८०६	०	१५६५ ९७५१	१५६५ ९७५१	०	१५५३ १४७८	१५५३ १४७८	०	१४६२ ६९७८	१४६२ ६९७८	०
संस्थाहरूमा वास (स्वास्थ्य संस्था)	६०८५ ९४८	६०८५ ९४८	०	१०६३ २४४८	१०६३ २४४८	०	१६३१ ४९४८	१६३१ ४९४८	०	२९४१ ९९४८	२९४१ ९९४८	०	२९१४ ८८०६	२९१४ ८८०६	०	१२२० २५५६	१२२० २५५६	०
सार्वजनिक स्थानहरूमा वास (सार्वजनिक शौचालय)	३२४८ ३९२३	३२४८ ३९२३	०	१७३० ५३२३	१७३० ५३२३	०	१२१६ ७६०९	१२१६ ७६०९	०	९३७४ ६०९	९३७४ ६०९	०	१३५८ ०४२३	१३५८ ०४२३	०	१०६४ ४४२३	१०६४ ४४२३	०
अन्य क्रियाकलापहरू	४०२० ०००	४०२० ०००	०	३५२० ०००	३५२० ०००	०	३५२० ०००	३५२० ०००	०	३५२० ०००	३५२० ०००	०	३५२० ०००	३५२० ०००	०	३५२० ०००	३५२० ०००	०
गाउँपालिकामा वास लागत जम्मा	२७४५ ३२९१ ०	२७४५ ३२९१ ०	०	२७७१ ६५०५ १	२७७१ ६५०५ १	०	२०४८ ६५४६ ०	२०४८ ६५४६ ०	०	१६९७ ८८१९ ५	१६९७ ८८१९ ५	०	१६२९ ६९८९ ८	१६२९ ६९८९ ८	०	१३२८ ६८६९ ०	१३२८ ६८६९ ०	०

अवयव	वर्ष ६			वर्ष ७			वर्ष ८			वर्ष ९			वर्ष १०		
	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप
खानेपानी	४६५८ ७६६६	४६५८ ७६६६	०	४१६८ ७८४५	४१६८ ७८४५	०	४०९७ ९६६७	४०९७ ९६६७	०	३८१९ ११८७	३८१९ ११८७	०	३४८१ ०२५१	३४८१ ०२५१	०
सरसफाइ र स्वच्छता	२९४४ ९१३६	२९४४ ९१३६	०	३२३४ १२३६	३२३४ १२३६	०	३९३७ ०३३६	३९३७ ०३३६	०	३९३७ ०३३६	३९३७ ०३३६	०	३२७८ ९४३६	३२७८ ९४३६	०
संस्थाहरूमा वास (विद्यालय)	१५०३ २१२१	१५०३ २१२१	०	१४३२ ७१२१	१४३२ ७१२१	०	१४०३ ३५३२	१४०३ ३५३२	०	१४०३ ३५३२	१४०३ ३५३२	०	१३३७ ६५३२	१३३७ ६५३२	०

संस्थाहरूमा वास (स्वास्थ्य संस्था)	८४१४ ४२७	८४१४ ४२७	०	८०६१ ९२७	८०६१ ९२७	०	९०५६ ०९०	९०५६ ०९०	०	९०५६ ०९०	९०५६ ०९०	०	७७१७ ३४०	७७१७ ३४०	०
सार्वजनिक स्थानहरूमा वास (सार्वजनिक शौचालय)	९०१७ ४४२	९०१७ ४४२	०	९०१७ ४४२	९०१७ ४४२	०	९०१७ ४४२	९०१७ ४४२	०	१२३४ ९४४२	१२३४ ९४४२	०	१०६१ ०४४२	१०६१ ०४४२	०
अन्य क्रियाकलापहरू	३५२० ०००	३५२० ०००	०	३५२० ०००	३५२० ०००	०	३५२० ०००	३५२० ०००	०	३५२० ०००	३५२० ०००	०	५५२० ०००	५५२० ०००	०
गाउँपालिकामा वास लागत जम्मा	११२५ २०७९ २	११२५ २०७९ २	०	१०९४ ५५५७ १	१०९४ ५५५७ १	०	११६४ ७७०६ ७	११६४ ७७०६ ७	०	११७० २०५८ ७	११७० २०५८ ७	०	१०३३ २४०० १	१०३३ २४०० १	०

लगानीमा भिन्नता (ग्याप) - लागत कम्पोनेन्ट स्तरमा

अवयव	वर्ष ०			वर्ष १			वर्ष २			वर्ष ३			वर्ष ४			वर्ष ५		
	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप
पूँजीगत खर्च	१९५८ १६०६ ३	१९५८ १६०६ ३	०	२०८७ १३२९ ०	२०८७ १३२९ ०	०	१३०३ ९४३१ ५	१३०३ ९४३१ ५	०	८५९८ १३८५ १३८५	८५९८ १३८५ १३८५	०	७५९६ १८५० १८५०	७५९६ १८५० १८५०	०	३३१८ १९०० १९००	३३१८ १९०० १९००	०
पूँजीगत मर्मत खर्च	२८७७ ९०७६	२८७७ ९०७६	०	१८१९ २५५७	१८१९ २५५७	०	१४६९ १४३६	१४६९ १४३६	०	१७८१ १२२७	१७८१ १२२७	०	२३७१ २८९२	२३७१ २८९२	०	२३६४ ७८९४	२३६४ ७८९४	०
सञ्चालन खर्च	३५६७ ३४५७	३५६७ ३४५७	०	३७०३ २०३०	३७०३ २०३०	०	४१४० ७६९५	४१४० ७६९५	०	४४१२ ३४०९	४४१२ ३४०९	०	४८५३ ५२२२	४८५३ ५२२२	०	४८५३ ५२२२	४८५३ ५२२२	०
सोझै सहयोग	१४२६ ४३१४	१०२४ ४३१४	४०२० ०००	१२७२ ७१७४	९२०७ १७४	३५२० ०००	१७८७ २०१४	१४३५ २०१४	३५२० ०००	२१३७ २१७४	१७८५ २१७४	३५२० ०००	१४२५ ९९३४	१०७३ ९९३४	३५२० ०००	२७०० ३६७४	२३४८ ३६७४	३५२० ०००
गाउँपालिकामा वास लागत जम्मा	२७४५ ३२९१ ०	२७०५ १२९१ ०	४०२० ०००	२७६६ ६५०५ १	२७३१ ४५०५ १	३५२० ०००	२०४३ ६५४६ ०	२००८ ४५४६ ०	३५२० ०००	१६९२ ८८१९ ५	१६५७ ६८१९ ५	३५२० ०००	१६२४ ६९८९ ८	१५८९ ४९८९ ८	३५२० ०००	१३२३ ६८६९ ०	१२८८ ४८६९ ०	३५२० ०००

अवयव	वर्ष ६			वर्ष ७			वर्ष ८			वर्ष ९			वर्ष १०			दश वर्षको लागि		
	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप	आवश्यक	उपलब्ध	ग्याप
पूँजीगत खर्च	१४०१ २२००	१४०१ २२००	०	८७४० ०००	८७४० ०००	०	२०९४ ७८००	२०९४ ७८००	०	२४२७ ९८००	२४२७ ९८००	०	६६६४ ९५०	६६६४ ९५०	०	८०४६ ९३५५ ३	८०४६ ९३५५ ३	०
पूँजीगत मर्मत खर्च	२९३४ ७४१५	२९३४ ७४१५	०	२६५६ ९३१४	२६५६ ९३१४	०	२५४६ ६६७६	२५४६ ६६७६	०	२२६७ ८१९६	२२६७ ८१९६	०	२२७० ६४६०	२२७० ६४६०	०	२५३६ ०३१४ ३	२५३६ ०३१४ ३	०
सञ्चालन खर्च	५२६२ १५०३	५२६२ १५०३	०	५२६२ १५०३	५२६२ १५०३	०	५३२९ ७९१७	५३२९ ७९१७	०	५३२९ ७९१७	५३२९ ७९१७	०	५३२९ ७९१७	५३२९ ७९१७	०	५२०४ ४३७९ २	५२०४ ४३७९ २	०
सोझै सहयोग	१६०३ ९६७४	१२५१ ९६७४	३५२० ०००	२१०२ ४७५४	१७५० ४७५४	३५२० ०००	१६२६ ४६७४	१२७४ ४६७४	३५२० ०००	१६२६ ४६७४	१२७४ ४६७४	३५२० ०००	२२१५ ४६७४	१६६३ ४६७४	५५२० ०००	१९९२ ४७७३ ४	१५८० २७७३ ४	४१२२ ००००
गाउँपालिकामा वास लागनी जम्मा	११२० २०७९ २	१०८५ ००७९ २	३५२० ०००	१०८९ ५५५७ १	१०५४ ३५५७ १	३५२० ०००	११५९ ७७०६ ७	११२४ ५७०६ ७	३५२० ०००	११६५ २०५८ ७	११३० ००५८ ७	३५२० ०००	१०४८ २४०० १	९९३० ४००१ १	५५२० ०००	१७७७ ९८८२ २२	१७३६ ७६८२ २२	४१२२ ००००

४.३.४. लगानी पूर्ति (Bridging) को सारांश

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रको लक्षित उपलब्धी हासिल गर्नका लागि आवश्यक लगानी र गाउँपालिकासंग उपलब्ध हुन सक्ने लगानी विच देखिएको भिन्नता (deficit) वा ग्याप पूर्तीका लागि वित्त व्यवस्थापनका विभिन्न विकल्पहरु वारेमा विचार गर्नुपर्ने हुन्छ । यदि थप वित्त व्यवस्थापन गर्न सकिएन भने या त लागत घटाउनु पर्छ वा ३T (व्यापार, कर र हस्तान्तरण) का विचार गरि यसमा वृद्धि गर्नु पर्ने हुन्छ । यो नै वित्तीय ग्यापलाई पूर्ति गर्ने मिश्रित वा चुक्ता-योग्य चलन चल्तीको अभ्यास हो । यी विकल्पहरुलाई निम्नानुसार दिइएको छ ।

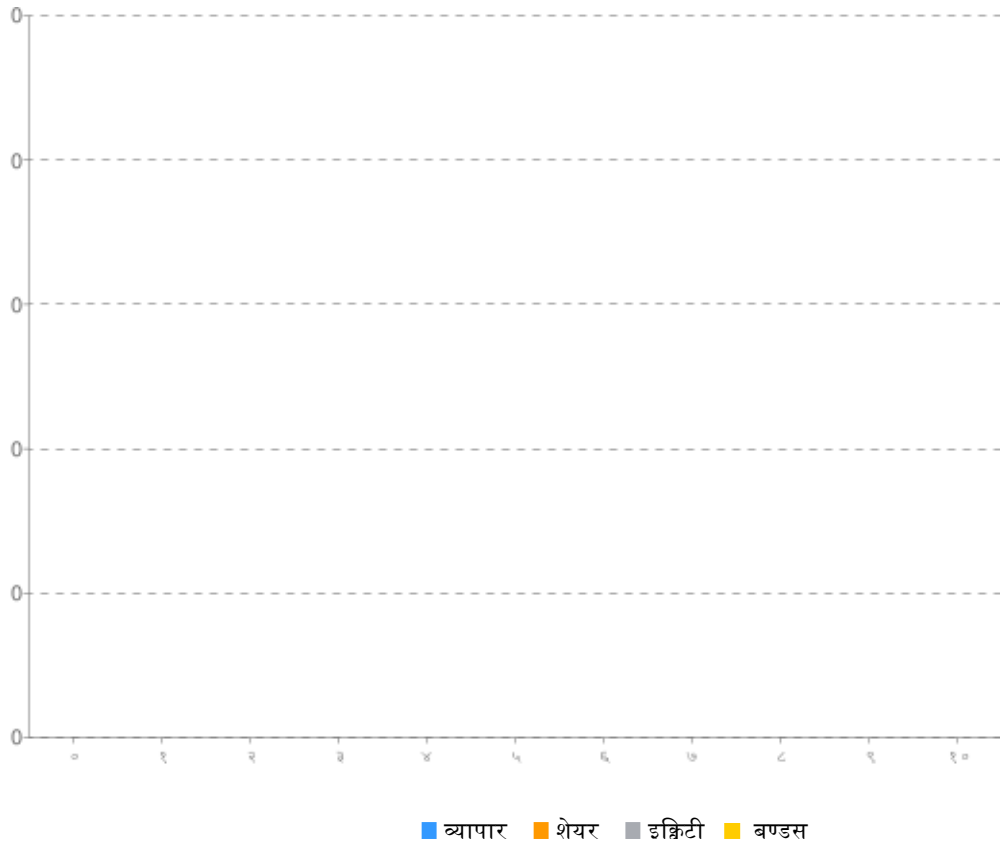
- बैक ऋण: व्यावसायिक वित्त, लघु-वित्त र सहूलियत ऋणहरु समेत । सहूलियत ऋण दाताहरुले अनुदान वा हस्तान्तरणको रूपमा बजार व्याज दरभन्दा कममा ऋण दिने वा अनुग्रह-अवधि प्रदान गर्ने;
- लगानीकर्ताद्वारा पुँजी लगानी गरेर व्याजको रूपमा फिर्ता पाउने आशाले इक्विटी प्रदान गर्न सक्छन् । इक्विटी धेरै लामो समयसम्म प्रदान गर्न सकिन्छ । यसैले लामो समयसम्म फिर्ता गर्नु पर्दैन । इक्विटी लगानीमा सार्वजनिक अनुदान (वा हस्तान्तरण) रहने हुँदा फिर्ता गर्नु पर्ने सोच राखिएको हुँदैन ।
- अन्य वित्तीय उपकरण: जस्तै- बण्ड्स; जहाँ ऋण शीर्षक अन्तर्गत बजारको बण्ड्स लगानीकर्ताहरुलाई बेचिने छ । बण्ड्स जारीकर्ताहरुमा गाउँपालिका समेतलाई 'गाउँपालिका बण्डस्' वा सार्वजनिक तथा निजी कम्पनीहरुमा 'व्यावसायिक बण्डस्' समावेश गर्न सकिने छ ।

१० वर्षे लगानी पूर्ति (Bridging)

■ व्यापार ■ शेयर ■ इक्विटी ■ बण्ड्स

चित्र 4-10: १० वर्षे लगानी पूर्ति (Bridging)

लगानी पूर्ति (Bridging) - वर्ष अनुसार

चित्र 4-11: लगानी पूर्ति (Bridging) - वर्ष अनुसार

माथि ४.३.३ को तालिकाहरुको आधारमा तलको तालिकाले तुलनात्मक रूपमा लगानी भिन्नता (ग्याप) उच्च रहेका लगानीका मुख्य १० क्षेत्रहरू प्रस्तुत गर्दछ ।

तालिका 4-6: तुलनात्मक रूपमा लगानी भिन्नता (ग्याप) उच्च रहेका लगानीका मुख्य १० क्षेत्र

क्र. सं.	लगानीको क्षेत्र	आवश्यक रकम	उपलब्ध	ग्याप	ग्याप(१० वर्ष)%	व्यापार	शेयर	इक्विटी	बण्डस्
१	आधार वर्ष खानेपानी पुँजीगत खर्च	१४८८१५२०३	१४८८१५२०३	०	०	०	०	०	०
२	आधार वर्ष खानेपानी पुँजीगत मर्मत खर्च	१५८२८७८	१५८२८७८	०	०	०	०	०	०
३	आधार वर्ष खानेपानी सञ्चालन खर्च	१५९५८७५	१५९५८७५	०	०	०	०	०	०
४	आधार वर्ष खानेपानी सोझै खर्च	७७४०६४०	७७४०६४०	०	०	०	०	०	०
५	वर्ष १ खानेपानी पुँजीगत खर्च	१२०८५५२००	१२०८५५२००	०	०	०	०	०	०
६	वर्ष १ खानेपानी पुँजीगत मर्मत खर्च	१५८२८७८	१५८२८७८	०	०	०	०	०	०

७	वर्ष १ खानेपानी सञ्चालन खर्च	१५९५८७५	१५९५८७५	०	०	०	०	०	०
८	वर्ष १ खानेपानी सोझै खर्च	३९१५०००	३९१५०००	०	०	०	०	०	०
९	वर्ष २ खानेपानी पूँजीगत खर्च	७०११७९००	७०११७९००	०	०	०	०	०	०
१०	वर्ष २ खानेपानी पूँजीगत मर्मत खर्च	६५२३६९२	६५२३६९२	०	०	०	०	०	०

तालिका 4-7: ग्याप पूर्ति (Bridging) को सारांश

ग्याप पूर्ति (Bridging) को सारांश - क्षेत्रगत स्तरमा

विवरण	वर्ष ०					वर्ष १					वर्ष २					वर्ष ३					वर्ष ४					वर्ष ५				
	व्य ा पा र	शे यर	इक् वि टी	ब ण्ड स्	ज म्मा ा	व्य ा पा र	शे यर	इक् वि टी	ब ण्ड स्	ज म्मा ा	व्य ा पा र	शे यर	इक् वि टी	ब ण्ड स्	ज म्मा ा	व्य ा पा र	शे यर	इक् वि टी	ब ण्ड स्	ज म्मा ा	व्य ा पा र	शे यर	इक् वि टी	ब ण्ड स्	ज म्मा ा	व्य ा पा र	शे यर	इक् वि टी	ब ण्ड स्	ज म्मा ा
	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)	(ने. रु.)
खानेपानी	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
सरसफाइ र स्वच्छता	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
संस्थाहरूमा वास (विद्यालय)	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
संस्थाहरूमा वास (स्वास्थ्य संस्था)	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
सार्वजनिक स्थानहरूमा वास (सार्वजनिक शौचालय)	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
अन्य सोझै सहयोग लागत	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०

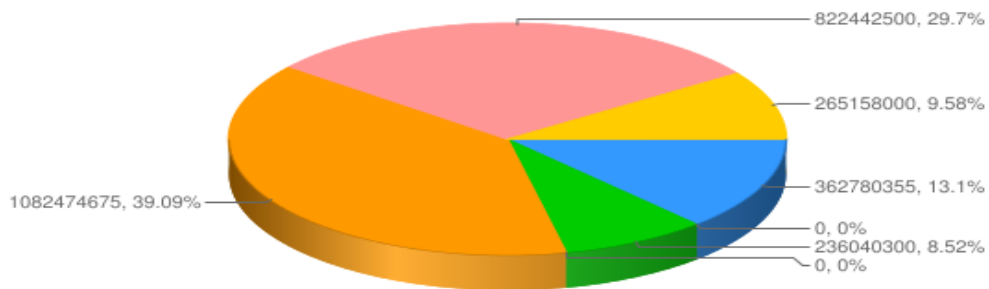

४.३.५. सम्पत्तिको मूल्य

खानेपानी क्षेत्रमा सम्पत्ति भन्नाले खानेपानी प्रणालीको भौतिक अवयवहरू (जस्तै: पाइप, पम्प, मिटर, जेनरेटर, सङ्कलन पोखरी, भल्भ, भवन तथा अन्य संरचनाहरू) जनाउँछ। सम्पत्तिको मूल्याङ्कन दुई भिन्न तरिकाबाट निर्धारण गर्न सकिन्छ। पहिलो विधिमा, आयु (उमेर) मा आधारित मूल्यहास, जहाँ प्रत्येक प्रणालीको सम्पत्तिलाई निर्माण मूल्य वा खरिद मूल्य र अनुमानित जीवनकालको (Lifespan) आधारमा गरिन्छ। प्रत्येक सम्पत्तिको मूल्यमा प्रत्येक वर्ष निश्चित प्रतिशतको आधारमा हासकट्टा गरिन्छ। हासकट्टालाई सञ्चालन खर्चको रूपमा लिइन्छ जसले गर्दा सम्पत्तिलाई पुनर्स्थापना वा प्रतिस्थापन गर्दा पर्याप्त स्रोतहरू उपलब्ध हुन्छन्। दोस्रो विधि भनेको शर्तमा आधारित, जहाँ सम्पत्तिको मूल्याङ्कन सम्पत्तिको आयु (उमेर) आधारमा होइन कि सम्पत्तिको अवस्था र कार्यसम्पादनको आधारमा निर्धारण गरिन्छ। यहाँ पहिलो विधिको आधारमा गरिएको छ।

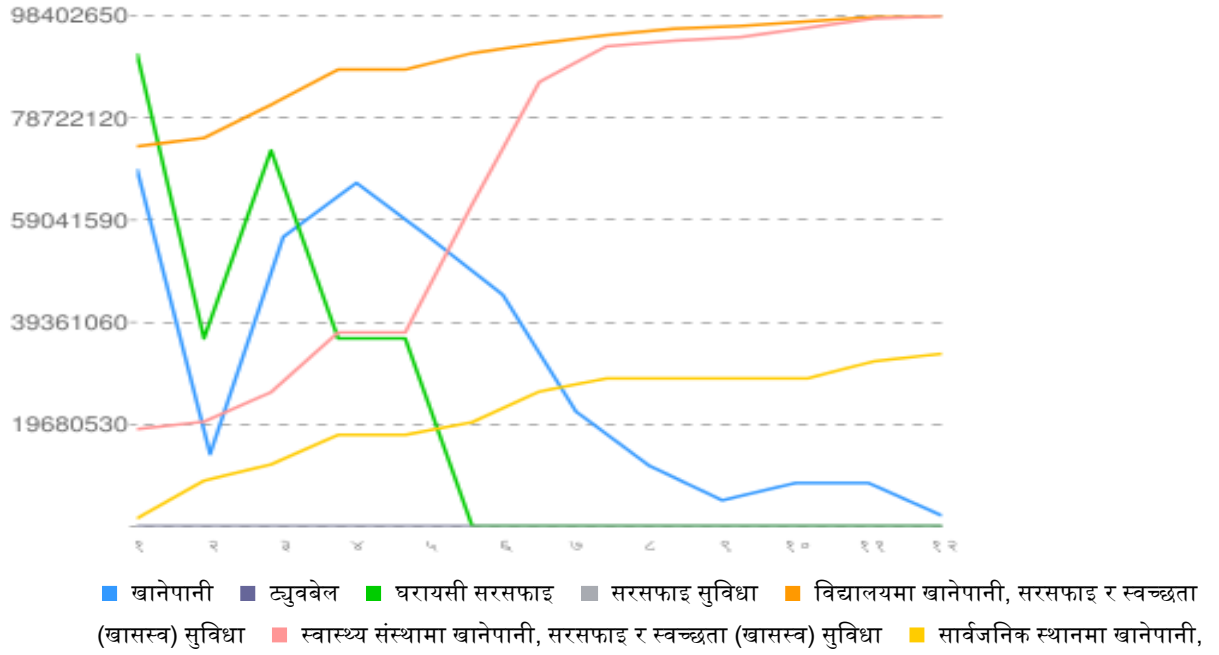
तलको चित्रले कैलाश गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सम्पत्ति समयको अन्तरालमा कसरी वृद्धि भएको छ भनि देखाउँछ।

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सम्पत्ति – १

- खानेपानी
- ट्युबवेल
- घरायसी सरसफाइ
- सरसफाइ सुविधा
- विद्यालयमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सुविधा
- स्वास्थ्य संस्थामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सुविधा
- सार्वजनिक स्थानमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सुविधा

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सम्पत्ति – २

चित्र 4-12: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खसस्व) सम्पत्ति

४.३.६. सम्पत्तिको मूल्य

तालिका 4-8: खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सम्पत्ति मूल्य

क्र. सं.	अवयव	हालको	वर्ष ०	वर्ष १	वर्ष २	वर्ष ३	वर्ष ४
१	खानेपानी प्रणाली	६८८८७३५५	१३९४२४००	५५७६९६००	६६१९६३००	५५६४९२००	४४६३५६००
२	ट्युबवेल	०	०	०	०	०	०
३	घरायसी सरसफाइ	९११४९६००	३६२२२६७५	७२४४५३५०	३६२२२६७५	०	०
४	सरसफाइ सुविधाहरू (FSM, SWM, Sewerage with WWTP)	०	०	०	०	०	०
५	विद्यालयमा वास सुविधाहरू	७३२३५८००	७४८३५९८५	८१२३६७२५	८८०२६९६५	९११८५१५०	९३०५११५०
६	स्वास्थ्य संस्थामा वास सुविधाहरू	१८७४५०००	२०१६७०००	२५८५५०००	३७३६४५००	६२०७२५००	८५६२४७५०
७	सार्वजनिक स्थानहरूमा वास सुविधाहरू	१५३५०००	८८१५०००	११९३५०००	१७६३३०००	२००७५०००	२५९८३०००
८	जम्मा सम्पत्ति मूल्य	२५३५५२७५ ५	१५३९८३०६ ०	२४७२४१६७ ५	२४५४४३४४ ०	२२८९८१८५ ०	२४९२९४५० ०
९	पहिलाको वर्ष भन्दा सम्पत्तिको मूल्य वृद्धिको %	०	-३९	६१	-१	-७	९

क्र. सं.	अवयव	वर्ष ५	वर्ष ६	वर्ष ७	वर्ष ८	वर्ष ९	वर्ष १०	जम्मा %
१	खानेपानी प्रणाली	२२१४१९००	११७१५२००	५०२०२००	८३६५६००	८३६५६००	२०९१४००	०.९
२	ट्युबवेल	०	०	०	०	०	०	०
३	घरायसी सरसफाइ	०	०	०	०	०	०	०
४	सरसफाइ सुविधाहरू (FSM, SWM, Sewerage with WWTP)	०	०	०	०	०	०	०
५	विद्यालयमा वास सुविधाहरू	९४६७२६५०	९५९०४६५०	९६४३१६५०	९७३०७६५०	९८१८३६५०	९८४०२६५०	४२.४
६	स्वास्थ्य संस्थामा वास सुविधाहरू	९२५११२५०	९३५७६२५०	९४२८८७५०	९६०७३७५०	९७८५८७५०	९८३०५०००	४२.३६
७	सार्वजनिक स्थानहरूमा वास सुविधाहरू	२८५१५०००	२८५१५०००	२८५१५०००	२८५१५०००	३१८४७०००	३३२७५०००	१४.३४
८	जम्मा सम्पत्ति मूल्य	२३७८४०८० ०	२२९७१११० ०	२२४२५५६० ०	२३०२६२०० ०	२३६२५५०० ०	२३२०७४०५ ०	१००

९	पहिलाको वर्ष भन्दा सम्पत्तिको मूल्य वृद्धिको %	-५	-३	-२	३	३	-२	७-०५
---	--	----	----	----	---	---	----	------

४. खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना कार्यान्वयन तथा अनुगमानको लागि सञ्जाल र साझा बुझाई

५.१. योजना कार्यान्वयन अवधारणा

गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि कृयाकलाप संचालन गर्दा सबै सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्था र सरोकारवालाहरूले गाउँपालिका खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता योजनाका रणनीति र मान्यताहरूलाई अवलम्बन गर्नुपर्नेछ । योजनाको समग्र निरीक्षण र कार्यान्वयनको लागि गाउँपालिका कार्यपालिका गाउँपालिकाको शीर्ष राजनीतिक अङ्ग हुने छ । जसले गाउँपालिकामा संचालित कुनै पनि खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका कार्यक्रम नेपाल सरकारको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धि नीति, नियम र स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ अनुरूप संचालन गर्ने सुनिश्चितता एवं सहजीकरण गर्नेछ । उपभोक्ता समितिहरू योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र सिकाइ अनुकूलन गर्न र प्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नको लागि तथा बाह्य बजेट स्रोत परिचालन गर्न जिम्मेवार हुनेछन् । उनीहरूले #MunType को वास क्षेत्रका साझेदारहरूलाई आकर्षित गर्न सम्बन्धित संयन्त्र मार्फत जिल्ला भित्र र बाहिर योजनाको प्रबर्धन र प्रसारमा सहयोग पुऱ्याउने छन् । गाउँपालिकाले आफ्नो नगरभित्र यो खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको समुचित कार्यान्वयन र अनुगमन सहयोग र समन्वयका लागि आवश्यकता अनुसार गाउँपालिका स्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति पनि गठन गर्न सक्नेछ ।

५.२. क्षेत्रगत निकायहरूको भूमिका र जिम्मेवारीहरू

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको समुचित कार्यान्वयन, परिमार्जन र अनुगमन तथा व्यवस्थापनका लागि डिजाइन गरीएको तलको तालिकामा प्रस्तुत म्याट्रिक्सले गाउँपालिकालाई वास योजनाको उपयोगको सम्बन्धमा र योजनाको तोकिएको जिम्मेवारीका सम्बन्धमा मार्गदर्शन प्रदान गर्नेछ । यो म्याट्रिक्स सबै योजनाहरूको व्यवसाय अभ्यासहरूको विस्तृत सूची चाहिँ हैन । यस म्याट्रिक्सको उद्देश्य सम्बन्धित विभाग वा व्यक्तिलाई उल्लेखित क्रियाकलापहरूमा जिम्मेवारी सहित नियुक्ति गर्नु, भूमिका र जिम्मेवारीहरू परिभाषित गर्नु र समूहहरू बीचको अन्तरसम्बन्ध परिभाषित गर्नु हो । यो म्याट्रिक्सले विस्तृत स्रोतको विनियोजन वा तालिका तयार गर्नमा पनि मद्दत गर्दछ ।

तल तालिकामा उल्लेखित क्षेत्रगत निकायहरूले मुख्यतः गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना कार्यान्वयन, अनुगमन र आवधिक परीमार्जनमा आ-आफ्ना भूमिका र जिम्मेवारीहरूको व्याख्या सहित परिभाषित गर्नेछन् । सोही अनुसार आफु विचको संचार-संयन्त्रको स्थापना, सुधार र नियमन सहित योजना कार्यान्वयनमा देखिन सक्ने वा देखिएका कमी कमजोरी (Gaps) हटाउन या पूर्ती

गर्न पनि सम्बन्धित क्षेत्रगत निकायहरू सकृय भै लागि पर्नु पर्ने हुन्छ । आ-आफ्नो जबाफदेहिता (Accountability) को निश्चितता कायम गर्ने र स्रोतहरूको पहिचान गर्ने तथा क्षेत्रगत निकायहरू बीचको अन्तर-कार्यात्मक अन्तरक्रिया (Cross-functional Interaction) लाई स्पष्ट पार्ने र सुदृढ गराउने कार्य पनि यसै अन्तर्गत पर्दछ।

व्याख्या:

- सबल भूमिका र जिम्मेवारी: कार्य सम्पन्नता र कार्यान्वयका लागि नेतृत्वदायी भूमिकामा उत्तरदायी तथा प्रभावकारी रूपमा कार्यहरू गर्नका लागि जिम्मेवार र कार्यको नेतृत्व लिन तथा प्राप्त गर्न दृढ प्रतिबद्धता र क्षमता प्रदर्शन गर्ने
- मध्यम भूमिका र जिम्मेवारी: कार्य सम्पन्नता र कार्यान्वयका लागि जिम्मेवारी तथा प्रतिबद्धता; वित्तीय स्रोत परिचालन र व्यवस्थापन क्षमताका केही कमजोरीहरूको बाबजुद् यी क्षेत्रगत निकायहरूले सकृय रूपमा कार्य गर्नेछन् र तोकिएको कार्यको सफल परिणाम निकाल्ने अपेक्षा गरिएको छ ।
- साधारण भूमिका र जिम्मेवारी: काममा सहयोग गर्ने सहयोगी भूमिकामा यी क्षेत्रगत निकायहरू हुनेछन् र यसबाट विस्तृत वा पर्याप्त परिणामहरू अपेक्षा गर्न सकिँदैन ।

क्र.सं.	खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना कार्यान्वयनका मुख्य कार्यहरू	क्षेत्रगत निकायहरू																				
		राष्ट्रिय योजना आयोग	अर्थ मन्त्रालय	गाउँपालिका	वाससँग सम्बन्धित मन्त्रालयहरू	खापाढब्यवि	खापासडिका	गाउँपालिकाको बास एकाइ	आएनजिओ	एनजिओ	उपभोक्ता संस्था	डिवाससिसी	डिसिसी	दातृ निकायहरू	केन्द्रीय स्तरका निकायहरू	जिल्ला स्तरका निकायहरू	औपचारिक तथा अनौपचारिक जमघट	व्यक्तिगत बास ब्यावसायिक	उपभोक्ताहरू	नागरिक समाज	शैक्षिक संस्थाहरू	तेस्रो पक्ष
१	योजना, नीति, रणनीतिहरूको समीक्षा गर्ने र अद्यावधि खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनामा समावेश गरी सुझाव दिने	••																				
२	बजेट विनियोजन तथा कार्यान्वयन गर्ने निकायहरूलाई निकास दिने र दातृ निकायहरूसँग समन्वय गर्ने र अपुग स्रोतलाई सम्बोधन गर्ने		••																			
३	योजना तर्जुमाका मुद्दामा मन्त्रालयहरू बीचमा समन्वय गर्ने			••																		
४	खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको स्वामित्व लिने; बास योजना कार्यान्वयनको लागि नेतृत्व लिने, प्रवर्द्धक र नियामक निकाय समेतको भूमिका खेल्ने; खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनालाई सही, पहुँचयोग्य, सान्दर्भिक र समयमै कार्यान्वयन गर्न हरसम्भव प्रयास गर्ने			••				••														
५	NWASM MIS प्रणालीको को सञ्चालन; दैनिक सञ्चालन, प्रणालीको अद्यावधि र प्रणालीको अनुकूलन तथा Introduction of Latest ICT Innovations			••																		
६	खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनालाई कार्यक्रम कार्यान्वयनको एकीकृत भागको रूपमा मान्यता दिने; यो NAWASH योजनालाई निर्णय प्रक्रियाको उद्देश्यसँग जोड्ने			••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••
७	खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनालाई गाउँपालिकाको एक मात्र खासस्व योजनाको रूपमा मान्यता दिने र योजनाको संस्थागत रूपमा स्वामित्व लिने, कार्यान्वयनको लागि प्रतिबद्ध हुने र पूर्ण क्षमतामा कार्यान्वयन गर्ने			••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••	••

२२	रिपोर्टिंग माध्यम परिभाषित गर्ने, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय विकास लक्ष्यसँग (जस्तै:SDG) पडिक्तबद्ध गर्न सञ्चार प्रोटोकल तयार गर्ने			•• •																		
----	--	--	--	---------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

५.३. संस्थागत संरचना र क्षमता अभिवृद्धिका योजनाहरु

५.३.१. गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) संरचना

राज्य पुनर्संरचना पछिको वर्तमान अवस्थामा हरेक गाउँपालिकामा झैं कैलाश गाउँपालिकामा पनि वास लगायत अन्य विकास निर्माणका कार्यक्रम योजना गर्न, विनियोजित बजेट अनुरूपको क्रियाकलापहरु संचालन गर्नका निम्ति स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ बमोजिम एक निश्चित संगठनात्मक स्वरुप रहेको छ। सामान्यतया हालको अभ्यास खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमहरु पूर्वाधार विकास र वातावरण व्यवस्थापन शाखा अन्तर्गत संचालन गर्ने देखिन्छ।

खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमका लागि छुट्टै संरचना बनि नसके पनि खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) कार्यक्रम समन्वय गर्न गाउँपालिकाद्वारा एक जना फोकल व्यक्ति तोकेर कार्य संचालन हुँदै आइरहेको छ। कार्यक्रममा सहयोगका लागि प्रशासन, योजना तथा अनुगमान शाखा अन्तर्गतको योजना तथा अनुगमन उप-शाखाका प्रविधिकहरु पनि रहेका छन्। ..... लगायत वास क्षेत्रमा काम गर्ने विकास साझेदार संस्थाको तर्फबाट पनि ..... जना ..... कर्मचारीहरु गाउँपालिका अन्तर्गत रहेर खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा गाउँपालिका भरिनै सेवा दिइरहेको अवस्था पनि छ।

आगामी दिनमा भने खानेपानी सरसफाइ तथा स्वच्छता कार्यक्रमका लागि छुट्टै शाखा वा छुट्टै एकाइ नै बनाएर तथा त्यसलाई साधन श्रोत सम्पन्न गरेर अगाडि वढ्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ। सोहि अनुरूप गाउँपालिकाले यथासक्य चाँडो खासस्वको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) वा वास शाखाको स्थापना तथा जिम्मेवार कर्मचारीको व्यवस्थापन गरी त्यसलाई साधन स्रोत सम्पन्न गरेर अगाडी वढ्ने नीति लिएको छ। यसका लागि आवश्यक संस्थागत संरचना, श्रोत र साधन तथा व्यवस्थापनका लागि यस वास योजनामा नै एक संरचनाको प्रस्ताव (अनुसूची .....मा) गरिएको छ।

५.३.२. गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) कोष

गाउँपालिकामा नगर कार्यपालिका वा सो ले तोकेको नगरस्तरीय खासस्व समन्वय समितिको रोहवरमा एक खासस्व कोषको स्थापना गरिने छ। उक्त कोषमा खासस्व क्षेत्रमा कार्यक्रम संचालन गर्न चाहने अन्य संघ संस्थाहरुको सहयोग लगायत अन्य पहिचान भएका श्रोत तथा सहयोगको अपेक्षा गरिएको छ। सो कोषको रकम केवल खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता प्रबर्द्धनमा मात्र खर्च गरिने छ। नगर कार्यपालिकाले आफै वा आफ्नो निर्देशनमा खासस्व समन्वय समितिले सो कोष संचालन निर्देशिका एक वर्षभित्र तयार गरि कोषको परिचालन तथा व्यवस्थापन गर्नेछ।

५.३.३. संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि

गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता प्रबर्द्धनका लागि गाउँपालिका र गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता (खासस्व) शाखाको शाखा लगायत उपभोक्ता समिति र अन्य सम्बन्धित संस्थाहरुको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिका लागि नियमित रूपमा क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनु अत्यन्तै आवश्यक पर्छ । यसका लागि गाउँपालिकाको संरचनागत क्षमता अभिवृद्धिका आवश्यकताहरुको पहिचान गरिनु जरुरी हुन्छ । सीप हस्तान्तरण, प्रविधि मैत्री ज्ञान र प्रवृत्ति उन्मुख तालिम लगायत विभिन्न किसिमका सचेतनामूलक कृयाकलापहरु क्षमता अभिवृद्धिका लागि अबलम्बन गरिनु पर्ने उपायहरु हुन्।

सामान्यतया गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिका लागि निम्न कार्यक्रमहरुको नियमित र आवधिक रूपमा योजना गर्न, संचालन र व्यवस्थापन गर्न आवश्यक छ ।

- तालीम, कार्यशाला र सेमिनार
  - खानेपानी इन्जिनियर, सव इन्जिनियर, प्लम्बर, खानेपानी तथा सरसफाइ टेक्निसियन (खापास्टे), ग्रामिण मर्मत कार्यकर्ता (भिएमडब्लु) तथा अन्य प्राविधिकहरुका लागि समकालिन खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना प्रविधि सम्बन्धि तालिम
  - वास निरिक्षक, सरसफाइ कार्यकर्ता, महिला कार्यकर्ता तथा गाउँपालिकाको वास संग सम्बन्धित कर्मचारी हरुका लागि सचेतना मूलक तालिम
  - उपभोक्ता समितिका पदाधिकारी, कर्मचारी तथा अन्य सेवासंग सम्बन्धितहरुका लागि व्यवस्थापन, नेतृत्व विकास, सीप तथा क्षमता अभिवृद्धिका तालीम
  - लेखा पालन र लेखा व्यवस्थापन तालिमहरु
  - महिला पदाधिकारिहरुका लागि नेतृत्व विकास तथा आयोजना व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम
  - लैङ्ग समानता र सामाजिक समावेशिता सम्बन्धि तालिमहरु
  - जलवायु परिवर्तन, विपद व्यवस्थापन र आपतकालिन अवस्थामा खानेपान, सरसफाइ तथा स्वच्छता आयोजनाहरुको संचालन र व्यवस्थापनका उपाय, सीप तथा तयारी सम्बन्धि तालिमहरु
  - N-WASH MIS को प्रयोग, प्रभावकारि उपयोग, संचालन र अर्ध्यावधिक गर्नका लागि प्रविण बनाउन सम्बन्धित प्राविधिक, सर्वेक्षक वा गणकहरुका लागि तालिम
  - WASH Plan परिमार्जनका लागि खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) शाखाका कर्मचारी, प्राविधिक र वास वास निरिक्षकका लागि तालिम
  - गाउँपालिका का पदाधिकारीहरुका लागि आवधिक अर्ध्यावधिक र प्रगति समिक्षा सम्बन्धि कार्यशाला, गोष्ठि र सेमिनारहरु
  - उपभोक्ता समितिका पदाधिकारी लागि खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना अर्ध्यावधिक र सर्वे क्षणबाट प्राप्त सूचना र तथ्यांकहरुको प्रस्तुति सहित कार्यशाला, गोष्ठि र सेमिनारहरु
  - खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) कर्मचारी तथा प्राविधिकहरुको लागि प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालीम
- समुदाय र संस्थागत सचेतनामूलक कार्यक्रम

- समुदाय स्तरमा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता सम्बन्धि जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरू, खानेपानी मूल संरक्षण, खानेपानीलाई शुद्ध बनाउने उपायहरू, फोहोर व्यवस्थापनका अभ्यास तथा उपायहरू, पूर्ण सरसफाइका सूचकहरू सम्बन्धि समुदायमा जानकारि र सचेतना आदि
- विभिन्न दिवसहरू मनाउने र त्यो अवसरलाई समुदायस्तरमा चेतनामूलक सन्देशहरू प्रवाह गर्न उपयोग गर्ने ।
- वार्ड स्तरमा जनप्रतिनिधिहरूसंग खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना र यसका तथ्यांक तथा सूचनाहरू प्रस्तुतिकरण र सो योजनाको समुचित उपयोग सम्बन्धि सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू
- परीक्षण कार्यक्रमहरू
  - पानी परीक्षण (पानी पिउन योग्य छ छैन) र सो सम्बन्धी तालीमहरू
  - आयोजना सम्पन्न भएपछि र कार्यान्वयन चरणमै पनि गरिने सार्वजनिक सुनुवाइ, सार्वजनिक सामाजिक अडिट (Public Social Audit)
- सरसफाइप्रदर्शनी,महोत्सव
  - विभिन्न दीवस, उत्सव तथा महोत्सवहरूमा गरिने प्रदर्शनी
  - सरसफाइ रेली (Rally) आदी
- अवलोकन भ्रमण
  - खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा उदाहरणीय भएका स्थल तथा आयोजनाहरूको अवलोकन भ्रमण (उपभोक्ता समिति पदाधिकारी तथा गाउँपालिका पदाधिकारीहरूका लागि)
- स्व-लेखाजोखा अभ्यास
  - समुदायसंगको सम्बन्ध र समुदायमा तथ्यांक तथा सूचनाहरू संकलन गर्न आवश्यक पर्ने विभिन्न किसिमका तालिमहरू; जस्तै- सहभागितामूलक लेखाजोखा, प्रभावकारी संचार र वार्ता तथा संज्ञौता सीप, नेतृत्व विकास आदी

५.४. अनुगमन संयन्त्रको स्थापना र नियमित अनुगमन योजना

गाउँपालिका र वडा तहमा यो खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना कार्यान्वयन र अनुगमनका निम्ति एक अनुगमन प्रणाली स्थापना गरिनेछ । गाउँपालिका तहका खासस्व कृयाकलापहरूका आवधिक अनुगमन गर्ने जिम्मेवारीका लागि नगर कार्यपालिकाले वा नगर स्तरीय खासस्व समन्वय समितिले एक अनुगमन कार्यदल गठन गर्न सक्नेछ । सोही अनुरूप वडा र समुदायस्तरमा पनि कार्यदल गठन गर्न सकिनेछ । कार्यदलमा वडाका जनप्रतिनिधि सहित राजनितिक दलका सदस्य, नागरिक समाज, शिक्षा, स्वास्थ्य एवं संचार क्षेत्रबाट आवश्यक प्रतिनिधि समावेस हुन सक्नेछन् ।

अनुगमनका लागि गठीत समन्वय समिति वा कार्यदलले खासस्व योजनामा समावेस कृयाकलापहरूको लेखाजोखा तथा अवलोकन गर्नेछ । यसका लागि खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता कार्यक्रम अनुगमनका उद्देश्य, प्रकृया तथा प्रभाव सम्बन्धि आधारभूत सूचकहरूको विकास गरिएको छ । अनुगमन सूचकहरू खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धि नीति, नियम, मार्गदर्शन, खासस्व संरचना र सम्बन्धित योजनाको उद्देश्य र कार्यपद्धतिका आधारमा तयार गरिएका हुन् । गाउँपालिका, स्थानिय उपभोक्ता समिति, उपभोक्ता तथा अन्य निकायहरूद्वारा संचालित खासस्व कृयाकलापहरूको अनुगमन नागरिक समाज

लगायतको उपस्थितिमा गरिनेछ ।

अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका विधिहरूमा स्वःअनुगमन, सहभागितात्मक अनुगमन र संयुक्त अनुगमन आदि अवलम्बन गरिनेछ । कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने अन्य निकाय, विकास साझेदार वा बाह्य संस्थाहरूबाट सेवा लिई संचालन गरिएको कार्यक्रमले पारेको प्रभावको मूल्याङ्कन पनि समय समयमा गरिनेछ । मूल्याङ्कनको सन्दर्भमा आयोजनाको उद्देश्य र समयावधिको आधारमा मध्यावधि तथा अन्तिम मूल्याङ्कन कृयाकलापहरू पनि अनुगमनकै विधि तथा पद्धति अनुरूप गरिनेछ।

खासस्व योजना कार्यान्वयन अनुगमन मुख्यतः तीन तहको हुनेछ ।

- समुदाय स्तरः समुदाय आँफै, संघ संस्थाहरू जस्तै विद्यालय, सार्वजनिक शौचालय संचालन वा व्यवस्थापन समिति, स्वास्थ्य संस्थाहरू
- वडास्तरः वडा जनप्रतिनिधि वा वडास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति
- गाउँपालिकास्तरः उप-प्रमुखको संयोजकत्वमा रहेको अनुगमन समितिले पनि खासस्वमा प्रस्ताव गरिएका कृयाकलापहरू संचालन, प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा सूचकहरू समयमै हासिल गरे नगरेको सम्वन्धमा नियमित अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ । सो कार्यमा गाउँपालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समितिले आवश्यकताका आधारमा सबै सहयोग प्रदान गर्ने वातावरण मिलाउने छ ।

५.५. खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको नियमित र समयबद्ध परिमार्जन व्यवस्था

कैलाश गाउँपालिकाद्वारा निर्माण गरिएको यो खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना हरेक ५ वर्षमा पुनरावलोकन र परिमार्जन गरिन्छ । खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा ५ वर्षको अवधीमा भएका परिवर्तनलाई अध्यवधिक गरि सो खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाले तोकेको लक्ष्य र कार्यक्रमहरू पुरा गर्न के कति भौतिक, वित्तीय र मानव स्रोतको आवश्यकता पर्दछ सो को पनि पुनरावलोकन गरि दस्तवेजीकरण गरिन्छ । सो खासस्व योजना परिमार्जन नगर कार्यपालिकाले निर्णय गरे अनुसार नगरस्तरीय अनुगमन कार्यदल वा खासस्व समन्वय समितिको सिफारिसमा गरिनेछ र नगर कार्यपालिकाको बैठकबाट पारित गरिनेछ ।

यसबाहेक गाउँपालिकामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको नियमित तथा आवधिक परिमार्जन गर्नका लागि खासस्व समन्वय समिति एवं गाउँपालिकाको योजना निर्माण समितिको सिफारिसमा आवश्यक देखिए बमोजिम अद्यावधिक वा परिमार्जन गरेर नगर कार्यपालिका बैठकबाट पारित गरिनेछ। यस खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको रणनीतिक कार्यहरू हालको गाउँपालिकाको योजनासँग एकीकृत गरि कार्यान्वयन गरिने छ । हरेक वर्ष योजना परिमार्जन गरि आवधिक रुपमा एकमुष्ट वार्षिक लागत निकाल्न सकिने छ र सोहि अनुरूप कार्यान्वयन गरिने छ । सो का लागि यस

खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनामा समावेश भएका क्रियाकलापहरूलाई झिकि वार्षिक कार्य योजनाहरूसँग आबद्ध गरिने छ। एक विशेष वित्तीय वर्षमा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) क्षेत्रमा गरिने वित्तीय प्रवाहलाई यो काम गर्दा ध्यान दिनुपर्ने छ ।

गाउँपालिका खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको पुनरावलोकन, परिमार्जन र अध्यवधिक गर्नका लागि गाउँपालिकाको खासस्व एकाइ वा शाखा जिम्मेवार हुनेछन् र त्यसका लागि Focal Person, WASH Officer वा IT Officer ले NWASH MIS को प्रयोग तथा संचालनको दक्षता हासिल गरेको हुनुपर्नेछ ।

आवधिक पुनरावलोकन, परिमार्जन र अध्यवधिक गर्नका लागि कुनकुन प्रश्नावली, सूचक तथा तथ्यांकहरू आवश्यक पर्दछ सो को स्पष्ट पहिचान सहित अभिलेखिकरण अनुसूचीमा संलग्न प्रश्नावलीमा गरिएकोछ ।

५.६. पूरक विषय तथा सवालहरू र त्यसको संबोधनका लागि व्यवस्था

कैलाश गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताका सम्बन्धमा तल उल्लेखित पुरक विषय वा सवालहरूलाई पनि सम्बोधन गर्ने गरि यो खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनामा समावेश गरिएको छ ।

५.६.१. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

यस खासस्व योजनामा गाउँपालिका भित्रका सबै जनतालाई खानेपानी तथा सरसफाइ सेवाको न्यायोचित वितरण तथा उपभोग गर्ने सवालमा समेत विचार पुर्याएर योजना छनौट तथा कार्यान्वयन र मर्मत संचालन प्रकृया साथै नीति निर्माण तहमा महिला र पछाडी पारिएका समुदायहरूको संलग्नतालाई प्रत्याभूती गरिने व्यवस्था गरिएको छ । योजनाको प्राथमिकीकरणको पहिलो शर्त नै पछाडी पारिएका र हाल सम्म उपभोगको अधिकारबाट वन्चित समुदायलाई प्राथमिकतामा राख्ने उल्लेख गरेर जाती/जनजातीय, भौगोलिक र अति गरिवीको कारणले वन्चितीमा परेका समुदायहरूलाई पहिलो चरणमा नै कार्यक्रमहरू प्रस्ताव गरि कार्यान्वयनमा जाने परिकल्पना गरिएको छ ।

राष्ट्रको संविधानमा नै व्यवस्था भए बमोजिम महिलालाई नीति निर्माण तहमा आबद्ध गराउनका लागि उपभोक्ता समिति तथा अन्य विभिन्न समितिहरूको पदाधिकारीमा महिलाहरूको अनिवार्य संलग्नताको नीतिका अलावा महिला मैत्री खासस्व सेवा र संरचना निर्माणमा पनि विशेष ध्यान दिइने छ ।

५.६.२ प्रयोगकर्ता मैत्री संरचनाको निर्माण योजना

यस खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजना कार्यान्वयनको सिलसिलामा निर्माण हुने सम्पूर्ण खानेपानी तथा शौचालयका संरचनाहरू प्रयोगकर्ता मैत्री हुनेछन् । प्रयोक्ता मैत्री संरचनाहरूको विस्तृत विवरण तथा शर्तहरू अनुसूची ... मा संलग्न छ।

५.६.३ विपद जोखिम व्यवस्थापन

यस गाउँपालिकामा विविध प्रकारका विपदहरूको संभावना विद्यमान देखिन्छ । खडेरी, आगलागी, भूकम्प, बाढि पहिरो आदी विपदहरू वारम्बार दोहोरी रहने चरित्रका विपदहरू हुन्। बाढि पहिरो, भूकम्प जस्ता ठूला प्रकोपको बेलामा खानेपानी र सरसफाइको क्षेत्रमा ठूलो असर गर्ने गरेको र व्यवस्थित गर्न नसकेमा विपदले भन्दा पनि त्यस पछिको असरले जनताको ज्यान जोखिममा पर्ने गरेको प्रशस्त उदाहरणहरू छन् । त्यसैले विपदको बेलामा पर्न आउने समस्यालाई ध्यानमा राखि पूर्व तयारी सहितको विपद व्यवस्थापन योजना बनाइ राख्नु अनिवार्य देखियो ।

यी यसै कुरालाई ध्यानमा राखी गाउँपालिकाको लागि एक भैपरी योजना (Contingency Plan) को खाका तयार गरि अनुसूची .... मा संलग्न गरिएको छ । यस योजनामा विपद र आकस्मिक अवस्थामा खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छताको क्षेत्रमा गाउँपालिकाले कस्तो रणनीति अपनाउने, के के कुराको अग्रिम व्यवस्थापन गरेर राख्ने र आपद्को अवस्थामा कसरी संवोधन गर्ने भन्ने समग्र खाकाको दस्तावेजीकरण गरिएको छ ।

खानेपानी र सरसफाइको क्षेत्रमा गाउँपालिकाले विपद व्यवस्थापन जोखिम न्यूनीकरणका लागि उल्लेखित कार्यक्रमहरू विभिन्न साझेदार तथा सरोकारवाला निकायहरूको समन्वयमा संचालन गरिने छन् । यसका लागि निम्न कृयाकलापहरूको पहिचान गरि कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिकाले तत्परता देखाउने छ ।

- गाउँपालिका तथा वडा स्तरीय समिति तथा उपसमितिहरूलाई आपतकालीन समयमा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको क्षेत्रमा गर्नु पूर्व तयारी विषयमा तालीम उपलब्ध गराइ उपभोक्ता समिति र खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) समन्वय समितिहरूको क्षमता र सीप अभिवृद्धि गराइने छ ।
- गाउँपालिकाको विकास कार्यमा संलग्न विभिन्न निकाय तथा क्लस्टरहरू संग खासस्व क्लस्टरको समन्वय बृद्धि गराउने ।
- विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि तयार भएको रणनीतिक कार्य-योजनालाई अद्यावधिक गर्ने ।
- गाउँपालिका तथा वडा स्तरमा जोखिमको नक्सांकन गर्ने र संवाभनाको मूल्यांकन गर्ने ।
- पिपूष चक्की, वाटरगार्ड जस्ता क्लोरिनेसन गर्ने औषधीको भण्डारण गरी राख्ने ।
- तुरुन्त तयार गर्न सकिने डिजाइनको चर्पी निर्माण गर्ने सामग्रीहरूको भण्डारण गरी राख्ने ।
- पानीको गुणस्तर जाँच्ने विधि र औजार/ उपकरणको व्यवस्था अद्यावधिक गरि राख्ने ।
- सहजकर्ता र स्वयंसेवकहरूलाई तालीम दिइ विपदको बेलामा खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छताको निमित्त परिचालन गर्न सकिने अवस्थामा तयार गराइ राख्ने ।

- मानविय सहयोगको लागि क्षमता अभिवृद्धी गर्ने र भविष्यमा हुन सक्ने विपद्को लागि तालिम प्राप्त मानव संसाधन तयारी अवस्थामा राख्ने ।
- आपतकालीन अवस्थाको लागि तय गरीएका खुला स्थानहरूको पहिचान र जानकारी सम्पूर्ण समुदायमा गराउने ।
- गाउँपालिकामा विपद् जोखिम जगेडा कोष व्यवस्थापन गर्ने ।
- विपद् पूर्व- सुचना प्रणालीको स्थापना गर्न पहल गर्ने र स्थापित प्रणालीको समुचित व्यवस्थापन सुनिश्चित गर्ने ।
- विपद्को बेला साबुन पानीले हात धुने, सफा पानी, सुविधाको उचित मर्मत सम्भार र ठोस तथा तरल फोहोरमैला व्यवस्थापनमा ध्यान दिने र आपतकालीन अवस्थामा सो सेवाको तत्काल व्यवस्था गर्न सकिने गरि पूर्व-तयारी अवस्थामा रहने ।

५.६.४ जलवायु परिवर्तन अनुकूलन

राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय अद्ययन अनुसन्धानले नेपाल विश्वमा नै जलवायु परिवर्तनबाट हुने असरको उच्च जोखिममा रहेको देखिएको छ । विशेषगरी कैलाश गाउँपालिकाका सन्दर्भमा मध्य पहाडी क्षेत्रको बनविनास खोलानालाहरूबाट गिट्टी बालुवाको दोहन नै विपद् तथा जलवायु परिवर्तनको उच्च जोखिमको कारक रहेको छ । गाउँपालिकाको एकल प्रयासले मात्र जलवायु परिवर्तनको असरलाई रोक्न नसकिने हुँदा जलवायु परिवर्तनलाई आत्मसात गर्दै यसको अनुकूलनको तयारी अवस्थामा रहनुको विकल्प छैन । तसर्थ निम्न उल्लेखित कार्यहरू संचालन गरी जलवायु परिवर्तनका असरहरूको अनुकूलन गरिने गरि यो वास योजनामा समावेश गरिएको छ।

- जलाधार क्षेत्रहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै उच्च क्षेत्रहरूमा पानी पुनर्भरण पोखरीहरू निर्माण गर्ने ।
- गाउँपालिकाद्वारा खाली जग्गामा वृक्षारोपण गर्ने तथा बन क्षेत्रको संरक्षण गर्ने ।
- मानिसहरूलाई पानीको समुचित प्रयोगमा चेतना अभिवृद्धिका कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
- पानीका परम्परागत मूलहरूको संरक्षण गर्ने ।
- खोलानालाहरू नियन्त्रणका लागि जैविक बाँधहरू निर्माण गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।
- प्लास्टिक जन्य बस्तुको अधिक प्रयोगमा नियन्त्रण गर्ने ।

५.६.५. बैकल्पिक प्रविधि

कैलाश गाउँपालिकाको यो योजनामा खानेपानी र सरसफाइको क्षेत्रमा हाल प्रचलित प्रविधिहरूमा आधारित रहेर आगामी दस वर्षसम्मको लागि नगरपालिकाको उन्नत खासस्व अवस्थाको लागि कार्यक्रमहरूको पहिचान र प्राथमिकिकरण सहित योजना गरिएको छ । तर दस वर्षको अवधीभित्र अन्य वैकल्पिक, नविन तथा उन्नत प्रविधिका खासस्व संरचना तथा प्रणाली पनि आउन सक्ने अवस्था रहन्छ । त्यस्तो अवस्थामा गाउँपालिकाले नियमित र आवधिक रूपमा गरिने खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको पुनरावलोकन र परिमार्जनमा यस्ता वैकल्पिक प्रविधिका विषयहरूलाई समावेश गर्न सक्नेछ ।

खानेपानीको 'थोक वितरण प्रणाली (Bulk distribution System)' आगामी १० वर्ष भित्र संचालनमा आउन सक्ने एउटा संभाव्य वैकल्पिक प्रविधिका रूपमा देखिन्छ । सो बाहेक पनि गाउँपालिकाले खानेपानी

तथा सरसफाइको क्षेत्रमा दीगो व्यवस्थापनका लागि नविनतम अध्ययन अनुसन्धान गर्नु र अन्य स्थानमा प्रयोग भइ उपयोगी सावित भएका प्रविधिहरु अवलम्बन गर्नु आवश्यक छ । यस्ता प्रविधिहरु वातावरण मैत्री, प्रयोगकर्ता मैत्री तथा आर्थिक रुपमा सवल हुन सक्ने, कार्यान्वयन गर्न सहज र सरल मर्मत संभारको अवस्थामा गाउँपालिकाले अवलम्बन गर्नेछ ।

५. विस्तृत खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) कृयाकलापहरू र लागत

६.१. समावेश गरिएका प्रतिवेदनहरू

यस खण्डमा गाउँपालिकाको खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनामा उल्लेख गरिएका कृयाकलापहरूको कार्यान्वयनको विस्तृत योजना र लागत समावेश गरिएको छ । गाउँपालिकाको वास योजनाको समग्र सारांसगत विवरण प्रस्तुत गरिएको यो खण्डमा यहाँ र यसभन्दा तल खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनाको संभागगत (component-wise) कृयाकलापहरू, मौजुदा तथा प्रस्तावित आयोजनाहरू साथसाथै आगामी दस वर्षसम्मको लागि प्रति वर्ष गाउँपालिकाले लगानी गर्नुपर्ने लागत, गाउँपालिकासंग भएको र हुन सक्ने मौजुदा तथा नपुग स्रोत र साधनहरूको आपूर्ती विकल्पको विस्तृत खण्डीकृत (ब्रेकडाउन) विवरण दिइएको छ ।

गाउँपालिका र गाउँपालिका भित्र खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) क्रियाकलापहरू कार्यान्वयन गर्न चाहने अन्य क्षेत्रगत निकायहरूको लागि पनि यो खण्ड उपयोगी हुनेछ । विशेष गरि यहाँ प्रस्तुत गरिएका विवरणहरूलाई संक्षेपमा निम्नानुसार राख्न सकिन्छ ।

१. खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) योजनामा समावेश क्रियाकलापहरू
२. समय खाका
३. क्रियाकलापहरू कार्यान्वयनको लागि अनुमानित लागत
४. वार्षिक क्रियाकलापहरूको सारांश र लगानीको ढाँचा
५. खानेपानी, सरसफाइ र स्वच्छता (खासस्व) सेवाहरूको लागि विस्तृत क्रियाकलापहरू

YEAR WISE ACTIVITIES SUMMARY AND FUNDING MODALITIES

DETAIL ACTIVITIES FOR WASH SERVICES

ACTIVITY SUMMARY AND FUNDING MODALITY FOR WASH SERVICES YEAR 0

Water Supply

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
A	Water Supply		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing safely managed WSS		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Population served from basic WSS		6908	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Population served from limited WSS		1521	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Population served from existing safely managed tube wells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Population served from existing tube wells delivering basic water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Population served from existing tubewells delivering limited water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total population served at the beginning of year		8429	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

8	Unserved population		15729	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Existing WS projects improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services	CapEx	0	3849800	10	5	15	70	3849800	0	0	0	0	0
10	Existing WS projects improved (with management improvement) to serve the population from safely managed water supply services	CapEx	3	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Tubewells improved to serve the population from safely managed water supply services	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	New WS projects added to serve the population from safely managed water supply services	CapEx	0	10092600	10	0	15	75	10092600	0	0	0	0	0
13	Ongoing WS projects to serve the population from safely managed water supply services	CapEx	0	134872803	10	0	15	75	134872803	0	0	0	0	0
14	Added population in this year from WSP (Safely managed)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	Added population in this year from tubewells(Safely managed)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	Cumulative population served from safely managed water supply systems		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Cumulative population served from safely managed tubewells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	Cumulative total		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	Total cost	CapEX	0	148815203	0	0	0	0	148815203	0	0	0	0	0
20	Number of systems requiring repair	CapManEx	75	1582878	20	0	25	55	1582878	0	0	0	0	0
21	Number of WSS under operation	OpEx	75	1595875	100	0	0	0	1595875	0	0	0	0	0

	the beginning of 2021)													
4	Population served from Unimproved Sanitation service (population at the beginning of 2021)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Unserved population		6377	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Total population served at the beginning of 2020(population at the beginning of 2021)		22816	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Existing toilets with safely managed services improved for safe disposal of fecal matter later	CapEx	95	61125	0	100	0	0	61125	0	0	0	0	0
8	Existing Toilets with basic facilities will be improved to safely managed toilets	CapEx	734	13239675	0	100	0	0	13239675	0	0	0	0	0
9	Existing Toilets with limited facilities will be improved to safely managed toilets	CapEx	12	525675	0	100	0	0	525675	0	0	0	0	1
10	Existing Toilets with unimproved sanitation facilities will be improved to safely managed toilets	CapEx	0	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Unserved households making safely managed sanitation service	CapEx	259	22396200	0	95	5	0	22396200	0	0	0	0	0
12	Added population in this year (Safely managed)	CapEx	6663	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Total cost	CapEx	0	36222675	0	0	0	0	36222675	0	0	0	0	0
14	Number of toilets requiring repair	CapManEx	2289	2063627	0	100	0	0	2063627	0	0	0	0	0
15	Number of WSS under operation	Opex	2289	18576146	0	100	0	0	18576146	0	0	0	0	0
16	Number of systems requiring DS	DS	2289	94744	0	95	5	0	94744	0	0	0	0	0
17	Total cost		0	56957192	0	0	0	0	56957192	0	0	0	0	0

18	Investment Fraction		0	0	0	98	2	0	0	0	0	0	0	0
----	---------------------	--	---	---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---

FSM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
C	FSM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing FSM (which has treatment unit) (Baseline population)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing FSM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population	CapEx	0	0	0	0	25	75	0	0	0	0	0	0
4	Ongoing FSM projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of systems requiring DS	DS	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0

10	Number of systems requiring DS	DS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Total		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

SWM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
E	SWM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing SWM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing SWM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population		0	0	0	0	25	75	0	0	0	0	0	0
4	Ongoing WWTP projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0

3	Number of HCF with Basic Sanitation services		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of HCF with Basic Hygiene services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	1422000	0	0	0	100	1422000	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	12	888636	0	0	50	50	888636	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	12	3510762	0	50	50	0	3510762	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	264550	0	0	50	50	264550	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	6085948	0	0	0	0	6085948	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	7756000	0	0	70	30	7756000	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	20695878	50	0	50	0	20695878	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	3896045	100	0	0	0	3896045	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this	DS	3	136000	0	0	70	30	136000	0	0	0	0	0

9	Existing WS projects improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services	CapEx	0	15399200	10	5	15	70	15399200	0	0	0	0	0
10	Existing WS projects improved (with management improvement) to serve the population from safely managed water supply services	CapEx	0	0	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Tubewells improved to serve the population from safely managed water supply services	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	New WS projects added to serve the population from safely managed water supply services	CapEx	0	40370400	10	0	15	75	40370400	0	0	0	0	0
13	Ongoing WS projects to serve the population from safely managed water supply services	CapEx	3	65085600	10	0	15	75	65085600	0	0	0	0	0
14	Added population in this year from WSP (Safely managed)		1367	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	Added population in this year from tubewells(Safely managed)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	Cumulative population served from safely managed water supply systems		1367	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Cumulative population served from safely managed tubewells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	Cumulative total		1367	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	Total cost	CapEX	0	120855200	0	0	0	0	120855200	0	0	0	0	0
20	Number of systems requiring repair	CapManEx	75	1582878	20	0	25	55	1582878	0	0	0	0	0
21	Number of WSS under operation	OpEx	75	1595875	100	0	0	0	1595875	0	0	0	0	0
22	Number of systems requiring DS	DS	79	3915000	0	0	20	80	3915000	0	0	0	0	0

11	Total		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
----	-------	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

SWM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
E	SWM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing SWM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing SWM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population		0	0	0	0	25	75	0	0	0	0	0	0
4	Ongoing WWTP projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of systems requiring DS	DS	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0

3	Number of HCF with Basic Sanitation services		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of HCF with Basic Hygiene services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	5688000	0	0	0	100	5688000	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	12	888636	0	0	50	50	888636	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	12	3510762	0	50	50	0	3510762	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	545050	0	0	50	50	545050	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	10632448	0	0	0	0	10632448	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	12	3324000	0	0	70	30	3324000	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	9289278	50	0	50	0	9289278	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	3896045	100	0	0	0	3896045	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this	DS	14	796000	0	0	70	30	796000	0	0	0	0	0

4	Number of HCF with Basic Hygiene services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	11509500	0	0	0	100	11509500	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	12	656136	0	0	50	50	656136	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	12	3510762	0	50	50	0	3510762	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	638550	0	0	50	50	638550	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	16314948	0	0	0	0	16314948	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household						Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers						
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	5754000	0	0	70	30	5754000	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	985180	50	0	50	0	985180	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	5050429	100	0	0	0	5050429	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this year	DS	14	378000	0	0	70	30	378000	0	0	0	0	0

11	Total Cost		0	12167609	0	0	0	0	0	12167609	0	0	0	0
----	------------	--	---	----------	---	---	---	---	---	----------	---	---	---	---

ACTIVITY SUMMARY AND FUNDING MODALITY FOR WASH SERVICES YEAR 3

Water Supply

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
A	Water Supply		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing safely managed WSS		5047	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Population served from basic WSS		6908	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Population served from limited WSS		1521	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Population served from existing safely managed tube wells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Population served from existing tube wells delivering basic water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Population served from existing tubewells delivering limited water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total population served at the beginning of year		13476	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Unserviced population		10682	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Existing WS projects improved	CapEx	22	9201000	10	5	15	70	9201000	0	0	0	0	0

4	Number of HCF with Basic Hygiene services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	3	24708000	0	0	0	100	24708000	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	12	656136	0	0	50	50	656136	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	12	3510762	0	50	50	0	3510762	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	545050	0	0	50	50	545050	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	29419948	0	0	0	0	29419948	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	9	2466000	0	0	70	30	2466000	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	985180	50	0	50	0	985180	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	5050429	100	0	0	0	5050429	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this year	DS	23	873000	0	0	70	30	873000	0	0	0	0	0

11	Total Cost		0	9374609	0	0	0	0	0	9374609	0	0	0	0
----	------------	--	---	---------	---	---	---	---	---	---------	---	---	---	---

ACTIVITY SUMMARY AND FUNDING MODALITY FOR WASH SERVICES YEAR 4

Water Supply

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
A	Water Supply		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing safely managed WSS		13696	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Population served from basic WSS		6908	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Population served from limited WSS		1521	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Population served from existing safely managed tube wells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Population served from existing tube wells delivering basic water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Population served from existing tubewells delivering limited water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total population served at the beginning of year		22125	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Unserviced population		2033	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Existing WS projects improved	CapEx	0	8056800	10	5	15	70	8056800	0	0	0	0	0

4	Number of HCF with Basic Hygiene services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	23552250	0	0	0	100	23552250	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	12	1289702	0	0	50	50	1289702	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	12	3761804	0	50	50	0	3761804	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	545050	0	0	50	50	545050	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	29148806	0	0	0	0	29148806	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	5908000	0	0	70	30	5908000	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	1171280	50	0	50	0	1171280	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	5880143	100	0	0	0	5880143	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this year	DS	23	621000	0	0	70	30	621000	0	0	0	0	0

11	Total Cost		0	13580423	0	0	0	0	0	13580423	0	0	0	0
----	------------	--	---	----------	---	---	---	---	---	----------	---	---	---	---

ACTIVITY SUMMARY AND FUNDING MODALITY FOR WASH SERVICES YEAR 5

Water Supply

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
A	Water Supply		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing safely managed WSS		13696	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Population served from basic WSS		6908	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Population served from limited WSS		1521	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Population served from existing safely managed tube wells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Population served from existing tube wells delivering basic water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Population served from existing tubewells delivering limited water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total population served at the beginning of year		22125	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Unserviced population		2033	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Existing WS projects improved	CapEx	14	12160200	10	5	15	70	12160200	0	0	0	0	0

4	Number of HCF with Basic Hygiene services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	4	6886500	0	0	0	100	6886500	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	12	1289702	0	0	50	50	1289702	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	12	3761804	0	50	50	0	3761804	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	264550	0	0	50	50	264550	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	12202556	0	0	0	0	12202556	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	8	2532000	0	0	70	30	2532000	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	1171280	50	0	50	0	1171280	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	5880143	100	0	0	0	5880143	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this year	DS	31	1061000	0	0	70	30	1061000	0	0	0	0	0

11	Total Cost		0	10644423	0	0	0	0	0	10644423	0	0	0	0
----	------------	--	---	----------	---	---	---	---	---	----------	---	---	---	---

ACTIVITY SUMMARY AND FUNDING MODALITY FOR WASH SERVICES YEAR 6

Water Supply

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
A	Water Supply		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing safely managed WSS		19819	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Population served from basic WSS		6908	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Population served from limited WSS		1521	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Population served from existing safely managed tube wells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Population served from existing tube wells delivering basic water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Population served from existing tubewells delivering limited water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total population served at the beginning of year		28248	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Unserviced population		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Existing WS projects improved	CapEx	0	10822400	10	5	15	70	10822400	0	0	0	0	0

4	Number of HCF with Basic Hygiene services		7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	1065000	0	0	0	100	1065000	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	13	2298314	0	0	50	50	2298314	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	13	4786563	0	50	50	0	4786563	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	264550	0	0	50	50	264550	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	8414427	0	0	0	0	8414427	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household						Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers						
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	1362362	50	0	50	0	1362362	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	6818080	100	0	0	0	6818080	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this year	DS	31	837000	0	0	70	30	837000	0	0	0	0	0

11	Total Cost		0	9017442	0	0	0	0	0	9017442	0	0	0	0
----	------------	--	---	---------	---	---	---	---	---	---------	---	---	---	---

ACTIVITY SUMMARY AND FUNDING MODALITY FOR WASH SERVICES YEAR 7

Water Supply

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
A	Water Supply		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing safely managed WSS		19819	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Population served from basic WSS		6908	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Population served from limited WSS		1521	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Population served from existing safely managed tube wells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Population served from existing tube wells delivering basic water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Population served from existing tubewells delivering limited water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total population served at the beginning of year		28248	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Unserviced population		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Existing WS projects improved	CapEx	22	4725000	10	5	15	70	4725000	0	0	0	0	0

FSM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
C	FSM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing FSM (which has treatment unit) (Baseline population)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing FSM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population	CapEx	0	1459000	0	0	25	75	1459000	0	0	0	0	0
4	Ongoing FSM projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	1459000	0	0	0	0	1459000	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of systems requiring DS	DS	4	411800	0	0	50	50	411800	0	0	0	0	0
11	Total		0	1870800	0	0	0	0	1870800	0	0	0	0	0

SWM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
E	SWM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing SWM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing SWM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population		0	1021300	0	0	25	75	1021300	0	0	0	0	0
4	Ongoing WWTP projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	1021300	0	0	0	0	1021300	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of systems requiring DS	DS	4	324260	0	0	50	50	324260	0	0	0	0	0
11	Total		0	1345560	0	0	0	0	1345560	0	0	0	0	0

4	Number of HCF with Basic Hygiene services		7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	3	712500	0	0	0	100	712500	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	13	2298314	0	0	50	50	2298314	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	13	4786563	0	50	50	0	4786563	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	264550	0	0	50	50	264550	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	8061927	0	0	0	0	8061927	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	1362362	50	0	50	0	1362362	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	6818080	100	0	0	0	6818080	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this year	DS	31	837000	0	0	70	30	837000	0	0	0	0	0

11	Total Cost		0	9017442	0	0	0	0	0	9017442	0	0	0	0
----	------------	--	---	---------	---	---	---	---	---	---------	---	---	---	---

ACTIVITY SUMMARY AND FUNDING MODALITY FOR WASH SERVICES YEAR 8

Water Supply

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
A	Water Supply		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing safely managed WSS		22507	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Population served from basic WSS		6908	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Population served from limited WSS		1521	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Population served from existing safely managed tube wells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Population served from existing tube wells delivering basic water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Population served from existing tubewells delivering limited water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total population served at the beginning of year		30936	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Unserviced population		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Existing WS projects improved	CapEx	0	8077600	10	5	15	70	8077600	0	0	0	0	0

FSM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
C	FSM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing FSM (which has treatment unit) (Baseline population)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing FSM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population	CapEx	0	5836000	0	0	25	75	5836000	0	0	0	0	0
4	Ongoing FSM projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	5836000	0	0	0	0	5836000	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of systems requiring DS	DS	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
11	Total		0	5836000	0	0	0	0	5836000	0	0	0	0	0

SWM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
E	SWM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing SWM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing SWM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population		0	4085200	0	0	25	75	4085200	0	0	0	0	0
4	Ongoing WWTP projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	4085200	0	0	0	0	4085200	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of systems requiring DS	DS	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
11	Total		0	4085200	0	0	0	0	4085200	0	0	0	0	0

4	Number of HCF with Basic Hygiene services		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	1785000	0	0	0	100	1785000	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	13	2124593	0	0	50	50	2124593	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	13	4881947	0	50	50	0	4881947	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	264550	0	0	50	50	264550	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	9056090	0	0	0	0	9056090	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household						Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers						
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	1362362	50	0	50	0	1362362	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	6818080	100	0	0	0	6818080	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this year	DS	31	837000	0	0	70	30	837000	0	0	0	0	0

11	Total Cost		0	9017442	0	0	0	0	0	9017442	0	0	0	0
----	------------	--	---	---------	---	---	---	---	---	---------	---	---	---	---

ACTIVITY SUMMARY AND FUNDING MODALITY FOR WASH SERVICES YEAR 9

Water Supply

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
A	Water Supply		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing safely managed WSS		22507	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Population served from basic WSS		6908	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Population served from limited WSS		1521	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Population served from existing safely managed tube wells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Population served from existing tube wells delivering basic water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Population served from existing tubewells delivering limited water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total population served at the beginning of year		30936	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Unserviced population		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Existing WS projects improved	CapEx	0	8077600	10	5	15	70	8077600	0	0	0	0	0

FSM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
C	FSM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing FSM (which has treatment unit) (Baseline population)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing FSM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population	CapEx	0	5836000	0	0	25	75	5836000	0	0	0	0	0
4	Ongoing FSM projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	5836000	0	0	0	0	5836000	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of systems requiring DS	DS	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
11	Total		0	5836000	0	0	0	0	5836000	0	0	0	0	0

SWM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
E	SWM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing SWM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing SWM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population		0	4085200	0	0	25	75	4085200	0	0	0	0	0
4	Ongoing WWTP projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	4085200	0	0	0	0	4085200	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of systems requiring DS	DS	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
11	Total		0	4085200	0	0	0	0	4085200	0	0	0	0	0

4	Number of HCF with Basic Hygiene services		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	1785000	0	0	0	100	1785000	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	13	2124593	0	0	50	50	2124593	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	13	4881947	0	50	50	0	4881947	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	264550	0	0	50	50	264550	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	9056090	0	0	0	0	9056090	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household						Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers						
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	0	3332000	0	0	70	30	3332000	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	1362362	50	0	50	0	1362362	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	6818080	100	0	0	0	6818080	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this year	DS	31	837000	0	0	70	30	837000	0	0	0	0	0

11	Total Cost		0	12349442	0	0	0	0	0	12349442	0	0	0	0
----	------------	--	---	----------	---	---	---	---	---	----------	---	---	---	---

ACTIVITY SUMMARY AND FUNDING MODALITY FOR WASH SERVICES YEAR 10

Water Supply

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
A	Water Supply		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing safely managed WSS		22507	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Population served from basic WSS		6908	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Population served from limited WSS		1521	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Population served from existing safely managed tube wells		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Population served from existing tube wells delivering basic water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Population served from existing tubewells delivering limited water supply services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total population served at the beginning of year		30936	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Unserviced population		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Existing WS projects improved	CapEx	18	2019400	10	5	15	70	2019400	0	0	0	0	0

FSM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Tariff and Fees	Investment in self supply	Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
C	FSM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing FSM (which has treatment unit) (Baseline population)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing FSM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population	CapEx	4	1459000	0	0	25	75	1459000	0	0	0	0	0
4	Ongoing FSM projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		1459	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		1459	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	1459000	0	0	0	0	1459000	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of systems requiring DS	DS	4	860000	0	0	50	50	860000	0	0	0	0	0
11	Total		0	2319000	0	0	0	0	2319000	0	0	0	0	0

SWM

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
E	SWM		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Population served from existing SWM		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Existing SWM improved (with capital investment) to serve the population from safely managed water supply services		0	0	10	0	15	75	0	0	0	0	0	0
3	New projects added to serve the population		4	1021300	0	0	25	75	1021300	0	0	0	0	0
4	Ongoing WWTP projects completed	CapEx	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Added population in this year from FSM		1459	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Cumulative population served from FSM		1459	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Total cost	CapEx	0	1021300	0	0	0	0	1021300	0	0	0	0	0
8	Number of systems requiring repair	CapManEx	0	0	0	0	50	50	0	0	0	0	0	0
9	Number of systems under operation	OpEx	0	0	75	0	25	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of systems requiring DS	DS	4	860000	0	0	50	50	860000	0	0	0	0	0
11	Total		0	1881300	0	0	0	0	1881300	0	0	0	0	0

4	Number of HCF with Basic Hygiene services		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of HCF with Basic Environmental cleaning services		10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of HCF with limited Water service in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	Number of HCF with limited sanitation service in school		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Number of HCF with limited hygiene service in school		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Number of HCF with limited Environmental cleaning services		3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	Number of HCF with no Water supply services in school		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11	Number of HCF with no sanitary services in school		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	Number of HCF with no hygiene services in school		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Number of HCF with No Environmental cleanliness services		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	Number of HCF added in Basic WaSH services in this year	CapEx	3	446250	0	0	0	100	446250	0	0	0	0	0
15	Number of HCF maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	13	2124593	0	0	50	50	2124593	0	0	0	0	0
16	Number of HCF operating WaSH services in this year	OpEx	13	4881947	0	50	50	0	4881947	0	0	0	0	0
17	Number of HCF requiring DS for WaSH services in this year	DS	13	264550	0	0	50	50	264550	0	0	0	0	0
18	Total cost		0	7717340	0	0	0	0	7717340	0	0	0	0	0

WaSH in Public Places

S N	Activities	Cost Category	Number	Amount Required	% of Available investment				Available Investment	Total Estimated Gap	Bridging the Gap (%)			
					Household		Taxes	Transfers			Trade	Shares	Equity	Bonds
					Tariff and Fees	Investment in self supply								
H	WaSH in HCF		(No)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)	(NRs.)	(NRs.)	(%)	(%)	(%)	(%)
1	Total number of public places where public toilets are required		34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	Number of public toilets with Advanced WaSH facilities		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Number of public toilets with Basic WaSH facilities		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4	Number of public toilets with Limited WaSH facilities		2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Number of public places with no WaSH services		31	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6	Number of public places added in Advanced WaSH services in this year	CapEx	0	0	0	0	70	30	0	0	0	0	0	0
7	Number of public places added in Basic WaSH services in this year	CapEx	5	1428000	0	0	70	30	1428000	0	0	0	0	0
8	Number of public places maintaining the WaSH service in this year	CapManEx	34	1362362	50	0	50	0	1362362	0	0	0	0	0
9	Number of public places operating WaSH services in this year	OpEx	34	6818080	100	0	0	0	6818080	0	0	0	0	0
10	Number of public places requiring DS for WaSH services in this year	DS	34	1002000	0	0	70	30	1002000	0	0	0	0	0

11	Total Cost		0	10610442	0	0	0	0	10610442	0	0	0	0	0
----	------------	--	---	----------	---	---	---	---	----------	---	---	---	---	---

ACTIVITIES FOR WATER SUPPLY SERVICES WITHIN MUNICIPALITY

S.N	Priorities	Units	Year 0	Year 1	Year 2	Year 3	Year 4	Year 5	Year 6	Year 7	Year 8	Year 9	Year 10	Total for 10 years
Existing CAPEX including feasibility studies														
1	Existing Projects													
1.1	Feasibility studies to make water supply services safely managed													
a	Number	Num	22	0	14	0	21	0	0	16	0	0	0	
b	Cost	NRs.	769960	0	267560	0	541120	0	0	403880	0	0	0	1982520
1.2	Project initiated to make the water supply services safely managed													
a	Number	Num	22	0	14	0	21	0	0	16	0	0	0	
b	Cost	NRs.	3849800	0	1337800	0	2705600	0	0	2019400	0	0	0	9912600
1.3	Project ongoing to make water supply services safely managed													
a	Number	Num	22	22	36	14	35	21	21	16	16	16	0	219
b	Cost	NRs.	0	15399200	5351200	5351200	5351200	10822400	10822400	0	8077600	8077600	0	69252800

	existing projects													
a	Number	Num	76	76	76	76	76	76	76	76	76	76	76	76
b	Cost	NRs.	1595875	159587 5	159587 5	159587 5	214250 6	214250 6	236029 3	236029 3	282191 4	282191 4	282191 4	23854840
1.9	Monitoring of existing projects													
a	Mandays of monitoring expert	Num	228	228	228	228	228	228	228	228	228	228	228	
b	Costs	912000	912000	912000	912000	912000	912000	912000	912000	912000	912000	912000	912000	10032000
1.10	Technical support for existing projects													
a	Mandays for technical expert	Num	380	380	380	380	380	380	380	380	380	380	380	
b	Costs	1368000	1368000	136800 0	136800 0	136800 0	136800 0	136800 0	136800 0	136800 0	136800 0	136800 0	136800 0	15048000
1.11	Training for existing project													
a	Number of participants	Num	228	228	228	228	228	228	228	228	228	228	228	
b	Costs	1140000	1140000	114000 0	114000 0	114000 0	114000 0	114000 0	114000 0	114000 0	114000 0	114000 0	114000 0	12540000
c	Number of trainings conducted	Num	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9	
1.12	Toolsets for existing projects													
a	Number of toolset	Num	0	0	0	22	0	14	0	22	0	0	18	
b	Cost	Num	0	0	0	330000	0	210000	0	330000	0	0	270000	11400000

	participant													
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
c	Number of Trainings Conducted	Num	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2.11	Toolsets for existing projects													
a	Number of toolset	Num	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	New Water Supply Projects													
New CAPEX including feasibility studies														
3.1	Feasibility Studies													
a	Number	Num	37	0	72	0	5	0	0	1	0	0	0	
b	Cost	NRs.	1999800	0	1817780	0	44640	0	0	14400	0	0	0	3876620
3.2	Project Initiated													
a	Number	Num	38	0	72	0	5	0	0	1	0	0	0	
b	Cost	NRs.	10092600	0	9088900	0	223200	0	0	72000	0	0	0	19476700
3.3	Project Ongoing													
a	Number	Num	38	38	110	72	77	5	5	1	1	1	0	
b	Cost	NRs.	0	40370400	40370400	36355600	36355600	892800	892800	0	288000	288000	0	155813600
3.4	Projects completed													
a	Number	Num	0	0	0	38	0	72	0	5	0	0	1	
b	Cost	NRs.	0	0	0	100926	0	908890	0	223200	0	0	72000	19476700

						00		0						
3.5	Maintenance													
a	Number	Num	0	0	0	0	38	38	110	110	115	115	115	
b	Cost	Num	0	0	0	0	357 278 0.4	357 278 0.4	679 025 1.00 000 000 2	679 025 1.00 000 000 2	686 926 3.80 000 000 1	485 074 3.80 000 000 1	485 074 3.80 000 000 1	37296814. 2
3.6	Operation													
a	Number	Num	0	0	0	0	38	38	110	110	115	115	115	
b	Cost	Num	0	0	0	0	206 779 5.48	206 779 5.48	388 763 3.6	388 763 3.6	393 336 3.34	393 336 3.34	393 336 3.34	23710948. 18
3.7	Operation													
a	Number	Days	0	0	0	0	114	114	330	330	345	345	345	
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	456 000	456 000	132 000 0	132 000 0	138 000 0	138 000 0	138 000 0	7692000
3.8	Technical support post construction													
a	Mandays for technical expert	Days					190	190	550	550	575	575	575	
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	684 000	684 000	198 000 0	198 000 0	207 000 0	207 000 0	207 000 0	11538000
3.9	Preconstruction training													
a	Number of participants	Num	418	0	792	0	55	0	0	11	0	0	0	
b	Cost	NRs.	1140000	0	216 000 0	0	150 000	0	0	300 00	0	0	0	3480000
c	Number of trainings conducted	Num	38	0	72	0	5	0	0	1	0	0	0	
3.10	Yearly trainings (post construction)													
a	Number of						114	114	330	330	345	345	345	348

a	Number	Num	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
c	% cumulative financial progress	%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2.3.4	Maintenance													
a	Number	Num	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.5	Operations													
a	Number	Num	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.6	Monitoring post construction													
a	Number	Num	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.7	Technical support post construction													
a	Number	Num	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.3.8	Yearly trainings (post construction)													
a	Number	Num	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
c	Number of trainings conducted	Num	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
2.3.9	Toolsets for existing projects													
a	Number	Num	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cost	NRs.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

3. ACTIVITIES FOR WWTP WITH SEWER WITHIN MUNICIPALITY

S.N	Sanitation(FSM)	Units	Year 0	Year 1	Year 2	Year 3	Year 4	Year 5	Year 6	Year 7	Year 8	Year 9	Year 10	Total for 10 years
-----	-----------------	-------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	--------	---------	--------------------

c	Cost	W1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.1.3	Number of schools where new treatment unit is added													
a	Number		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
b	Cumulative Number		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
c	Cost	W1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.1.4	Number of schools where new taps are needed													
a	Number of Schools		2.40 000 000 000 000 04	9.60 000 000 000 000 1	10.0 000 000 000 000 02	4	1.70 000 000 000 000 02	0.8	0.4	0.5	1.6	1.6	0.4	33
b	Cumulative Number		2.40 000 000 000 000 04	12.0 000 000 000 000 02	22.0 000 000 000 000 04	26.0 000 000 000 000 04	27.7 000 000 000 000 03	28.5 000 000 000 000 04	28.9 000 000 000 000 02	29.4 000 000 000 000 02	31.0 000 000 000 000 04	32.6	33	
c	Number of Taps		14.5	58	62.7	33.3	20	9.5	4.80 000 000 000 000 1	3.80 000 000 000 000 03	10.4	10.4	2.6	230.000000 00000003
d	Cumulative Number		14.5	72.5	135.2	168.5	188.5	198	202.8	206.600 000 000 000 02	217.000 000 000 000 03	227.400 000 000 000 03	230.000 000 000 000 03	
e	Cost		725 00	290 000	313 500	166 500	100 000	475 00	240 00.0 000 000 000	190 00	520 00	520 00	130 00	1150000

									04					
1.1.1.5	Schools where taps are made disable friendly													
a	Numbers		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
b	Cumulative Number		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
c	Cost		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.2	Sanitation													
1.1.2.1	School needing additional toilets for boys													
a	Number of Schools		0.60 000 000 000 000 01	2.40 000 000 000 000 04	2.7	1.80 000 000 000 000 03	1.40 000 000 000 000 01	1.1	0.8	0.2	0	0	0	11.0000000 00000002
b	Cumulative Number		0.60 000 000 000 000 01	3.00 000 000 000 000 04	5.70 000 000 000 000 1	7.50 000 000 000 000 2	8.90 000 000 000 000 2	10.0 000 000 000 000 02	10.8 000 000 000 000 02	11.0 000 000 000 000 02	11.0 000 000 000 000 02	11.0 000 000 000 000 02	11.0 000 000 000 000 02	
c	Number of Toilets		0.9	3.6	3.90 000 000 000 04	2.1	1.40 000 000 000 01	1.1	0.8	0.2	0	0	0	
d	Cumulative Number		0.9	4.5	8.4	10.5	11.9	13	13.8	14	14	14	14	
e	Cost		360 000	144 000 0	162 000 0	108 000 0	840 000	660 000	480 000	120 000	0	0	0	6600000
1.1.2.2	School needing additional toilets for girls													
a	Number of Schools		1.3	5.2	5.5	2.5	1.50 000	1.50 000	1.20 000	0.60 000	1.20 000	1.20 000	0.30 000	22

							000 000 000 02	000 000 000 02	000 000 000 02	000 000 000 01	000 000 000 02	000 000 000 02	000 000 000 004	
b	Cumulative Number		1.3	6.5	12	14.5	16	17.5	18.7	19.3	20.5	21.7	22	
c	Number of Toilets		1.70 000 000 000 000 02	6.80 000 000 000 000 1	7.20 000 000 000 000 1	3.30 000 000 000 000 03	2	2	1.6	0.70 000 000 000 000 01	1.20 000 000 000 000 02	1.20 000 000 000 000 02	0.30 000 000 000 000 004	
d	Cumulative Number		1.70 000 000 000 000 02	8.5	15.7 000 000 000 000 01	19	21	23	24.6	25.3	26.5	27.7	28	
e	Cost		650 000	260 000 0	275 000 0	125 000 0	750 000	750 000	600 000	300 000	600 000	600 000	150 000	11000000
1.1.2.3	Schools making at least one toilet disable friendly													
a	Number of Schools		2.5	10	10.7	5.30 000 000 000 000 1	3.40 000 000 000 000 04	3.10 000 000 000 000 05	2.40 000 000 000 000 04	1.6	4	4	1	48
b	Cumulative Number		2.5	12.5	23.2	28.5	31.9	35	37.4	39	43	47	48	
c	Cost		500 00	200 000	214 000	106 000	680 00	620 00	480 00	320 00	800 00	800 00	200 00	960000
1.1.3	Hygiene													
1.1.3.1	Schools making handwashing facilities													
a	Number of Schools		0.70 000	2.80 000	2.90 000	1.1	0.5	0.5	0.4	0.30 000	0.8	0.8	0.2	

			000 000 000 01	000 000 000 03	000 000 000 04					000 000 000 004				
b	Cumulative Number		0.70 000 000 000 000 01	3.50 000 000 000 000 04	6.4	7.5	8	8.5	8.9	9.20 000 000 000 000 000 1	10.0 000 000 000 000 02	10.8 000 000 000 000 02	11.0 000 000 000 000 02	
c	Number of HWF		0.70 000 000 000 000 01	2.80 000 000 000 000 03	2.90 000 000 000 04	1.1	0.5	0.5	0.4	0.30 000 000 000 000 004	0.8	0.8	0.2	
d	Cumulative Number		0.70 000 000 000 000 01	3.50 000 000 000 000 04	6.4	7.5	8	8.5	8.9	9.20 000 000 000 000 000 1	10.0 000 000 000 000 02	10.8 000 000 000 000 02	11.0 000 000 000 000 02	
e	Cost		560 00	224 000	232 000	880 00	400 00	400 00	320 00	240 00	640 00	640 00	160 00	880000
1.1.3.2	Schools making handwashing facilities at least one HWF disable friendly													
a	Number of Schools		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cumulative Number		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
c	Cost		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.4	Solid waste management													
1.1.4.1	Schools making incinerator													
a	Number of Schools		2.5	10	10.7	5.30 000	3.40 000	3.10 000	2.40 000	1.6	4	4	1	

						000 000 000 1	000 000 000 04	000 000 000 05	000 000 000 04					
b	Cumulative Number		2.5	12.5	23.2	28.5	31.9	35	37.4	39	43	47	48	
c	Number of SWM		2.5	10	10.7	5.30 000 000 000 000 1	3.40 000 000 000 000 04	3.10 000 000 000 000 05	2.40 000 000 000 000 04	1.6	4	4	1	
d	Cumulative Number		2.5	12.5	23.2	28.5	31.9	35	37.4	39	43	47	48	
e	Cost		500 00	200 000	214 000	106 000	680 00	620 00	480 00	320 00	800 00	800 00	200 00	960000
1.1.5	Total of construction cost		123 850 0	495 400 0	534 350 0	279 650 0	186 600 0	162 150 0	123 200 0	527 000	876 000	876 000	219 000	21550000
1.2	Repair													
1.2.1	One Time Repair													
1.2.1.1	One time repair (treatment unit)													
a	Number of schools requiring one time repair		0.5	0.5	0.5	0.5	1.5	1.5	1.5	1.5	0	0	0	
b	Cumulative number of schools		0.5	1	1.5	2	3.5	5	6.5	8	8	8	8	
c	Number of treatment units requiring minor repair		0.5	0.5	0.5	0.5	1.5	1.5	1	1	0	0	0	
d	Number of treatment units requiring major repair		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
e	Number of treatment units		0	0	0	0	0	0	0.5	0.5	0	0	0	

	requiring reconstruction													
f	Total number of treatment unit requiring one time repair		0.5	0.5	0.5	0.5	1.5	1.5	1.5	1.5	0	0	0	
g	Cumulative total of treatment units		0.5	1	1.5	2	3.5	5	6.5	8	8	8	8	
h	Cost of minor repairs		750 0	750 0	750 0	750 0	225 00	225 00	150 00	150 00	0	0	0	
i	Cost of major repairs		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
j	Cost of reconstruction		0	0	0	0	0	0	450 00	450 00	0	0	0	
k	Total Cost		750 0	750 0	750 0	750 0	225 00	225 00	600 00	600 00	0	0	0	195000
1.2.1.2	One time repair (taps)													
a	Number of schools requiring one time repair		5	5	2.5	2.5	1	1	3	3	0	0	0	
b	Cumulative number of schools		5	10	12.5	15	16	17	20	23	23	23	23	
c	Number of taps requiring minor repair		2.5	2.5	1	1	1	1	11	11	0	0	0	
d	Number of taps requiring Major repair		0.5	0.5	1	1	0.5	0.5	1	1	0	0	0	
e	Number of taps requiring Reconstruction repair		5.5	5.5	2.5	2.5	0.5	0.5	1.5	1.5	0	0	0	
f	Total number of taps requiring one time repair		8.5	8.5	4.5	4.5	2	2	13.5	13.5	0	0	0	
g	Cumulative total of Taps		8.5	17	21.5	26	28	30	43.5	57	57	57	57	

	repair (handwashing stations)													
a	Number of schools requiring one time repair		4.5	4.5	2	2	1	1	3	3	0	0	0	
b	Cumulative number of schools		4.5	9	11	13	14	15	18	21	21	21	21	
c	Number of hand washing stations requiring minor repair		2.5	2.5	0.5	0.5	0.5	0.5	13.5	13.5	0	0	0	
d	Number of hand washing stations requiring Major repair		1	1	1	1	0.5	0.5	2	2	0	0	0	
e	Number of hand washing stations requiring Reconstruction repair		10.5	10.5	2	2	0.5	0.5	4.5	4.5	0	0	0	
f	Total number of handwashing stations requiring one time repair		14	14	3.5	3.5	1.5	1.5	20	20	0	0	0	
g	Cumulative total of handwashing stations		14	28	31.5	35	36.5	38	58	78	78	78	78	
h	Cost of minor repairs		300 00	300 00	600 0	600 0	600 0	600 0	162 000	162 000	0	0	0	
i	Cost of major repairs		320 00	320 00	320 00	320 00	160 00	160 00	640 00	640 00	0	0	0	
j	Cost of reconstruction		756 000.	756 000.	144 000	144 000	360 00	360 00	324 000	324 000	0	0	0	

1.2.2.2	Yearly repair for new assets													
a	Number of schools adding the assets		0	0	0	0	33	33	37	37	38	38	38	
b	Water Supply Asset		0	0	0	0	183 09.7 7	183 09.7 7	219 94.6 8	219 94.6 8	233 90.1 1	233 90.1 1	233 90.1 1	150779.229 99999998
c	Sanitation Asset		0	0	0	0	295 503. 79	295 503. 79	354 975. 03	354 975. 03	377 496. 1	377 496. 1	377 496. 1	2433445.94 00000004
d	Hygiene Asset		0	0	0	0	140 10.9 6	140 10.9 6	168 30.7 1	168 30.7 1	178 98.5 2	178 98.5 2	178 98.5 2	115378.900 00000001
e	Solid Waste Mgmt Asset		0	0	0	0	152 84.6 8	152 84.6 8	183 60.7 8	183 60.7 8	195 25.6 6	195 25.6 6	195 25.6 6	125867.900 00000001
f	Cost		0	0	0	0	343 109. 2	343 109. 2	412 161. 200 000 000 07	412 161. 200 000 000 07	438 310. 389 999 999 96	438 310. 389 999 999 96	438 310. 389 999 999 96	2825471.97
1.2.2.3	Total of Yearly repair		149 033 7.99 599 999 98	149 033 7.99 599 999 98	149 033 7.99 599 999 98	149 033 7.99 599 999 98	183 344 7.19 599 999 98	183 344 7.19 599 999 98			192 864 8.38 599 999 97	192 864 8.38 599 999 97	192 864 8.38 599 999 97	19219189.9 26
1.3	Operational Cost													
1.3.1	Schools with WS operation													
a	Number		48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	
b	Cost		153 630 4	153 630 4	153 630 4	153 630 4	153 630 4	153 630 4	153 630 4	153 630 4	153 630 4	153 630 4	153 630 4	16899344
1.3.2	Sanitation activities operation													
a	Number		45	45	45	45	47	47	47	47	48	48	48	
b	Cost		909	909	909	909	108	108	113	113	113	113	113	11499410

	management trainings													
a	Number		48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	
b	Cost		240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	2640000
1.4.2.4	Preparation of DPRP													
a	Number		48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	
b	Cost		240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	240 000	2640000
1.4.2.5	WaSH corner operation with publications and messages													
a	Number		576	576	576	576	576	576	576	576	576	576	576	
b	Cost		288 000	288 000	288 000	288 000	288 000	288 000	288 000	288 000	288 000	288 000	288 000	3168000
1.4.2.6	Educational visits /peer to peer learning													
a	Number		48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	48	
b	Cost		480 000	480 000	480 000	480 000	480 000	480 000	480 000	480 000	480 000	480 000	480 000	5280000
a	others@10%		139 200	139 200	139 200	139 200	139 200	139 200	139 200	139 200	139 200	139 200	139 200	
a	others@10%		177 120 0	177 120 0	177 120 0	177 120 0	177 120 0	177 120 0	177 120 0	177 120 0	177 120 0	177 120 0	177 120 0	
1.4.3	One time Activities													
1.4.3.1	Tool support to schools													
a	Number		0	25	7	6	10	0	0	0	0	0	0	
b	Cost		0	125 000 0	350 000	300 000	500 000	0	0	0	0	0	0	
1.4.3.2	Capacity building training to WaSH focal teacher													
a	Number		0	25	7	6	10	0	0	0	0	0	0	

			000 000 1	000 000 04	000 000 04	000 000 1								
d	Cumulative Number		8.70 000 000 000 000 1	43.5 000 000 000 000 1	78.3 000 000 000 000 1	87.0 000 000 000 000 1	87.0 000 000 000 000 1	87.0 000 000 000 000 1	87.0 000 000 000 000 1	87.0 000 000 000 000 1	87.0 000 000 000 000 1	87.0 000 000 000 000 1		
e	Cost		435 00.0 000 000 000 1	174 000. 000 000 000 03	174 000. 000 000 000 03	435 00.0 000 000 000 1	0	0	0	0	0	0	0	435000.000 00000006
1.1.1.5	Schools where taps are made disable friendly													
a	Numbers		0.30 000 000 000 000 004	1.20 000 000 000 000 02	1.20 000 000 000 000 02	0.30 000 000 000 000 004	0	0	0	0	0	0	0	3
b	Cumulative Number		0.30 000 000 000 000 004	1.50 000 000 000 000 02	2.7 000 000 000 000 02	3 000 000 000 000 02	3 000 000 000 000 02	3 000 000 000 000 02	3 000 000 000 000 02	3 000 000 000 000 02	3 000 000 000 000 02	3 000 000 000 000 02		
c	Cost		150 0.00 000 000 000 02	600 0.00 000 000 000 1	600 0.00 000 000 000 1	150 0.00 000 000 000 02	0	0	0	0	0	0	0	15000.0000 00000002
1.1.2	Sanitation													
1.1.2.1	School needing additional toilets for boys													
a	Number of		0.1	0.4	0.4	0.1	0	0	0	0	0	0	0	1

	WaSH focal teacher													
a	Number		0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cost		0	30000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
1.4.3.3	Other @10%		0	18000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
1.4.3.4	Total		0	198000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
1.4.4	Grand Total DS		110700	308700	110700	110700	110700	110700	110700	110700	110700	110700	110700	1415700
1.5	Advanced Total		2981160.836	4264215.836	3692340.836	2607285.836	2730226.316	2730226.316	2730226.316	2730226.316	2730226.316	2730226.316	2730226.316	32656587.555999998

3. ACTIVITIES FOR HEALTH CARE FACILITY HAVING GOAL OF BASIC LEVEL OF WASH SERVICES WITHIN MUNICIPALITY

3.1	Construction Works		Year 0	Year 1	Year 2	Year 3	Year 4	Year 5	Year 6	Year 7	Year 8	Year 9	Year 10	Total
3.1.1	Water Supply													
3.1.1.1	HCF where new water tank is added													
a	Number		0	0	0.1	0.4	0.4	0.1	0	0.1	0.4	0.4	0.1	2
b	Cumulative Number		0	0	0.1	0.5	0.9	1	1	1.1	1.5	1.9	2	
c	Cost	W1	0	0	106500	426000	426000	106500	0	1500	6000	6000	1500	1080000
3.1.1.2	HCF where tank is upgraded													
a	Number		0.300000004	1.200000002	1.400000001	1.1	1.1	1.400000001	1.200000002	0.5	0.8	0.8	0.2	10

	disable friendly													
a	Numbers		0.2	0.8	1.1	1.40 000 000 000 000 01	1.40 000 000 000 000 01	1.1	0.8	0.4	0.8	0.8	0.2	9
b	Cumulative Number		0.2	1	2.1	3.5	4.9	6	6.8	7.2	8	8.8	9	
c	Cost		100 0	400 0	550 0	700 0.00 000 000 000 1	700 0.00 000 000 000 1	550 0	400 0	200 0	400 0	400 0	100 0	45000
3.1.2	Sanitation													
3.1.2.1	HCF needing additional toilets for male													
a	Number of HCF		0.1	0.4	0.60 000 000 000 000 01	0.9	0.9	0.60 000 000 000 000 01	0.4	0.2	0.4	0.4	0.1	5
b	Cumulative Number		0.1	0.5	1.1	2	2.9	3.5	3.9	4.1	4.5	4.9	5	
c	Number of Toilets		0.8	3.2	7.30 000 000 000 000 1	17.2 000 000 000 000 03	16.5 000 000 000 000 04	4.50 000 000 000 000 1	0.4	0.4	1.20 000 000 000 000 02	1.20 000 000 000 000 02	0.30 000 000 000 000 004	
d	Cumulative Number		0.8	4	11.3	28.5 000 000 000 000 04	45.0 000 000 000 000 1	49.5 000 000 000 000 1	49.9 000 000 000 000 06	50.3 000 000 000 000 04	51.5 000 000 000 000 1	52.7 000 000 000 000 1	53.0 000 000 000 000 1	
e	Cost		400 000	160 000 0	365 000 0	860 000 0	825 000 0	225 000 0	200 000	200 000	600 000	600 000	150 000	26500000

	handwashing facilities													
a	Number of HCF		0.1	0.4	0.60 000 000 000 000 01	0.9	0.9	0.60 000 000 000 000 01	0.4	0.2	0.4	0.4	0.1	
b	Cumulative Number		0.1	0.5	1.1	2	2.9	3.5	3.9	4.1	4.5	4.9	5	
c	Number of HWF		0.1	0.4	0.60 000 000 000 000 01	0.9	0.9	0.60 000 000 000 000 01	0.4	0.2	0.4	0.4	0.1	
d	Cumulative Number		0.1	0.5	1.1	2	2.9	3.5	3.9	4.1	4.5	4.9	5	
e	Cost		130 00	520 00	100 000	205 000	193 000	520 00	400 0	400 0	120 00	120 00	300 0	650000
3.1.3	Waste Management													
3.1.4.1	HCF making incinerator													
a	Number of HCF		0.2	0.8	1.20 000 000 000 000 02	1.8	1.90 000 000 000 000 01	1.20 000 000 000 000 02	0.5	0.8	0.8	0.2		
b	Cumulative Number		0.2	1	2.2	4	5.9	7.5	8.7	9.2	10	10.8	11	
c	Number of HWF		0.2	0.8	1.20 000 000 000 000 02	1.8	1.90 000 000 000 000 01	1.20 000 000 000 000 02	0.5	0.8	0.8	0.2		
d	Cumulative Number		0.2	1	2.2	4	5.9	7.5	8.7	9.2	10	10.8	11	
e	Cost		400 0	160 00	240 00	360 00	380 00	320 00	240 00	100 00	160 00	160 00	400 0	220000

3.1.4.2	Healthposts making incinerator for hazardous waste													
a	Number of HCF		0.30 000 000 000 000 004	1.20 000 000 000 000 02	1.6	1.90 000 000 000 000 01	1.90 000 000 000 000 01	1.6	1.20 000 000 000 000 02	0.5	0.8	0.8	0.2	
b	Cumulative Number		0.30 000 000 000 000 004	1.50 000 000 000 000 02	3.10 000 000 000 000 05	5.00 000 000 000 000 1	6.90 000 000 000 000 1	8.50 000 000 000 000 2	9.70 000 000 000 000 3	10.2 000 000 000 000 03	11.0 000 000 000 000 04	11.8 000 000 000 000 04	12.0 000 000 000 000 04	
c	Number of HWF		0.30 000 000 000 000 004	1.20 000 000 000 000 02	1.6	1.90 000 000 000 000 01	1.90 000 000 000 000 01	1.6	1.20 000 000 000 000 02	0.5	0.8	0.8	0.2	
d	Cumulative Number		0.30 000 000 000 000 004	1.50 000 000 000 000 02	3.10 000 000 000 000 05	5.00 000 000 000 000 1	6.90 000 000 000 000 1	8.50 000 000 000 000 2	9.70 000 000 000 000 3	10.2 000 000 000 000 03	11.0 000 000 000 000 04	11.8 000 000 000 000 04	12.0 000 000 000 000 04	
e	Cost		600 0	240 00	320 00	380 00	380 00	320 00	240 00	100 00	160 00	160 00	400 0	240000
3.1.4.3	Healthposts making placenta pit													
a	Number of HCF		0	0	0.4	1.6	1.90 000 000 000 000 01	1.6	1.20 000 000 000 000 02	0.4	0.4	0.4	0.1	
b	Cumulative Number		0	0	0.4	2	3.90 000	5.5	6.7	7.10 000	7.50 000	7.90 000	8.00 000	

	requiring reconstruction													
f	Total number of treatment unit requiring one time repair		0	0	0	0	0.5	0.5	0.5	0.5	0	0	0	
g	Cumulative total of treatment units		0	0	0	0	0.5	1	1.5	2	2	2	2	
h	Cost of Minor Repair		0	0	0	0	750 0	750 0	750 0	750 0	0	0	0	30000
i	Cost of Major Repair		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
j	Cost of Reconstruction		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
k	Total Cost		0	0	0	0	750 0	750 0	750 0	750 0	0	0	0	30000
3.2.1.2	One time Repair (taps)													
a	Number of HCF requiring one time repair		0.5	0.5	0.5	0.5	1.5	1.5	1	1	0	0	0	
b	Cumulative number of HCF		0.5	1	1.5	2	3.5	5	6	7	7	7	7	
c	Number of Tap requiring minor repair		0	0	0	0	1.5	1.5	1	1	0	0	0	
d	Number of tap requiring Major repair		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
e	Number of taps requiring reconstruction		0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	0	0	0	0	0	
f	Total number of taps requiring one time repair		0.5	0.5	0.5	0.5	2	2	1	1	0	0	0	
g	Cumulative total of taps		0.5	1	1.5	2	4	6	7	8	8	8	8	
h	Cost of Minor Repair		0	0	0	0	112 5	112 5	750	750	0	0	0	

i	Cost of Major Repair		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
j	Cost of Reconstruction		225 0	225 0	225 0	225 0	225 0	225 0	0	0	0	0	0	
k	Total Cost		225 0	225 0	225 0	225 0	337 5	337 5	750	750	0	0	0	17250
3.2.1.3	One time Repair (toilets)													
a	Number of HCF requiring one time repair		0.5	0.5	0.5	0.5	1	1	0.5	0.5	0	0	0	
b	Cumulative number of HCF		0.5	1	1.5	2	3	4	4.5	5	5	5	5	
c	Number of Toilet requiring minor repair		0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	
d	Number of toilet requiring Major repair		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
e	Number of toilet requiring reconstruction		1	1	0.5	0.5	1	1	0.5	0.5	0	0	0	
f	Total number of toilet requiring one time repair		1	1	0.5	0.5	2	2	0.5	0.5	0	0	0	
g	Cumulative total of toilet		1	2	2.5	3	5	7	7.5	8	8	8	8	
h	Cost of Minor Repair		0	0	0	0	750 00	750 00	0	0	0	0	0	
i	Cost of Major Repair		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
j	Cost of Reconstruction		450 000	450 000	225 000	225 000	450 000	450 000	225 000	225 000	0	0	0	
k	Total Cost		450 000	450 000	225 000	225 000	525 000	525 000	225 000	225 000	0	0	0	2850000
3.2.1.4	One time Repair (handwashing stations)													
a	Number of		0.5	0.5	0.5	0.5	1	1	0.5	0.5	0	0	0	

h	Cost of Minor Repair		750 0	750 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
i	Cost of Major Repair		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
j	Cost of Reconstruction		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
k	Total Cost		750 0	750 0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15000
3.2.1.8	Total of one time repair													
a	Cost of minor repairs		750 0	750 0	0	0	866 25	866 25	900 0	900 0	0	0	0	206250
b	Cost of major repairs		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
c	Cost of reconstruction		456 750	456 750	231 750	231 750	456 750	456 750	225 000	225 000	0	0	0	2740500
d	All total of one time repair		464 250	464 250	231 750	231 750	543 375	543 375	234 000	234 000	0	0	0	2946750
3.2.2	Yearly repair													
3.2.2.1	HCF requiring yearly repair													
a	Number		8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	
b	Water supply asset		336 20.4	336 20.4	336 20.4	336 20.4	336 20.4	336 20.4	336 20.4	336 20.4	336 20.4	336 20.4	336 20.4	369824.4
c	Sanitation asset		341 864	341 864	341 864	341 864	341 864	341 864	341 864	341 864	341 864	341 864	341 864	3760504
d	Hygiene asset		452 80	452 80	452 80	452 80	452 80	452 80	452 80	452 80	452 80	452 80	452 80	498080
e	SWM asset		362 2.4	362 2.4	362 2.4	362 2.4	362 2.4	362 2.4	362 2.4	362 2.4	362 2.4	362 2.4	362 2.4	39846.4
f	Cost		424 386. 800 000 000 005	424 386. 800 000 000 005	424 386. 800 000 000 005	424 386. 800 000 000 005	424 386. 800 000 000 005	424 386. 800 000 000 005	424 386. 800 000 000 005	424 386. 800 000 000 005	424 386. 800 000 000 005	424 386. 800 000 000 005	424 386. 800 000 000 005	4668254.80 0000001
3.2.2.2	Yearly repair for new assets													
a	Number of HCF adding the assets		0	0	0	0	3	3	7	7	10	10	10	
b	Water supply		0	0	0	0	849	849	432	432	448	448	448	238199

3.4.2.5	others@10%		136 00	136 00	136 00	136 00	136 00	136 00	136 00	136 00	136 00	136 00	136 00	
3.4.2.6	Total		149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	
3.4.3	One time activitis													
3.4.3.1	Tool support to HCF													
a	Number		0	3	4	3	3	0	0	0	0	0	0	
b	Cost		0	150 000	200 000	150 000	150 000	0	0	0	0	0	0	
3.4.3.1	Preparation of cleanliness protocal													
a	Number		0	3	4	3	3	0	0	0	0	0	0	
b	Cost		0	150 00	200 00	150 00	150 00	0	0	0	0	0	0	
3.4.3.3	Spareparts support to HCF													
a	Number		0	3	4	3	3	0	0	0	0	0	0	
b	Cost		0	900 00	120 000	900 00	900 00	0	0	0	0	0	0	
3.4.3.4	others@10%		0	255 00	340 00	255 00	255 00	0	0	0	0	0	0	
3.4.3.5	Total		0	280 500	374 000	280 500	280 500	0	0	0	0	0	0	
3.4.4	Grand total DS		149 600	430 100	523 600	430 100	430 100	149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	2861100
3.5	Total Wash in HCF		597 099 8.8	105 174 98.8	161 999 98.8	293 049 98.8	290 338 55.8	120 876 05.8	829 947 7.8	794 697 7.8	889 146 6.8	889 146 6.8	755 271 6.8	144697062. 8

SUMMARY COST

S.N	Particulars	Units	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Total for 10 years
1	Water Supply													
a	Capex		390 00	156 000	303 500	629 000	598 250	180 500	330 00	235 00	610 00	610 00	152 50	2100000
b	CapManex		358 70.4	358 70.4	358 70.4	358 70.4	529 93.4	529 93.4	851 56.4	851 56.4	784 97.4	784 97.4	784 97.4	655273.4

			00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	00	
e	Total of Solid Waste		157 722. 4	187 722. 4	236 222. 4	374 222. 4	429 660. 4	387 660. 4	420 169. 4	312 169. 4	370 667. 4	370 667. 4	316 667. 4	3563551.39 99999994
5	Total of WASH in HCF (Basic)- Cost Componentwise													
a	Capex		142 200 0	568 800 0	115 095 00	247 080 00	235 522 50	688 650 0	106 500 0	712 500	178 500 0	178 500 0	446 250	79560000
b	CapManex		888 636. 8	888 636. 8	656 136. 8	656 136. 8	128 970 1.79 999 999 98	128 970 1.79 999 999 98	229 831 4.8	229 831 4.8	212 459 3.8	212 459 3.8	212 459 3.8	16639361.8
c	Opex		351 076 2	351 076 2	351 076 2	351 076 2	376 180 4	376 180 4	478 656 3	478 656 3	483 227 3	483 227 3	483 227 3	45636601
d	DS		149 600	430 100	523 600	430 100	430 100	149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	149 600	2861100
e	Total		597 099 8.8	105 174 98.8	161 999 98.8	293 049 98.8	290 338 55.8	120 876 05.8	829 947 7.8	794 697 7.8	889 146 6.8	889 146 6.8	755 271 6.8	144697062. 8
6	Total of WASH in HCF (Basic)- Sectorwise													
a	Water Supply		238 833 4.4	265 533 4.4	285 283 4.4	312 833 4.4	311 470 7.4	254 695 7.4	244 957 2.4	244 007 2.4	247 091 3.4	247 091 3.4	242 516 3.4	28943137.3 99999995
b	Sanitation		245 383 4	666 433 4	120 528 34	246 393 34	243 318 60	813 636 0	445 344 5	421 844 5	506 568 6	506 568 6	383 568 6	100917504
c	Hygiene		971 108	101 010 8	105 810 8	116 310 8	115 762 8	101 662 8	976 291	976 291	984 200	984 200	975 200	11272870
d	Solid Waste		157 722. 4	187 722. 4	236 222. 4	374 222. 4	429 660. 4	387 660. 4	420 169. 4	312 169. 4	370 667. 4	370 667. 4	316 667. 4	3563551.39 99999994

4. ACTIVITIES FOR PUBLIC PLACES HAVING GOAL OF BASIC LEVEL OF WASH SERVICES WITHIN MUNICIPALITY

4.1	Construction Works		Year 0	Year 1	Year 2	Year 3	Year 4	Year 5	Year 6	Year 7	Year 8	Year 9	Year 10	Total
4.1.1	Number of PP where new water tank is added													
a	Number		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
b	Cumulative Number		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
b	Cost		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.1.2	PP where male toilet is needed													
a	Number		7	3	4.89 999 999 999 999 95	2.1	5.6	2.4	0	0	0	2.8	1.2	
b	Cumulative Number		7	10	14.8 999 999 999 999 99	17	22.6	25	25	25	25	27.8	29	
c	Number of Male Toilet		11.2	4.8	9.1	3.9	9.1	3.9	0	0	0	5.6	2.4	
d	Cumulative Number		11.2	16	25.1	29	38.1	42	42	42	42	47.6	50	
e	Cost		336 000 0	144 000 0	273 000 0	117 000 0	273 000 0	117 000 0	0	0	0	168 000 0	720 000	1500000
4.1.3	PP where female toilet is needed													
a	Number		7	3	4.89 999 999 999 999 95	2.1	5.6	2.4	0	0	0	2.8	1.2	
b	Cumulative		7	10	14.8	17	22.6	25	25	25	25	27.8	29	

	protocal preparation for new facilities												
a	Number		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
b	Cost		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.4.10	Tools support for new facilities												
a	Number		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
b	Cost		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.4.11	Total of DS		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.5	Total of WASH in Public Places (Basic)		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

OTHER DIRECT

#Other Direct Support#

Water Supply System Priority Status

मझौदा खानेपानी योजनाहरु

SN.	Project Name	Ward No	Scheme Type	Priority
१	रातोमाटे खानेपानी योजना कैलाश १	१	Gravity Pipe System	Very High
२	बोल्नेखोला खानेपानी योजना कैलाश १	१	Gravity Pipe System	Low
३	फुलढुङा खानेपानी योजन कैलाश १	१	Gravity Pipe System	Very High
४	बासखोल्चा डाडाखर्क खानेपानी योजना कैलाश १	१	Gravity Pipe System	Low
५	चेप्पर खोला खानेपानी योजना कैलाश १	१	Gravity Pipe System	Low
६	सानो बोल्ने तामा ओडार क्युरेनी खानेपानी योजना कैलाश १	१	Gravity Pipe System	Low
७	डोट खोला खानेपानी योजना कैलाश १	१	Gravity Pipe System	Low
८	छ्यान्दुंग खानेपानी योजना कैलाश -२	२	Gravity Pipe System	Very High

९	अल्ले खानेपानी योजना कैलाश -२	2	Gravity Pipe System	High
१०	सुनौलो हजार खानेपानी आयोजना वडा-2	2	Gravity Pipe System	Low
११	कालिकाटार बृहत खानेपानी योजना कैलाश ३	3	Gravity Pipe System	Very High
१२	कालिकाटार १ खा.पा.यो. वडा न. ३	3	Gravity Pipe System	Medium
१३	थाक्रे कालिकाटार खानेपानी योजना कैलाश -3	3	Gravity Pipe System	Very High
१४	गोपेघारी खा.पा.यो वडा न. ४	4	Pumping	Medium
१५	धुसराङ्ग खा.पा.यो वडा न. ४	4	Gravity Pipe System	Medium
१६	सायन्सिराङ्ग खा.पा.यो वडा न. ४	4	Gravity Pipe System	High
१७	टकुवा खा.पा.यो वडा न. ४	4	Gravity Pipe System	Medium
१८	ज्यानदुर्ङ खा.पा.यो वडा न. ४	4	Gravity Pipe System	High
१९	लिक्वे खानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिती वडा न. ४	4	Gravity Pipe System	Very High

२०	तल्लो स्यानसिड खानेपानी योजना वडा न. ४	4	Gravity Pipe System	Medium
२१	देउराली खा.पा.यो वडा न. ४	4	Gravity Pipe System	High
२२	भुकुटी खा.पा.यो वडा न. ४	4	Gravity Pipe System	Medium
२३	सिन्दुरी खानेपानी तथा सरसफाई योजना वडा न. ४	4	Gravity Pipe System	High
२४	मिलनचोक खा पा ४	4	Gravity Pipe System	Very High
२५	मछायाल खा.पा. आयोजना वडा न. ५	5	Gravity Pipe System	Very High
२६	मुलखोला खा.पा. आयोजना वडा न. ५	5	Gravity Pipe System	Very High
२७	झ्यापुखोला खानेपानी आयोजना कैलाश 5	5	Gravity Pipe System	Very High
२८	नागदह खानेपानी आयोजना कैलाश 5	5	Gravity Pipe System	Very High
२९	जेष्टे खोला खानेपानी योजना कैलाश 5	5	Gravity Pipe System	Very High
३०	सिस्नेखोला खानेपानी योजना कैलाश 5	5	Gravity	Very

			Pipe System	High
३१	कादुरी खा.पा.आयोजना वडा न. ६	6	Gravity Pipe System	Medium
३२	मराङ्ग सिङ्ग आडेन्टार खा.पा.आयोजना वडा न. ६	6	Gravity Pipe System	Medium
३३	फौदेभिर खानेपानी आयोजना कैलाश - ६	6	Gravity Pipe System	Low
३४	कागती खोल्च खानेपानी आयोजना कैलाश -६	6	Gravity Pipe System	High
३५	चाप गैरि खानेपानी आयोजना कैलाश-६	6	Gravity Pipe System	Low
३६	राडो प्लानखानेपानी आयोजना कैलाश -६	6	Gravity Pipe System	Medium
३७	खहरेभिर खानेपानी आयोजना कैलाश -६	6	Gravity Pipe System	Low
३८	शिद्ध खोला खानेपानी आयोजना कैलाश -६	6	Gravity Pipe System	Very High
३९	मच्छे खोला खानेपानी आयोजना कैलाश-६	6	Gravity Pipe System	High
४०	कमेरो पानी खानेपानी आयोजना ६	6	Gravity Pipe	Low

			System	
४१	पानी घाट दुम्सी खर्क खानेपानी आयोजना कैलाश-६	6	Gravity Pipe System	Very High
४२	सिम तेर्से खानेपानी आयोजना कैलाश-६	6	Gravity Pipe System	Low
४३	छाङ खोला खानेपानी आयोजना सानोलेख कैलाश-६	6	Gravity Pipe System	High
४४	रातो पहरा ढोङ खोला खानेपानी आयोजना कैलाश ६	6	Gravity Pipe System	Low
४५	चिउरी खोला खानेपानी आयोजना कैलाश ६	6	Gravity Pipe System	High
४६	फास्टार खानेपानी योजना ७	7	Gravity Pipe System	Low
४७	गढी खोला खानेपानी योजना वडा ७	7	Gravity Pipe System	Low
४८	कोथलीटार बास्ताल खानेपानी योजना ७	7	Gravity Pipe System	Low
४९	आङ्दी खानेपानी योजना कैलाश 8	8	Gravity Pipe System	Medium
५०	ओक्सिराङ खानेपानी योजना मथेल्लो टोल कैलाश 8	8	Gravity Pipe System	Very High

५१	ल्लाडक खानेपानी योजना कैलाश -8	8	Gravity Pipe System	Low
५२	सतपुर खानेपानी योजना कैलाश 8	8	Gravity Pipe System	Low
५३	हल्बादी खानेपानी योजना कैलाश 8	8	Gravity Pipe System	Medium
५४	रिड्साइ खानेपानी योजना कैलाश 8	8	Gravity Pipe System	Low
५५	ओकल्छे खानेपानी योजना कैलाश 8	8	Gravity Pipe System	Medium
५६	मादलसिङ्ग खानेपानी योजना कैलाश 8	8	Gravity Pipe System	Medium
५७	नामटार बजार खा.पा.यो. वडा ९	9	Gravity Pipe System	Very High
५८	मसेर खा.पा.यो. वडा ९	9	Gravity Pipe System	Medium
५९	हलेती खा.पा.यो. वडा ९	9	Gravity Pipe System	Medium
६०	घैराङ्ग टार खा.पा.यो. वडा ९	9	Gravity Pipe System	Very High
६१	जलेश्वर खैरेनि खा.पा.यो वडा ९	9	Gravity	High

			Pipe System	
६२	सातकन्या टिमुरे खा.पा.यो वडा ९	9	Gravity Pipe System	High
६३	घैराङ्ग खा.पा.यो वडा ९	9	Gravity Pipe System	Very High
६४	निम्ति खोला खा.पा.यो वडा ९	9	Gravity Pipe System	Medium
६५	तुर्लाङ्ग खा.पा.यो वडा ९	9	Gravity Pipe System	High
६६	लागु खा.पा.यो वडा ९	9	Gravity Pipe System	Medium
६७	पिँडालु चौर च्याखु खानेपानी योजना वडा ९	9	Gravity Pipe System	Medium
६८	खनचौर खानेपानी योजना वडा ९	9	Gravity Pipe System	Medium
६९	थिङ्गाडा बेतेनी खा.पा.यो.वडा न. १०	10	Gravity Pipe System	Very High
७०	स्याम्ाङ्ग खा.पा.यो.वडा न. १०	10	Gravity Pipe System	High
७१	बलामे खा.पा.यो.वडा न. १०	10	Gravity Pipe	Very High

			System	
७२	गोपिराड खा.पा.यो.वडा न. १०	10	Gravity Pipe System	Medium
७३	डडुखोला मन्दाङकोट खा.पा.यो.वडा न. १०	10	Gravity Pipe System	Very High
७४	गैरीगाऊ खा.पा.यो.वडा न. १०	10	Gravity Pipe System	High
७५	बट्टार,कुमल्टार, खा.पा.यो.वडा न. १०	10	Gravity Pipe System	Medium
७६	धादर खा पा यो वडा न. १०	10	Gravity Pipe System	Medium

खानेपानी बाट बन्चित समुदाय

SN.	Community Name	Ward No	Scheme Type	Priority
१	कर्मी टोल,खरगौरा	1	Gravity	High
२	काफल चौर	1	Gravity	High
३	चयानडाडा	1	Gravity	High
४	धुशा क्युरानी	1	Gravity	Very High
५	नौलो टोल	1	Gravity	Very High
६	भुवाल टोल	1	Gravity	High

७	माझ टोल	1	Gravity	High
८	मुक्तान टोल	1	Gravity	Medium
९	योड्जन टोल	1	Gravity	High
१०	लामा टोल	1	Gravity	Low
११	शौरा टोल	1	Gravity	Very High
१२	सिमपानी	1	Gravity	High
१३	स्याडवो टोल	1	Gravity	High
१४	आइबुग	2	Gravity	High
१५	उफरा	2	Gravity	Medium
१६	घरिन्टार	2	Gravity	High
१७	घरेटी	2	Gravity	High
१८	घाइम्राड	2	Gravity	High
१९	घुने टोल	2	Gravity	High
२०	दिडमाड	2	Gravity	Medium
२१	देरमाचे	2	Gravity	Medium
२२	पामच पोखरी	2	Gravity	High
२३	मामचे, धोपी खोला	2	Gravity	High
२४	राना टोल	2	Gravity	Very High
२५	स्कुल टोल	2	Gravity	High
२६	अन्तर ब्यासी टोल	3	Gravity	High
२७	कात्तिके टोल	3	Gravity	High
२८	कालिकाटार	3	Gravity	Very High

३९	खिर्की डाडा गाउ	3	Gravity	Very High
३०	गिम्दि, मसेरी, गैरी गाउ	3	Gravity	Very High
३१	जौटार, भेटेकुरिया, घुमाउने	3	Gravity	High
३२	झाटेटार	3	Mixed	High
३३	तुलसीपुर	3	Gravity	High
३४	देबी डाडा घोडामे	3	Gravity	Very High
३५	भइसे टोल	3	Gravity	Very High
३६	भुकतार-३ रातेमाटे	3	Gravity	Very High
३७	माथिल्लो - तल्लो आमडाडा	3	Gravity	Very High
३८	च्याखेटार	4	Gravity	High
३९	झागे	4	Gravity	Very High
४०	तल्लो स्याङसिराङ	4	Gravity	Very High
४१	देउतिस	4	Gravity	Very High
४२	धुसाङ	4	Gravity	Very High
४३	भन्दार	4	Gravity	High
४४	माथिल्लो स्याङसिराङ	4	Gravity	High
४५	वाइबु	4	Gravity	High
४६	सात तले	4	Gravity	High

४७	स्याङसिराङ	4	Gravity	Very High
४८	हात्ती पाइले	4	Gravity	Very High
४९	कटहरे	5	Gravity	Very High
५०	खाउबास	5	Gravity	High
५१	गोगन घारी	5	Gravity	Very High
५२	ठुलोचौर	5	Gravity	High
५३	तित्रबास, लो टोल, वाइवा टोल, थाकल चौर	5	Gravity	High
५४	थिङ टोल, वाइवा टोल, तन्सोर डाड	5	Gravity	Very High
५५	थिरेखोला, बिट्टु खोला, थेकार टोल	5	Gravity	Very High
५६	नामतालिङ्ग	5	Gravity	High
५७	बाङगे	5	Gravity	Very High
५८	बासघारी	5	Gravity	High
५९	बिचटोल	5	Gravity	High
६०	बिमिरे	5	Gravity	High
६१	शवाटोल	5	Gravity	High
६२	शिखर छायाल	5	Gravity	High
६३	सञ्चार वल	5	Gravity	High
६४	सागीनेटार	5	Gravity	High
६५	सानो तारुके	5	Gravity	High
६६	हलिते, जुरेथुम, दुबोपाखा	5	Gravity	Very

				High
६७	आडगई टार, बइते टोल, पुछार टोल	6	Gravity	Very High
६८	बास घारी ,सिस्सेरी ,धुसेनी ढाड	6	Gravity	Very High
६९	कुन्दले, सुकुभन्झाड, भबाड	7	Gravity	High
७०	केरनामे	7	Gravity	High
७१	कोथालिटार	7	Gravity	High
७२	गलबाड	7	Gravity	High
७३	चेन्दराड, देवचुली	7	Gravity	High
७४	डोकोटार	7	Gravity	High
७५	ढुम्रे, चामराड, सितल टोल, सिलाती दरझना भारबाड, बोडबोराड, गरलाड, खानीडाडा, पोटराड, कामी डाडा	7	Gravity	Very High
७६	देखारी	7	Gravity	Very High
७७	बिथाली	7	Gravity	High
७८	बिलाउने	7	Gravity	High
७९	बिलाउने	7	Gravity	High
८०	भार्ता	7	Gravity	High
८१	भोहारा, रातोमाटे	7	Gravity	High
८२	सर्सी पुन्तेस	7	Gravity	High
८३	आगेटार	8	Gravity	High
८४	गेउशी टोल	8	Gravity	High
८५	गोगुपा	8	Gravity	High

८६	ढुबलुडः	8	Gravity	High
८७	दडर	8	Gravity	High
८८	नरडतलरङुगः	8	Gravity	High
८९	डरखु, गरनर डुर	8	Gravity	High
९०	ररनसरडः	8	Gravity	Very High
९१	रुडररडः	8	Gravity	Very High
९२	वरकरसररडः, लुडडन डुल, वरड कररुडलड, असुडतल	8	Gravity	Very High
९३	सतडुर	8	Gravity	High
९ॡ	सरडुवरडः	8	Gravity	High
९ॡ	सरलघररी	8	Gravity	High
९ॢ	हडरर	8	Gravity	High
९ॣ	खुडुडर खेत	9	Gravity	High
९।	खुरैरनी	9	Gravity	Very High
९॥	डुडरखेत, डरडलु डुर	9	Gravity	Very High
१००	तलुु डरथरलुु कररुडडुडरडः, थरडलेक	9	Pumping	High
१०१	डरगेडरडर	9	Gravity	High
१०२	सरगीने	9	Gravity	High
१०३	रडडरडरडर, सदी खुलर	10	Gravity	Very High
१०ॡ	करडसेरी	10	Gravity	Very High
१०ॡ	कररुड डनुडुडरडः	10	Gravity	High

१०६	कोशिराड	10	Gravity	Very High
१०७	कोसीराड, रातमाटे, घट्टे चौर, सौरा , लामा टोल	10	Gravity	Very High
१०८	जलटार गाउ	10	Gravity	Very High
१०९	जौउखोरीया	10	Gravity	High
११०	तिलर डाडा	10	Gravity	High
१११	थिड डाडा (आप थुम्की)	10	Gravity	Medium
११२	बायुखोरिया	10	Gravity	High
११३	बेतेघारी , बेतेघारी सेरा, गोपीराड गाउँ	10	Gravity	High
११४	भबाड	10	Gravity	Very High
११५	साजीखोरीया	10	Gravity	High
११६	सानो पोखरी	10	Gravity	High

निर्माणधिन योजनाहरु

SN.	Community Name	Ward No	Scheme Type	Priority
१	तिर्ते मुहान बोल्ने बास खोला	1	Gravity	Very High
२	खानेपानी मुहान संरक्षण तथा ट्याङ्की निर्माण, छ्याङ्दुङ कैलाश २, मकवानपुर	2	Gravity	Very High
३	देउराली खानेपानी योजना	4	Gravity	Very High
४	सिमलटार खानेपानी योजना	4	Gravity	Very

				High
५	भस्मेखोला खानेपानी योजना	5	Gravity	Very High
६	सिरेड खोला खानेपानी योजना	5	Gravity	Very High
७	पुतले चौकीटार खानेपानी योजना	5	Gravity	Very High
८	पानी घाट चार घरे खानेपानी योजना	6	Gravity	Very High
९	दुम्सी खर्क राउते खानेपानी आयोजना (A)	6	Gravity	Very High
१०	तल्लो पाकनी लिफ्टीड खानेपानी योजना	6	Gravity	Very High
११	बुस्मेखर्क खानेपानी योजना	6	Gravity	Very High
१२	पाकनी खानेपानी योजना	6	Gravity	Very High
१३	दुम्सी खर्क राउते खानेपानी आयोजना (B)	6	Gravity	Very High
१४	सानु लेक मझुवा खानेपानी योजना	6	Gravity	Very High
१५	दुम्सी खर्क राउते खानेपानी आयोजना (C)	6	Gravity	Very High
१६	रतुवा ताम्लाड वृहत खानेपानी मर्मत योजना, कैलाश 7, मकवानपुर	7	Gravity	Very High
१७	जोइती खानेपानी योजना	9	Gravity	Very High
१८	डाडा गाउँ खानेपानी योजना	9	Gravity	Very High

१९	कुवापानी, बिर्ता ,आमबोटे, बरेटार खानेपानी योजना	9	Gravity	Very High
२०	बलमटार देखि आरुबोटे हुँदै रातो डाँडासम्म खानेपानी आयोजना, कैलाश - १०	10	Gravity	Very High
२१	सल्लेनी थुम्की खानेपानी योजना	10	Gravity	Very High

परिशिष्ट ग
व्यापार, शेयर, इक्विटी, बोनडस र
अपुगको विस्तृत विवरण

School Priority Status

SN	School	Community	Ward	Wash Plan Status	Priority
1	श्री आधारभूत विद्यालय	Basic	1	Basic	Low
2	श्री गुप्तेस्वरी प्राथमिक विद्यालय	Basic	1	Basic	High
3	श्री चक्रकालिदेवी आधारभूत विद्यालय	Basic	1	Basic	Low
4	श्री पञ्चकन्या प्राथमिक विद्यालय	Basic	1	Basic	Very High
5	श्री फुलदेवी प्राथमिक विद्यालय	Basic	1	Basic	Very High
6	सांगे छयोइलिङ्ग प्राथमिक विद्यालय	Basic	1	Basic	Low
7	श्री आधारभूत बिधालय अल्छे	Basic	2	Basic	Very High
8	श्री कमला देवी माध्यामिक विद्यालय	Secondary	2	Basic	High
9	श्री जलेश्वरी प्राथमिक विद्यालय	ECD	2	Basic	Medium
10	श्री प्राथमिक बिधालय	Basic	2	Basic	Medium
11	श्री भुमेश्वरी प्राथमिक बिधालय	Basic	2	Basic	Very High
12	श्री सरस्वती आधारभूत बिधालय	Basic	2	Basic	Medium
13	श्री नन्दिकेश्वर आधारभूत विद्यालय	Basic	3	Basic	Very High
14	श्री भवानी माध्यमिक विद्यालय	Secondary	3	Advanced	Very High
15	श्री शरदा आधारभूत बिधालय	Basic	3	Basic	Very High
16	श्री ऋषेश्वर आधारभूत विद्यालय	Basic	4	Basic	Very High
17	श्री तिलेश्वर आधारभूत विद्यालय	Basic	4	Basic	Very High
18	श्री देउतिस प्राथमिक बिद्यालय	Basic	4	Basic	Very High
19	श्री प्रजा उत्थान प्राथमिक विद्यालय	Basic	4	Basic	Very High
20	श्री प्राथमिक बिद्यालय	Basic	4	Basic	Very High
21	श्री बाल कल्याण प्रा. विद्यालय	Basic	4	Basic	Low

22	श्री कृष्ण निम्न माध्यामिक विद्यालय	Basic	5	Basic	Very High
23	श्री प्रकृति प्रावि	Basic	5	Basic	Very High
24	श्री प्रथामिक विद्यालय कैलाश पकटहरे	Basic	5	Basic	Very High
25	श्री माहांकाल आधारभुत विद्यालय	Basic	5	Basic	High
26	श्री सातकन्या आधारभुत विद्यालय	Basic	5	Basic	Very High
27	श्री सुन्दरी देवी आ वि	Basic	5	Basic	Medium
28	श्री तिलेश्वर महादेव प्रा. वि.	Basic	6	Basic	Low
29	श्री बागबत्सला देबि प्रा. वि.	Basic	6	Basic	Low
30	श्री व्यास माध्यमिक विद्यालय	Secondary	6	Basic	Very High
31	श्री शिला कन्या देवी प्रा. वि.	Basic	6	Basic	Medium
32	श्री सिध्ददेवी आधारभुत विद्यालय	Basic	6	Basic	Very High
33	श्री कालिका प्राथामिक विद्यालय	Basic	7	Basic	Medium
34	श्री प्रजा बिकास प्राथमिक विद्यालय	Basic	7	Basic	Very High
35	श्री प्राथामिक विद्यालय	Basic	7	Basic	Low
36	श्री शक्तिशाली आधारभुत विद्यालय	Basic	7	Basic	Very High
37	श्री सत्यदेबि प्राथामिक विद्यालय	Basic	7	Basic	Low
38	श्री सरस्वती प्राथामिक विद्यालय	Basic	7	Basic	Low
39	श्री धुवाङ्ग माध्यामिक विद्यालय	Secondary	8	Basic	High
40	श्री राष्ट्रिय प्राथमिक विद्यालय	Basic	8	Basic	High
41	श्री सिद्धि गणेश प्राथमिक विद्यालय	ECD	8	Basic	Low
42	श्री सुन्दरीकाली प्राथमिक विद्यालय	Basic	8	Basic	High
43	श्री कालिका माध्यमिक विद्यालय	Secondary	9	Advanced	Very High
44	श्री जलेश्वर प्रा . वि	Basic	9	Basic	High

45	श्री जीवन ज्योति प्राथमिक विद्यालय	Basic	9	Basic	Very High
46	श्री स्यार्सकाली आधारभूत विद्यालय	Basic	9	Basic	Very High
47	होस्टेल	Secondary	9	Basic	Very High
48	श्री देवि प्राथमिक विद्यालय	Basic	10	Basic	Very High
49	श्री रत्न ज्योति माध्यमिक विद्यालय	Secondary	10	Advanced	Very High
50	श्री लक्ष्मी आधारभूत विद्यालय	Basic	10	Basic	Very High
51	श्री शान्ति श्रृजना आधारभूत विद्यालय	Basic	10	Basic	Very High

Health Care Facilities Priority Status

SN.	Health Care Facilities	Ward	Wash Plan Status	Priority
1	डाडाखर्क स्वास्थ्य चौकी कैलाश 1मकवानपुर	1	Limited	Low
2	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	2	Limited	High
3	एस.एन. एस. हेल्थ क्लिनिक	3	Limited	Low
4	कटुञ्जे स्वास्थ्य चौकी	3	Limited	Very High
5	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	4	No Service	High
6	गाेगने स्वास्थ्य चौकी	5	Limited	Very High
7	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	6	Limited	High
8	डिको स्वास्थ्य चौकी	7	Limited	Medium
9	खोप केन्द्र	8	No Service	High

10	भार्ता पुण्य देवी स्वास्थ्य चौकी तथा प्रसुती गृह-भार्ता	8	No Service	Medium
11	नामटार स्वास्थ्य चौकी	9	Limited	Very High
12	आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र	10	Limited	Medium
13	सामुदायिक स्वास्थ्य क्लिनिक	10	Limited	Low

Public Place Priority status

SN.	Public Place/ Public Toilet Name	Ward	Wash Plan Status	Priority
1	जलुके गुम्बा	1	Yet to Construct	Medium
2	गुप्तेस्वरी खोलखर्क	1	Yet to Construct	Very High
3	केउरेनी	1	Yet to Construct	Medium
4	सिम्पनी सरसङ्ग भवन	1	Yet to Construct	Medium
5	डाफे मुनाल पार्क, बैकुण्ठ	2	Yet to Construct	Very High
6	छ्यान्दुङ	2	Existing	Low
7	बैकुण्ठ	2	Yet to Construct	Very High
8	छ्यांगदुङ्ग	2	Yet to Construct	High
9	जौटार	3	Yet to Construct	High
10	घुमाउने	3	Existing	Low

11	कालीकाटार	3	Yet to Construct	Very High
12	गिम्तिआमडाडा	3	Yet to Construct	High
13	तुल्सिपुर	3	Yet to Construct	Low
14	लिव्चे	4	Yet to Construct	Very High
15	धुसराड	4	Yet to Construct	High
16	ज्यान्दुङ्ग	4	Yet to Construct	Medium
17	पिडडाडा	5	Yet to Construct	Very High
18	गल्छी	6	Yet to Construct	Low
19	पकनी	6	Yet to Construct	Very High
20	तल्लो पकनी	6	Yet to Construct	Low
21	तामलाड, रतुवा	7	Yet to Construct	High
22	ताम्लाड	7	Yet to Construct	Medium
23	रुपाराड वरपिपल चौतारा	8	Yet to Construct	Medium
24	आडगटी	8	Yet to Construct	Medium
25	वाक्सिराड	8	Yet to Construct	Medium
26	नामटार	9	Existing	Very High
27	कालिका मन्दिर तथा खेलकुद मौदन, नामटार	9	Yet to Construct	Very High
28	घैराडटार	9	Yet to Construct	High
29	कुमलटार	10	Yet to Construct	Very High
30	प्रतिक्षालय, दुबोखोला	10	Yet to Construct	Very High

31	भालटार	10	Yet to Construct	High
32	बेतेघारि	10	Yet to Construct	High

**New
Sanitation
System**

SN.	System Type	Community	Ward	Priority
1	Solid Waste Management(SWM)	बैकुण्ठ	2	Low
2	Solid Waste Management(SWM)	Kalikatar	3	Low
3	Fecal Sludge Management(FSM)	Kalikatar	3	Low
4	Solid Waste Management(SWM)	पकनी	6	Low
5	Fecal Sludge Management(FSM)	Namtar	9	Low
6	Solid Waste Management(SWM)	Namtar	9	Low
7	Solid Waste Management(SWM)	Bhaltar-Kumaltar	10	Low
8	Fecal Sludge Management(FSM)	Bhaltar-Kumaltar	10	Low

परिशिष्ट घ
विषयवस्तु मानचित्र